

Літаратура і Мастацтва

ВЫДАЕЦЦА
3 1932 г.

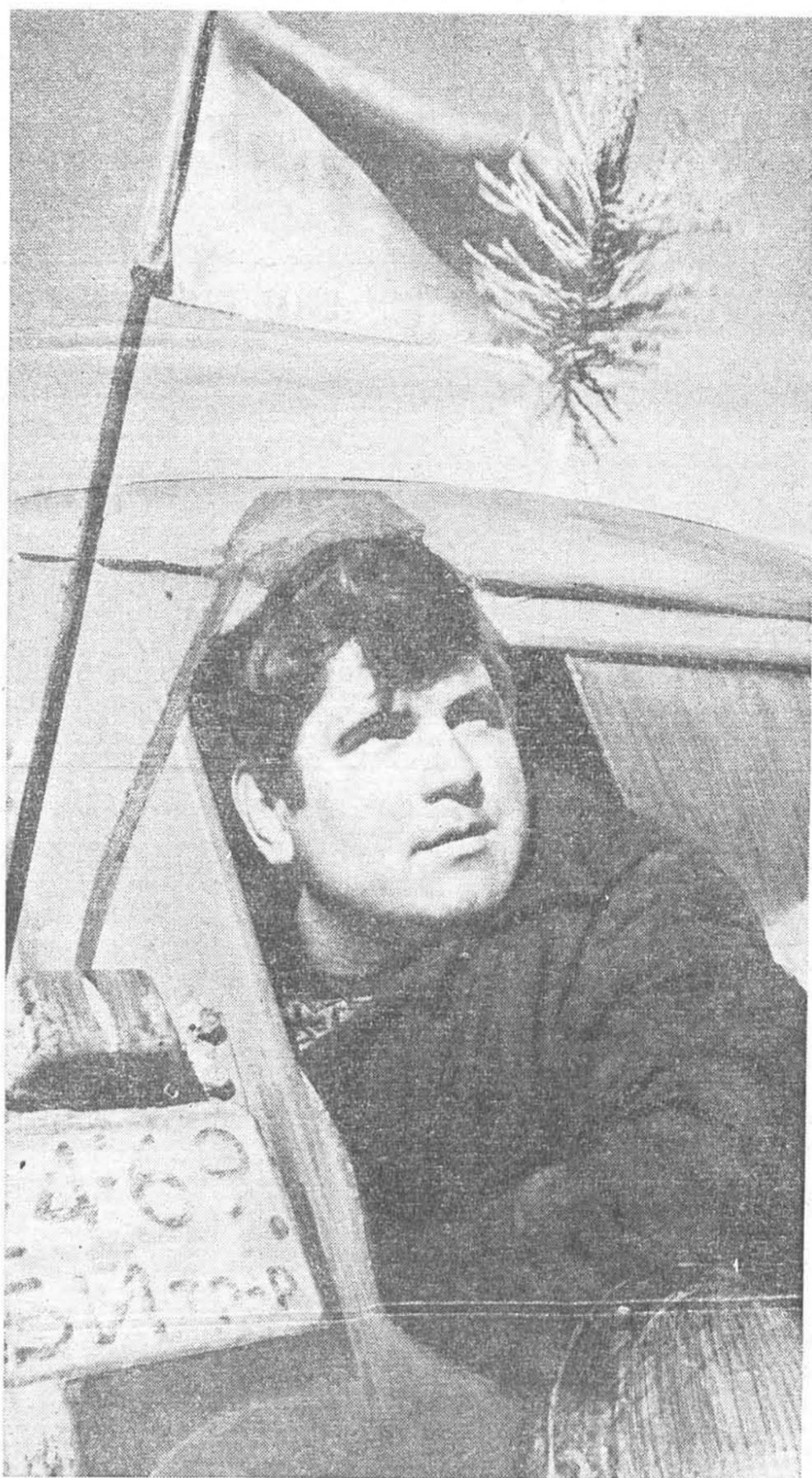
ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 14 (2748)

Пятніца, 4 красавіка 1975 г.

Цана 8 кап.

ПЕРАМОЖНЫ КРОК

Вось ён, прадстаўнік слаўнай кагорты беларускіх механізатараў Анатоль Козел, адзін з лепшых трактарыстаў калгаса «Радзіма» Камянецкага раёна. Цяпер, на службе, ён штодзень

правыконвае зменныя заданні. За ўдарную працу Анатоль ўручаны пераходны чырвоны вымпел.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

Год сёлета асаблівы. Год, які завяршае пяцігодку. А нядаўна ўся краіна адзначыла дзесяцігоддзе з дня сакраціўскага Пленума ЦК КПСС, які абмеркаваў даклад Генеральнага сакратара ЦК КПСС Л. І. Брэжнева «Аб неадкладных мерах па далейшаму развіццю сельскай гаспадаркі СССР».

Рашэнні пленума натхнілі працаўнікоў вёскі на новыя поспехі, нацелілі магістральныя шляхі развіцця сельскай гаспадаркі краіны, надалі ёй жыватворную сілу.

Усё гэта яскрава відаць на прыкладзе нашай рэспублікі. Удмайцеся толькі ў гэтыя лічбы. Летаць ураджай збожжавых склаў 26,2 цэнтнера з гектара. А валавы збор збожжа з 1964 па 1974 год узрос ў 3,2 разы. Продаж яго дзяржаве за дзесяцігоддзе павялічыўся больш чым утрыя.

Дзень сённяшні, дзень заўтрашні. Сельскія працаўнікі рэспублікі крочаць у яго ўпэўнена. У іх за плячамі вялікія справы, яшчэ большыя чакаюць наперадзе.

Сёння сельская гаспадарка рэспублікі грунтуецца на трывалай, магутнай аснове. Узяць хаця б такую важную справу, як меліярацыя. Там, дзе вякамі ляжала багна, дзе пельга было ні праісці, ні праехаць, квітнеюць ураджайныя нівы. Больш як за два мільёны гектараў асушаных зямель перадалі меліяратары сельскай гаспадарцы.

Нядаўна я прачытала пра нашых вучоных-селекцыянераў. Якія людзі! Вось тэма для пісьменніцкага роздуму, вось дзе крыніца натхнення. Прывяду толькі адзін факт. Пад кіраўніцтвам Героя Сацыялістычнай Працы прафесара М. Д. Мухіна група беларускіх вучоных вывела новы гатунак азімага жыта, які займае цяпер больш чым 70 працэнтаў пасеваў.

Дзесяць гадоў — дзесяць прыступак на шляху росквіту нашай сацыялістычнай вёскі. Гэта тычыць не толькі росту ўраджайнасці, прадуктыўнасці жывёлы. Змянілася аблічча вёскі, змяніўся побыт вяскоўцаў. Колькі іх, вёсак, на нашай беларускай зямлі, якія радуюць вока асфальтаванымі вуліцамі, цаглянымі дамамі з газам і водаправодам, выдатнымі палацамі культуры, школамі, што нічым не саступаюць гарадскім.

А як вырасла за гэтыя гады і колькасна і якасна сельская інтэлігенцыя! Інжынер, эканаміст, архітэктар — прафесіі, якія сёння сталі звычайнымі ў вёсцы.

Будні, звычайныя хлебаробскія будні. Яны запоўнены клопатам аб зямлі, аб тым, каб радзіла яна яшчэ лепей, каб жылося на ёй яшчэ багацей.

Уславім жа чалавека працы, яго пераможны крок у будучыню.

Алена КОБЕЦ-ФІЛІМОНАВА.

«НАРОДУ-ГЕРОЮ, НАРОДУ-ПЕРАМОЖЦУ!»

Пад такім дэвізам сёння пачынаецца Рэспубліканская дэкада тэатральнага мастацтва. На сцэнах ідзе паказ лепшых спектакляў бягучага рэпертуару і прэм'еры драматычных твораў на патрыятычную тэматыку. Сталічныя і абласныя тэатры прапануюць глядачам «Трыбунал» А. Макаёнка, «Экзамен на восень» І. Шамякіна, «А зоры тут шікія...» Б. Васільева, «Птушкі нашай маладосці» І. Друцэ, «Не трывожся, мама!» Н. Думбалдзе, «Абеліск» А. Саннікава, «Аношні шанц» В. Быкава.

Грамадскасць Мінска пазнаёміцца з новымі работамі Дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа («Лёўшчыка» Л. Ляонава), Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра («Салдацкая ўдава» М. Анкілава), Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра («Нашэце» Л. Ляонава). Права на паказ чатырох спектакляў атрымаў Брэсцкі абласны драматычны тэатр імя Ленінскага камсамола, які ў свой час першым у краіне з сапраўдным творчым поспехам уславіў на

сваёй сцэне герояў цытадэлі над Бугам; ён прывозіць у сталіцу трагедыю «Вернасць» В. Бергольц, інсцэніроўку апавяданняў В. Шукшына — «Характары», філасофскую драму «Апошняя інстанцыя» М. Матукоўскага і сучасную п'есу пра будні камсамольскай работы — «Беражыце белую птушку» М. Мірашнічэнка.

Дзяржаўны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета БССР праводзіць Фэстываль майстроў музычнай сцэны гарадоў-герояў. З Масквы і Ленінграда, Кіева і Адэсы прыязджаюць вядомыя салісты оперы і балета для ўдзелу ў спектаклях мінчан. Першай назвай на фестывальнай афішы пазначаны балет Я. Глебава «Альпійская балада» паводле аднайменнай апавесці В. Быкава.

Тэатры паказваюць спектаклі, зборы ад якіх перадаюцца ў фонд міру. У прыватнасці, оперны калектыў у серыі такіх спектакляў даў «Князя Ігара» А. Барадзіна.

У К А З

Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Аб прысваенні ганаровага звання народнага артыста СССР ШМАКАВУ Ф. І.

За вялікія заслугі ў развіцці савецкага тэатральнага мастацтва прысвоіць ганаровае званне народнага артыста СССР Шмакаву Фёдару Іванавічу — артысту Беларускага дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Я. Коласа.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР
М. ПАДГОРНЫ.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР
М. ГЕАРГАДЗЕ.

Масква, Крэмль.
2 красавіка 1975 г.

НА СТАЛІЧНАЙ КАРЦЕ

Жыхары Першага Валачаеўскага завулка ў Мінску паведамляюць бліжэй і родным аб змене свайго адрасу. Завулак атрымаў новую назву — цяпер гэта вуліца імя народнага артыста СССР Уладзіміра Корш-Сабліна. Выдатны савецкі кінарэжысёр пакінуў яскравы след у экранным мастацтве. На яго творчым рахунку такія фільмы, як «Першы

ўзвод», «Вогненныя гады», «Канстанцін Вослонаў», «Чырвоная ліца», «Першыя выпрабаванні», «Запомні гэты дзень» і «Крушэнне імперыі». Усе яны ствараліся на студыі «Беларусьфільм». Дарэчы, на будынку яе і на доме, дзе жывуў У. Корш-Саблін, будуць зроблены мемарыяльныя дошкі ў гонар кінадзеяча.

Сярод вуліц, што носяць імя выдатных дзеячаў беларускай савецкай культуры з'явілася першае імя прадстаўніка кінамастацтва.

Так пастанаваў Мінскі гарадскі Савет дэпутатаў працоўных.

Прысвячаецца Мінску

У Маскве у кінатэатры «Кастрычнік» адбыўся прэм'ера дакументальнага фільма «Мінск — горад-герой», які беларускія кінематаграфісты прысвяцілі 30-годдзю Перамогі.

Перагортваючы старонкі гераічнай гісторыі горада, стваральнікі фільма — сцэнарысты М. Бярозка, М. Матукоўскі, рэжысёр І. Вейняровіч, аператары Г. Масальскі, В. Арлоў, В. Шаталаў, А. Сіманаў — вядуць расказ аб подзвігу мінчан, якія доўгія тры гады мужна змагаліся супраць акупантаў, аб адраджэнні Мінска з руін і разлялішчаў, аб яго сённяшніх буднях.

КАЛІ ён рыхтуецца да парады, сонтні падлеткаў кроцаць за ім, захопленыя імклівым рытмам марша. Пацуюшы гукі яго, больш строгімі робяцца салдаты на разводзе варты. Бывае, тыя ж аркестранты ў вайскавай форме іграюць духавую музыку ў парку імя Чалюшкінаў. Такі шырокі і разнастайны рэпертуар гэтага калектыву — ад афіцыйнага ста-

ВАЕННАЙ МУЗЫКІ АРКЕСТР

тутам прадугледжаных твораў да класічных партытур і сюіт з балетаў.

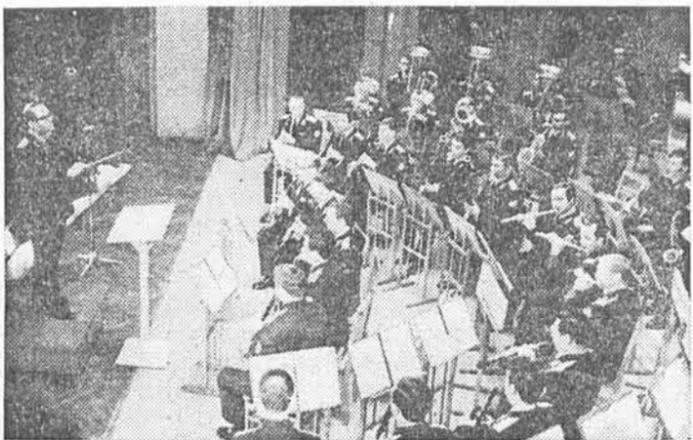
Аркестр штаба Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі — лаўрэат конкурсу аркестраў Узброеных Сіл СССР і прэміі Ленінскага камсамола Беларусі — адзначаў сваё 25-годдзе. Гэтай да-

це былі прысвечаны сустрэча калектыву з прадстаўнікамі грамадскасці Мінска і вялікі юбілейны канцэрт. Медзь інструментаў ваеннай музыкі зноў прадэманстравала незвычайнае багацце свайго палітры. Побач з традыцыйнымі маршавымі мелодыямі гучалі творы Я. Глебава, Ю. Семіянікі, У. Алоўнікава, І. Лучанка, Б. Пенчука; у той частцы праграмы, што была адведзена класіцы, выконваліся старонкі музычнай літаратуры П. Чайкоўскага, Я. Сібеліуса, Ш. Гуно.

Слухачы цёпла віталі аркестр-юбіляр і салістаў: заслужаную артыстку БССР Л. Златаву, радавога І. Сафонава, ансамбль трубачоў і ансамбль саксафоністаў, музыкантаў Сувораўскага вучылішча. Дырыжорамі выступалі народныя артысты БССР Б. Пянчук і Ю. Крахоцін.

В. ШЫПЦА.

На здымку — спяваюць трубы ваеннага аркестра штаба ЧФВА. Фота Ул. КРУКА.

КНІГІ НАМ ШМАТ РАСКАЖУЦЬ

Вайна... Яна пакінула след у памяці людзей, яна паказала прыклады надзвычайнай мужнасці і гераізму. Ішлі па ёй уражаныя рабочыя і калгаснікі, студэнты, прадстаўнікі інтэлігенцыі, ішлі, каб абарніць сваю Радзіму і ўвесці свет ад карычнага чумы фашызму. І часам на прывалах, у невялікіх перадышках паміж баімі гучалі людзімі вершы, сустракаліся салдаты з героямі, бніх палюбілі ішчы ў мірныя будні. Інакш і быць не магло, бо заўсёды з воінамі былі кнігі, што ляжалі ў рэчавых мяшках.

Цяпер мы рыхтуемся адзначаць 30-годдзе нашай Перамогі. І, вядома, не можам не ўспомніць і выданні, што таксама ваявалі за светлы дзень мірнага жыцця. З цягам часу пажоўклі іхнія вокладкі, на некаторых відаць сляды куль і кроў...

Кнігі гэтыя таксама гісторыя. Гэтаксама як і газеты і лістоўкі ваенных гадоў. Яны сёння захоўваюцца ў многіх ветэра-

наў і павінны шмат раскажаць іншым пра народнае змаганне, пра мужнасць савецкага народа.

25 красавіка ў памяшканні дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя У. І. Леніна адкрываецца Рэспубліканская кніжная выстаўка, прысвечаная 30-годдзю Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне.

У арганізацыі яе могуць прыняць усе жадаючыя і ў першую чаргу, вядома, ветэраны вайны. Кнігі, газеты, лістоўкі просьба высыліць па адрасу: 220661, МІНСК, ОМСКІ ЗАВУЛАК, 13, УПРАУДЛЕННЕ КНІЖНАГА ГАНДЛЮ (з паметкай «НА КНІЖНУЮ ВЫСТАВКУ»). Тэлефон для даездак: 36-04-90. Толькі патрэбна абавязкова ўказаць прозвішча, імя і імя па-бацьку, месца выхараства.

Экспанаты пры жададні будучы вернуць іх уладальнікам. Аднак яны застануцца ў памяці сённяшніх людзей, што наведваюць выстаўку. Яны шмат раскажуць пра вайну.

ДАМОВІЛІСЯ СЯБРАВАЦЬ

Каля 80 тысяч рабочых, калгаснікаў, студэнтаў, прадстаўнікоў інтэлігенцыі рэспублікі аддаюць свой вольны час сцэне. Яны аб'яднаны ў сем тысяч драматычных гурткаў і аматарскіх труп, лепшых з якіх удастоены высокага звання «Народны тэатр». Над імі шэфсваюць вядучыя майстры сцэны. Аб творчых сувязях прафесіянальнага і самадзейнага мастацтва расказвае намеснік міністра культуры БССР С. О. Патровіч.

Цесныя сувязі паміж самадзейным і прафесіянальным мастацтвам у Беларусі маюць даўнія традыцыі. Пачатак ім паклалі выдатныя дзеячы нацыянальнага тэатра І. Буйніцкі, Ул. Галубок, Ф. Ждановіч, Е. Міровіч. Прадоўжылі іх рэжысёры М. Зораў, Н. Кавязін, К. Саннікаў, Д. Арлоў. Вялікую дапамогу самадзейным калектывам аказваў удзел у іх спектаклях такіх выдатных актэраў як Г. Глебаў, Б. Платонаў, А. Ільініскі, У. Уладзімірскі, В. Галіна, Л. Ржэцкая і іншыя.

Сёння гэтыя сувязі сталі яшчэ больш шырокімі, узбагаціліся новымі, цікавымі формамі. Калі раней над драмгурткамі шэфтвалі асобныя творчыя работнікі, то цяпер — цэлыя калектывы.

Шырокае распаўсюджанне атрымалі дагаворы аб садружнасці паміж тэатрамі і прамы-

словымі прадпрыемствамі, калгасамі і саўгасамі, іх дамамі культуры.

Шмат гадоў сябруюць Мінскі аўтазавод і оперны тэатр. Каля трох тысяч аўтамабілебудаўнікоў аддаюць свой вольны час аматарскай сцэне, і ў тым, што лепш за іх заслужылі званні артыста народнага тэатра або народнага ансамбля — вялікая заслуга шэфаў.

Умацоўваюцца сувязі тэатра з Палацам культуры калгаса імя Гастэлы Мінскага раёна. У гэтым сезоне артысты ДАВТ БССР выступяць перад сельскім глядачом не менш як сто разоў.

З рабочымі трактарнага завода даўно сябруе тэатр імя Янікі Купалы. Нямаюць цікавага прадугледжваюць дагаворы аб садружнасці паміж тэатрам імя М. Горкага і Мінскім камвольным камбінатам, філармо-

ніяй і Беларускай шынным камбінатам у Бабруйску.

Вялікую шэфскую работу ў гарадскіх і сельскіх самадзейных калектывах вядуць і іншыя сталічныя тэатры і канцэртныя арганізацыі. Акрамя дапамогі артыстам-аматарам, яны абавязаліся ў 1975 годзе паказаць працоўным рэспублікі тысячы выязных спектакляў і канцэртаў, правесці больш як 600 творчых сустрэч на ўдарных будоўлях пяцігодкі.

Рэспубліканскі агляд сельскай мастацкай самадзейнасці і аб'яўлены нядаўна Усесаюзнае фестываль самадзейнай мастацкай творчасці працоўных актывізавалі ўдзел дзеячаў культуры ў развіцці народнага талентаў. Кампазітары Ю. Семіянікі і І. Грас, хормайстры Г. Цітовіч і М. Маслаў, балетмайстры А. Дадзішкіліяні, В. Мартынаў і С. Грабенчыкаў, мастацтвазнаўцы Ю. Чурко, А. Лабовіч і раней рабілі для гэтага нямала, а цяпер яшчэ больш удзяляюць увагі самадзейным калектывам. Яны пішуць або аранжыруюць спецыяльна для іх песні, капсуль-

туюць кіраўнікоў, ажыццяўляюць пастапоўку танцаў, спектакляў, удзельнічаюць у іх абмеркаванні.

Як на свята ідуць сёння на рэпетыцыі артысты народнага тэатра Палаца культуры Мінскага аўтазавода: сучасную п'есу аб рабочым класе Г. Бакарова «Сталевары» ставіць тут народны артыст СССР З. Стома. Творчаму росту ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці Палаца культуры МТЗ у многім садзейнічае іх дружба з народным артыстам СССР П. Малчанавым. Мінскія тэкстыльшчыкі з глыбокай павагай называюць імя народнай артысткі БССР А. Абуховіч, якая многае робіць для павышэння прафесіянальнага майстэрства артыстаў-аматараў і ідэянамастаткага ўзроўню ўсёй самадзейнасці камвольнага камбіната.

У абласных асабліва цікава ў гэтым напрамку працуе Гомельскі тэатр Усе вядучыя актэры замацаваны за народнымі тэатрамі раёнаў. Тут стала законам: на зладу спектакля ў адным з іх запрашаюцца кіраўнікі ўсіх іншых, а таксама рэжысёры і актёры-прафесіяналы. Яны не толькі ўдзельнічаюць у абмеркаванні будучай прэм'е-

ры, але і дапамагаюць ліквідаваць выяўленыя недахопы. Пры тэатры працуе кансультацыйны пункт для кіраўнікоў самадзейных драмклектываў вобласці, а пры Доме народнай творчасці для іх створана тэатральная секцыя.

Вялікую дапамогу гурткам і народным тэатрам Віцебшчыны аказваюць майстры мастацтваў тэатра імя Якуба Коласа і мясцовай студыі тэлебачання. Шмат добрага для сваіх калег-аматараў робяць артысты Гродзенскага і Брэсцкага тэатраў.

На жаль, такой дружбай абдзены многія ўдзельнікі самадзейнасці Магілёўшчыны і Міншчыны. Забылі шэфы дарогу ў Маладзечанскі, Слуцкі, Вілейскі і Старадарожскі гарадскія дамы культуры. Нават адзіны ў сталічнай вобласці сельскі народны тэатр у Цімкавічах, якому падтрымка і дапамога патрэбны ў першую чаргу, аказаўся пазбаўленым іх.

І ўсё ж у цэлым па рэспубліцы ўзаемаадносінны паміж прафесіянальным мастацтвам і народнай творчасцю добрыя і моцныя. Гэта, безумоўна, становіцца адбываецца на ідэянамастакім узроўні самадзейных калектываў, колькасць якіх пастаянна расце.

ВЫСОКІ АБАВЯЗАК

М. П. Шаўчук і сакратар камісіі па культуры Н. П. Жытомірская абмяркоўваюць план работы.

Фота Ул. КРУКА.

ДЭПУТАТ — слуга народа. Формула блізкая, зразумелая кожнаму савецкаму чалавеку. Вызначэнне, якое яскрава характарызуе нашу рэчаіснасць, нашу савецкую дэмакратыю.

Дэпутатам Мінскага гарадскога Савета два гады назад былі выбраны Мікалай Панцеляйманавіч Шаўчук, дырэктар Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР. Карэспандэнт «Літаратуры і мастацтва» звярнуўся да Мікалая Панцеляйманавіча з просьбай адказаць на шэраг пытанняў, звязаных з яго дэпутацкай дзейнасцю, работай пастаяннай камісіі па культуры, якую ён узначальвае.

— Кожныя паўтара месяца, — расказаў М. Шаўчук, — збіраецца наша камісія па культуры. Хто ў яе ўваходзіць? Людзі розных узростаў, рознага жыццёвага вопыту, розных прафесій. У асноўным гэта рабочыя і інжынеры прадпрыемстваў, служачыя, студэнты, ёсць работнікі культуры.

— Чаму ў камісію ўваходзяць пераважна людзі, прафесія якіх не звязана непасрэдна са сферай культуры?

— Думаю, што гэта правільна. Яны больш востра, я б сказаў, прыніпова ацэньваюць працу нашых культурных устаноў, бо самі з'яўляюцца наведвальнікамі тэатраў, клубаў, кінатэатраў,

канцэртных залаў, паркаў, чытачамі бібліятэк.

— Якімі пытаннямі займаецца камісія?

— У мінулым годзе, напрыклад, мы абмяркоўвалі работу паркаў, пытанні заградняга адпачынку мінчан, работу кінатэатраў на прапагандзе савецкіх фільмаў і канкрэтную работу кінатэатраў «Партызан» і «Беларусь» з маладымі гледачамі. Разглядалі, як Беларуская дзяржаўная кансерваторыя дапамагае калектывам мастацкай самадзейнасці, абмяркоўвалі работу тэатраў імя Я. Купалы і імя М. Горкага па мастацкаму абслугоўванню і выхаванню моладзі і г. д. Наша камісія падрыхтавала і ўнесла на разгляд выканкома пытанні аб рабоце бібліятэк горада і паліпшэнні кінаабслугоўвання мінчан.

— Як канкрэтна праводзіцца падрыхтоўка таго ці іншага пытання?

— Працуе камісія строга па складзенаму плану. Вось, скажам, мы вивучалі, як тэатры імя Я. Купалы і імя М. Горкага выхоўваюць маладога гледача. Была створана дэпутацкая група з васьмі чалавек, члены яе сустрэліся з кіраўніцтвам тэатраў, пабывалі на некалькіх спектаклях. Выявілася, што

ў тэатры імя М. Горкага гэтая работа пастаўлена няблага. Тут праводзяцца тэатральна-маладзёжныя серады, выпускаецца спецыяльная афіша для моладзі, устаноўлены сувязі з камсамольскімі арганізацыямі горада і г. д.

Усе гэтыя пытанні мы разгледзелі на чарговым пасяджэнні камісіі ў прысутнасці прадстаўнікоў тэатраў, было вынесена адпаведнае рашэнне.

Або мы рыхтавалі, як я ўжо казаў, пытанне аб кінаабслугоўванні жыхароў сталіцы. Работа гэта была вельмі адказная, бо пытанне выносілася на разгляд выканкома гарсавета.

Мы пабывалі амаль ва ўсіх кінатэатрах сталіцы. Прааналізавалі і выкананне фінансавых планаў, і наведванне, і якасць кінапаказу, і масавую работу, і як робіцца рэклама.

На выканкоме гарсавета па гэтых матэрыялах праведзілі адбылася вельмі сур'ёзная гаворка, у якой прынялі ўдзел і прадстаўнікі Камітэта па кінематаграфіі, работнікі кінапракату, кіраўнікі кінатэатраў.

У прынятым рашэнні быў намечаны шэраг канкрэтных мерапрыемстваў, накірава-

ных на паліпшэнне кінаабслугоўвання насельніцтва.

Дарэчы, нядаўна я сустрэў А. Жукаву, начальніка гарадскога ўпраўлення кінафіліяцыі. Першае, што яна зрабіла, гэта падзякавала нам за дапамогу. У прыватнасці, у рашэнні выканкома звярталася ўвага некаторых будаўнічых арганізацый на зрыў планаў рамонт кінатэатраў. Мера гэтая адыграла сваю ролю.

— Прыняць рашэнне — гэта яшчэ не ўсё. А як кантралюецца яго ажыццяўленне?

— У кожнай пастанове, якую прымае камісія, даецца пэўны тэрмін для яе выканання. Мы трымаем гэта на кантролі. Але не было яшчэ выпадку, каб рашэнне камісіі ігнаравалася.

— І апошняе пытанне, Мікалай Панцеляйманавіч. Як часта вы робіце справядчы перад выбаршчыкамі?

— Па ўстаноўленым парадку — два разы ў год. На гэтых сустрэчах кожны дэпутат расказвае пра дзейнасць, у дадзеным выпадку, гарадскога Савета. Усе пытанні выбаршчыкаў пратакаліруюцца і пасля кожнаму выслаецца гарсаветам на хатні адрас абгрунтаваны адказ.

ФОТАРЭПАРТАЖ

НА ПРАСПЕКЦЕ ПАРТЫЗАНСКИМ

Подзвігі не паміраюць. Імёны герояў святы захоўваюцца ў памяці народнай, уваходзяць у легенды, кладуцца скупымі радкамі на граніт абеліскаў, жыўць у назвах вуліц і плошчаў гарадоў і сёл.

Нямала помнікаў, звязаных з гісторыяй Вялікай Айчыннай вайны, і ў беларускай сталіцы — горадзе-героі Мінску, які ўзняўся з руін і попелу. Але, бадай, самым своеасаблівым з іх і ў той жа час скромным стаў Партызанскі праспект.

Гэта звычайная дарожная магістраль, якіх шмат у адроджаным Мінску, — прыгожая, шырокая, прамая. Некалі тут праходзіў тракт на Магілёў, па абодвух баках якога цягнуліся вялікія палі, месцамі былі відаць бярвенчатыя хаткі. На адным з участкаў яго адрозу пасля вызвалення сталіцы пачаў імкліва расці аўтамабільны завод-гігант. Сёння яго прадукцыя — славетныя вялікагрузныя «МАЗы» — шырока вядомая ў краіне і за рубяжом.

Услед за ім з'явіліся падшыпнікавы, мотавалазавод, іншыя прадпрыемствы, адкрыўся вылічальны цэнтр, аснашчаны мінскімі ЭВМ. Выстраіліся ўздоўж праспекта шматпавярховыя жылыя дамы-прыгажуні, магазіны, кінатэатры, паліклінікі, школы, дзіцячыя сады, тэхнікумы, інстытуты... Адным словам, праспект як праспект, са звычайным пасляваенным лёсам.

І ўсё ж ён не звычайны. У ім зліліся разам цяпер зарослыя партызанскія сцежкі, па якіх скрытна прабірліся народныя месціўцы да варожых гарнізонаў, чыгунак і мастоў, аэрадромаў і складоў. У яго новых прадпрыемствах і шматпавярховых будынках здзейсніліся светлыя мары патрыётаў, якія змагаліся з гітлераўскімі акупантамі за вызваленне шматпакутнай беларускай зямлі. Па

гэтай, у той час пустыннай, шашы ўступалі шматтысячныя калоны партызан. У назве маладога праспекта — даніна павагі іх подзвігу. У рашэнні Мінскага выканкома гарадскога Савета дэпутатаў працоўных аб перайменаванні ў ліпені 1968 года вуліцы Магілёўская шаша ў Партызанскі праспект — пачуццё глыбокай павагі мінчан перад гераізмам беларускага народа, які па закліку партыі ўзняўся на барацьбу супроць фашысцкага рабства, разбою, тэрору ў імя шчасця будучага пакалення.

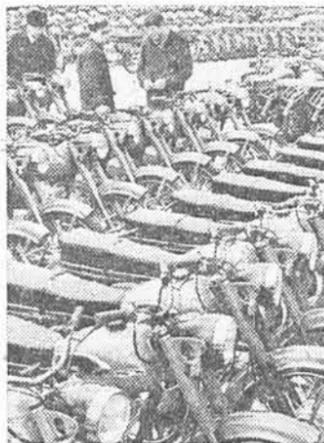
Партызанская памяць жыве ў справах былога камандзіра атрада імя Кутузава Івана Міхайлавіча Дзёміна, які разам з балявымі паплетнікамі будаваў аўтазавод, прайшоў шлях ад радавога інжынера да дырэктара МАЗа, стаў лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі СССР. Яна ў справах камсамольска-маладзёжнай брыгады вадзіцеляў-выпрабавальнікаў, якую ўзначальвае Н. Леус, што працуе ў гонар 30-годдзя Вялікай Перамогі пад дэвізам «За све і за таго хлопца», уключыўшы ў свой састаў партызана Героя Савецкага Саюза Б. А. Булата. Члены брыгады абавязаліся да 9 Мая здаць 300 звышпланавых машын.

Яна ў працоўных буднях інжынера вылічальнага цэнтра Н. І. Казанцавай і слесар-зборшчыка падшыпнікавога завода В. А. Пучка, П. А. Емяльянава, В. В. Трошына, якія выканалі асабістую пцігодку за 3 гады і адзінаццаць месяцаў. Яна ў стваральнай працы тысяч былых партызан і франтавікоў, іх дзяцей і унукаў, якія жывуць на Партызанскім праспекце і будуць светлы будынак камунізму — самы грандыёзны помнік тым, хто выстаяў у жорстнай бітве з неблапечным і жорсткім ворагам — фашызмам.

В. БІРУКОУ, нар. БЕЛТА.

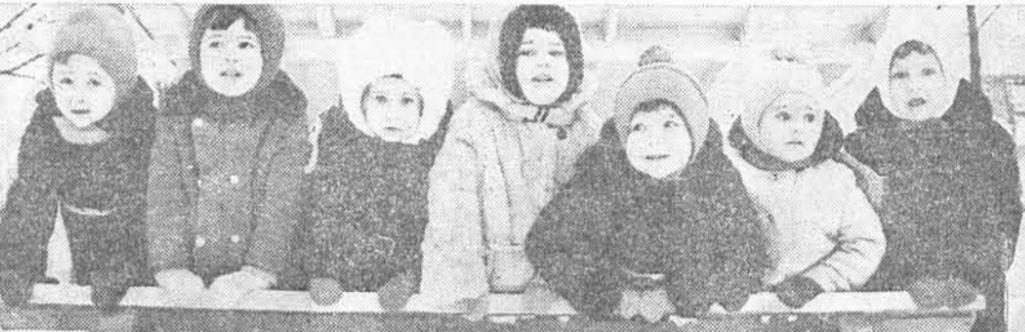
У адной з аўдыторый Беларускага дзяржаўнага інстытута народнай гаспадаркі імя В. В. Куйбышава. На дзённым, вячэрнім і зночным факультэтах тут займаецца звыш 10 тысяч студэнтаў. З 1946 па 1974 год ВНУ падрыхтавала звыш 20 тысяч спецыялістаў.

Прадукцыя Мінскага мотавалазавода — матацыклы «М-III» перад адпраўкай у гандлёвую сетку.

Беларускі партызан Герой Савецкага Саюза Барыс Адамавіч Булат сярод вадзіцеляў-выпрабавальнікаў МАЗа, якія ўключылі яго ў састаў сваёй брыгады.

Выхаванцы дзіцячага сада № 22 на Партызанскім праспекце.

Фота Г. УСЛАВА. (БЕЛТА).

— Н А Д чым працуеш цяпер? — Пшу нарыс... — А з прыгожай прозы што-небудзь пішаў?

Што б я даў, здаецца, каб не чуць гэтых слоў! Мне зрабілася сумна і крыўдна. За таварыша, крытыка. А яшчэ больш — за нарыс. Мая ж самая высокая мара — напісаць нарыс, які ні ў чым не ўступаў бы хвалёнай «чыстай» або «прыгожай» прозе.

У той жа дзень, вярнуўшыся дахаты, я пачаў капаць у сваёй бібліятэцы. «У Беларускай публіцыстыцы не адчуваецца пакуль сённяшніх маштабаў рэальнага савецкага жыцця. І не адчуваецца, мусіць, таму, што аўтары абмяжоўваюць сябе ў пошуках мастацкіх сродкаў. Абмежаванне ж гэтак ідзе ад не зусім выразнага разумення самога жанру нарыса». — напісаў у кнізе «Шматгалоссе жыцця» У. Юрэвіч.

Я выкладваў на стол усё, што датычыць нарыса, яго гісторыі, прыроды, жанравых асаблівасцей, і па меры таго, як вывучаў гэта, маё абурэнне на знаёмага з такім адмысловым густам ўзрастала, балазе, за яго сціпой і агадвалі ўжо і яго мажлівых прыхільнікаў і выхаванцаў нават...

Апошнія пятнаццаць — дваццаць гадоў аказаліся надзвычай плённымі для развіцця Беларускага нарыса. Відаць, «навіны» ў тым і спрыяльныя сацыяльныя ўмовы жыцця, і новая творчая атмасфера, і прыклад, падазены арыгінальнымі майстрамі рускага савецкага нарыса. Дастаткова пры гэтым спаслацца на кнігі Я. Брыля «Сэрца камуніста», «Мой родны кут», М. Лынькова «За акіянам», І. Шамякіна «Першае спатканне», І. Дуброўскага «Светлы шлях», «Зямныя вузлы», В. Палтаран «Ключы ад сезама», «Дзіваціл», Г. Коласа «Сучаснік у рыме і без рыму», Б. Сачанкі «Зямля маіх продкаў», У. Дадзімава «Белазёрскі дзёнік», А. Раманава «Бурштын», С. Кухарава «Ад нашага карэспандэнта», «Жыццё — легенда», Н. Конанвай, М. Керногі, А. Сафроненкі «Робчы: сацыяльны партрэт».

Чытач адкрыў для сябе яшчэ некалькі цікавых і не падобных адзінак аднаго нарысцястаў на творах «Акію, расчыненае ў зіму» і «Па зялёную маланку» — Я. Сіпакова, «Мае заводчыкі» і «Робочыя людзі» — В. Мысліўца, «Дрэва жыцця» — П. Місько, «Салёная планета» — Э. Ялугіна, «Высокі поўдзень» — М. Гроднева, «Зялёны трохкутнік» — Л. Левановіча. Пераліч гэты далёка не поўны, але і ён дае падставы меркаваць пра жанр, аб якім ідзе гаворка. Нарыс узбагаціўся, стаў больш разнастайным па форме, па адлюстраванню жыцця, стаў больш глыбокі на

мастацкае ўвасабленне часу і нашых сучаснікаў. Нашы пісьменнікі і журналісты нашырылі і без таго шырокія рамкі нарысцястыкі. У апошні час, напрыклад, А. Адамовіч, Я. Брыль і У. Калеснік стварылі надзвычай уражлівы, новы, небывалы па форме твор — «Я — з вогненнай вёскі...» Тым самым нарысцясты і асабліва такія з іх прызнаныя майстры нарыса, як Я. Брыль, І. Дуброўскі, В. Палтаран, Я. Сіпакоў паказалі на практыцы, што нарыс — гэта зусім не кананізаваная форма падачы ма-

ня ў кнігу «Беларуская савецкая проза. Апаويدанне і нарыс», каштоўная. Характэрна, аднак, што ў сваім даследаванні яна прыходзіць да наступнага вываду: «І ўсё ж трэба прызнаць, што пры пэўных здабытках наш нарыс яшчэ адстае ад іншых жанраў, не заўсёды адпавядае свайму прызначэнню быць першаадкрывальнікам новага, разведчыкам будучыні. Пад рубрыкай «нарыс» у газетах і часопісах можна знаваткаць і сапраўдны мастацкі твор, і ў большасці выпадкаў — тыповы рэпартаж-карэспандэнцыю,

не ў кожным творы ўдаецца пераадолець. І ўскладняюць працу над нарысам непасрэды адносінны з жывым, а не з выдуманым героем. Як вядома, фатаграфія і тая не любому да густу, а нарыс — мастацкі твор, хоць нарысцяст і «малюе» з натуры. І калі стапоўчы героі тваёй працай не зусім задаволены, на душы некай неспакойна, нават прыдумцы, што нарыс удаецца... Пры Саюзе пісьменнікаў СССР створан савет па нарысу і публіцыстыцы. Больш за год назад стварылі камісію па гэтай галіне літаратурнай

да нарыса. І які яшчэ будзе плён!.. А пакуль што, на жаль, даводзіцца нагадваць адны сумныя эпізоды. У мінулым годзе, напрыклад, нашым Саюзам пісьменнікаў быў скліканы чарговы семінар маладых літаратараў (праходзіў у Каралішчавічах). Я сам удзельнік аднаго з падобных семінараў, і ведаю, з якім клопатам ставіцца яго арганізатары да творчай вучобы моладзі — паэтаў, празаікаў, крытыкаў. Туды запрашаюцца амаль усё, хто праявіў сябе хоць адным удалым паэтычным радком у перыядычным друку. Але дзіўна, чаму на гэты раз нікому з арганізатараў не прыйшло ў голыя запрасіць на семінар маладых нарысцястаў — хоць бы тых, якія ўжо друкуюцца ў літаратурных часопісах і нават выдалі па кнізе нарысаў, як І. Намчана, Ю. Півкаў.

Васіль ЯКАВЕНКА

ПРОБА ПЯРА ЦІ ПРОБА СЭРЦА?

тэрыялу, а прыяцып даследавання і ўвасаблення жыцця ў канкрэтных вобразах і характарах. Нарыс, як правіла, імкнецца да класічнай формы апавядання, аповесці або нават рамана-хронікі, хаця гэтыя формы, на першы погляд, да жанру нарыса зусім і не стасуюцца. Тым не менш, нарыс нярэдка зусім арганічна ўлічваецца ў іх (нагадаем «Чароўную Адыгене» У. Салаухіна або «Нёманскія казакі» Я. Брыля і інш.). Такім чынам, само вызначэнне «нарыс» мае свайі перадумовай не столькі форму, колькі змест твора і таму, бадай, не варта ідэалізаваць, як гэта хто-кольвек робіць, выказванне аб тым, што нарыс ляжыць недзе паміж даследаваннем і апавяданнем.

Вопыт Беларускай нарысцястыкі сёння, як ніколі, дае багаты матэрыял для літаратуразнаўчых прац, даследаванняў, крытычных аглядаў і г. д. Толькі ж дзе — яны?.. Нельга сказаць, што наша крытыка зусім абыходзіць нарыс увагай, аднак ненармальным, зразумела, з'яўляецца і такое становішча, калі ім ад выпадку да выпадку займаецца ўсяго некалькі чалавек. Менавіта тут добрае слова належыць адрасаваць У. Юрэвічу, Р. Шкрабу, М. Лобану.

Шляхі станаўлення Беларускага нарыса, яго якасны рост і жанравыя сцвярдженне — гэта не толькі паступовае пераадоленне агульных для ўсёй маладой нацыянальнай літаратуры цяжкасцей росту. Гэта і барацьба з коснасцю і скептыцызмам у поглядах на яго прызначэнне і жанравыя магчымасці, барацьба за раўнапраўе ў літаратурным страі, за права на далейшае развіццё, барацьба, якая, дарэчы, не скончылася і да сённяшняга дня, бо яшчэ бытуе погляд на нарыс як жанр другараднага гатунку. Называць нарыс жанрам мастацкім — гэта значыць прызнаваць права яго аўтара на абагульненне, тыпізацыю, выкарыстанне разнастайных творчых прыёмаў выяўлення рэчаіснасці. Пэўна!

Але гэта не ўсё. Нярэдка бывае: напісаў нарыс — паспрабуй надрукаваць яго. З нарысам у рэдакцыях бывае дзе густа, дзе пуста. У часопісе «Польмя», напрыклад, у апошні час створана перагрузка, і нарысы многіх не па віне рэдакцыі ляжаць па паўтара-два гады. А нарыс — жанр аператыўны.

У творчасці нарысцяста шмат праблем, якіх не ведае літаратар «чыстай», як іншы раз можна пачуць, «прыгожай» прозы. Гэта і тэхналогія апрацоўкі і ўкладкі матэрыялу, яго супраціўленне, што, на жаль, не кожнаму і

творчасці і Беларускай пісьменнікі. Старшынёй камісіі быў абраны крытык У. Юрэвіч. І тады ў нашых нарысцястаў былі падставы чакаць, што нешта зменіцца ў поглядах на нарыс, у адносіннах да яго, што воль камісія тут і ўзначаліць барацьбу з коснасцю і скептыцызмам за раўнапраўе нарыса ў літаратурным страі, што самі яны, нарысцясты, часцей будучы сустракацца і абмяркоўваць свае творы і творчыя планы, дэяліцца вопытам.

На першым пасяджэнні камісіі абмеркавалі тры кнігі нарысаў і склалі планы работы на бліжэйшы тэрмін — ці то паўгода, ці год, — удаўнілася... Калі яшчэ сказаць пра само пасяджэнне — там зноў жа не было шырокага складу зацікаўленых асоб: не помніцца нават, каб быў хто-небудзь ад кіраўніцтва Саюза пісьменнікаў. Пагаварылі келейна пра тыя кніжкі, дый размыліся, каб на працягу года ўжо больш не збірацца — ні разу.

У гэтым годзе камісія пераабрана, значна папоўнена, але пакуль што нельга сказаць, што яна актыўна працуе. Зроблены першы крок на ўмацаванне творчай садружнасці пісьменнікаў, нарысцястаў з калектывам Мінскага станкабудаўнічага завода імя Кірава.

Першы крок... Саюз пісьменнікаў, безумоўна, мог бы шмат у чым паспрыць нарысцястам. І паспрые, дарэчы, калі пісьменнікі павярнуцца тварам

да нарыса. І які яшчэ будзе плён!.. А пакуль што, на жаль, даводзіцца нагадваць адны сумныя эпізоды. У мінулым годзе, напрыклад, нашым Саюзам пісьменнікаў быў скліканы чарговы семінар маладых літаратараў (праходзіў у Каралішчавічах). Я сам удзельнік аднаго з падобных семінараў, і ведаю, з якім клопатам ставіцца яго арганізатары да творчай вучобы моладзі — паэтаў, празаікаў, крытыкаў. Туды запрашаюцца амаль усё, хто праявіў сябе хоць адным удалым паэтычным радком у перыядычным друку. Але дзіўна, чаму на гэты раз нікому з арганізатараў не прыйшло ў голыя запрасіць на семінар маладых нарысцястаў — хоць бы тых, якія ўжо друкуюцца ў літаратурных часопісах і нават выдалі па кнізе нарысаў, як І. Намчана, Ю. Півкаў.

Ужо колькі гадоў нарысцясты пагаворваюць аб тым, што наспела пытанне выдаць анталогію Беларускага нарыса. Аднак выдаўцоў пакуль што стрымлівае боязь, што анталогія не знойдзе чытача. А ці так гэта? Калі ў не падобнае палезным чынам самае цікавае. Калі яна адлюструе не толькі гісторыю жанру, але разам з тым і гісторыю і жыццё народа, яго працу. Калі выданне належным чынам і з любоўю аформіць ды паднесці чытачу. А чытач наш сёння з павагай адносіцца да нарыса, як і ўвогуле да белетрызаваанай дакументальнасці.

Між іншым у выдавецтве «Мастацкая літаратура» спадгаліва адносіцца да нарысцястаў, калі не ўлічваць таго, што за нарыс выплочваецца ганарар значна ніжэйшы, чым за іншыя віды літаратурнай творчасці. Відаць, гэта ідзе ўсё ад тых жа (нібыта ўзаконеных) уяўленняў пра другараднасць гэтага жанру. А толькі нарысцяст, бадай, больш перажывае і хвалюецца, і страчвае маральна, калі выданне яго твораў затрымаваецца на два, тры, чатыры гады.

Заслугоўвае ўсялякай падтрымкі практыка выдання пакуль што асобных нарысаў выдавецтвам «Беларусь». Думаецца, што гэта выдавецтва магло б яшчэ смялей ісці пасустрач нарысцястам і ісцізматчына, у пашыраным плане друкаваць нарысы пра духоўнае жыццё і ствараль-

Малюнкi мастака П. Калініна да кнігі І. Навуменкі «Вецер у соснах», якая выходзіць у выдавецтве «Мастацкая літаратура».

ную працу савецкіх людзей. Сёння не лішне будзе напамінаць пра гэта і работнікам выдавецтваў «Ураджай», «Народная асвета» і «Вышэйшая школа».

У пісьменніцкім асяродку, асабліва калі збіраюцца нарысцы, становіцца ўжо дыякурнай гаворка, што пры выдавецтве «Мастацкая літаратура» метазагодна было б стварыць асобны аддзел нарысцываў, які б апераў у іх рыхтаваў нарыс да друку.

Вялікі Горкі лічыў нарыс звяном літаратуры, праца ў якім менавіта патрабуе ад пісьменніка цеснай сувязі з жыццём, патрабуе не толькі ведання фактаў і лічбаў, але і непасрэднага водгукі на падзеі. Актыўную, упартую працу ў гэтым звяне ён разглядаў як шлях перавыхавання адасобленага «кабінетніка» пісьменніка ў новы тып савецкага літаратара-тэатраля. Вопыт работы ў якасці нарысцыста, спецыфіка яго дзейнасці, як вядома, убагачаюць пісьменніка любоўю і шырока жанравым кірунку, ці то паэта, ці то раманіста, даючы яму матэрыял для стварэння новых тыповых вобразаў, цікавых характараў.

У нас ёсць немалыя набыткі ў жанры нарыса. Будзем жа даць аб далейшым яго развіцці!

Максім Рыльскі, выдатны ўкраінскі паэт, быў вялікім сябрам Беларусі. Ён надаваўся поспехам нашай рэспубліцы, уважліва сачыў за развіццём беларускай літаратуры, якую добра ведаў, дасягненні якой высока ацэньваў. З многімі прадстаўнікамі беларускай паэзіі ў яго склаліся шчырыя братэрскае адносіны, што пайшло на карысць сувязям дзвюх літаратур.

Глыбока ў думкі і сэрца М. Рыльскага запала купалаў-

ся на яго. Жыццю і літаратурнай дзейнасцю беларускага паэта М. Рыльскі прысвяціў вялікі артыкул «Янка Купала», у якім усебакова прааналізаваў яго творчасць, паказаў яе месца ў агульнай скарбніцы савецкіх літаратур. У артыкулах «Тарас Шаўчэнка», «Непарыўныя сувязі», «Пра паэта і сябра» і іншых ён зноў і зноў звяртаўся да купалаўскай спадчыны. У «Аўтабіяграфіі» ўкраінскі паэт назваў Я. Купалаў срод сваіх лепшых сяброў. Ён

ліліка Кастрычніка — радках Купалаў.

У сваю чаргу Я. Купала з цеплынёю адносіўся да М. Рыльскага. У 1940 годзе да трыццацігоддзя літаратурнай дзейнасці ўкраінскага паэта ён даслаў яму тэлеграм, змест якой сведчыць аб глыбокай пашане да М. Рыльскага. Ён шчыра радаваўся, што творы М. Рыльскага «ў сэрцы ўсіх народаў нашай любімай Радзімы».

Смерць беларускага паэта М. Рыльскі успрыняў, як вялікае гора. «Трагічная смерць Купалаў больно отозвалась... в моём сердце...» — зазначыў ён у сваёй «Аўтабіяграфіі».

Янка Купала быў для М. Рыльскага незабытым. У 1958 годзе М. Рыльскі стварае верш «Помнік Янкі Купалаў», у якім называе паэта сумленнем усёй беларускай зямлі. Да вобраза Я. Купалаў М. Рыльскі звяртаецца ў творах «Нам разам радасна ісці», «Беларусі» і іншых. А верш «Ліст да Янкі Купалаў» быў пакладзены беларускім кампазітарам Я. Цімоцін на музыку. Асобнае выданне гэтага музычнага твора было даслана ўкраінскаму паэту. Зараз энцямплар, які захаваўся ў яго, можна убачыць на адной з экспазіцый у літаратурна-мемарыяльным музеі М. Т. Рыльскага.

І зразумела, што, з такой пашанай і любоўю адносячыся да паэзіі Я. Купалаў, М. Рыльскі не мог не пераналадаць яго творца на ўкраінскую мову. Да гэтай работы ён адносіўся з усёй сур'ёзнасцю, стараючыся данесці словы беларускага паэта да ўкраінскага чытача ва ўсёй іх непарыўнасці. У перакладах М. Рыльскага шырока вядомыя такія вершы Я. Купалаў, як «А хто там ідзе?», «Роднае слова», «Я ад вас далёка», «Мая навука», «Новая восень» і іншыя.

Братэрскае пачуццё М. Рыльскага да Я. Купалаў дало плённыя ўскоды на ніве ўмацавання сувязей братніх літаратур, братніх народаў.

Л. ЦІМОХІН.

З ПАЧУЦЦЁМ БРАТЭРСТВА

Максім Рыльскі і Янка Купала

скае слова. Яно паланіла ўкраінскага паэта сваёй усхваляванасцю, народнай мудрасцю, налёўнасцю, дапамагло зразумець шчодрасць і адкрытасць беларускага народа.

М. Рыльскі ганарыўся, што сябраваў з народным паэтам Беларусі. Ён прызнаўся, што быў зачараваны Я. Купалам з першага погляду. «Восанародства сэрца, сумленнасць і шчырасць, душэўная прыязнасць і чыстата» беларускага паэта зрабілі на М. Рыльскага непарыўнае ўражанне. У асобе Я. Купалаў ён бачыў прыклад сапраўднага мастака, які непарыўна звязаны з народам.

Творы Купалаў выніклі жыццёва цікавыя і М. Рыльскага, глыбока хвалявалі яго. Ён дасканала ведаў паэзію свайго сабрата. У гутарках, прамовах, артыкулах, літаратурна-навуковых працах неаднаразова звяртаўся да вопыту Я. Купалаў, спасылка-

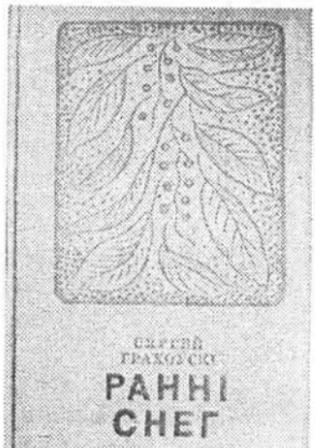
падрэсліў, што для ўсяго творчага шляху песняра Беларусі характэрна любоў да працы і працоўных, якая зрабіла яго «нястомным шукальнікам шчасця народнага».

М. Рыльскі адзначаў, што Я. Купалаў разам з Я. Коласам узялі беларускую літаратуру да вяшчых літаратурных сацыялістычнага рэалізму, раскрылі перад ёй шырокі шлях да новых здзяйсненняў і поспехаў. Ён лічыў здабыткі беларускага паэта значымі і павучальнымі.

М. Рыльскі асабліва ганарыўся, што беларускі паэт любіў Украіну. Яму прышліся да спадобы вершы «Памяці Т. Шаўчэнка», «Украіна», паэмы «Бандароўна», «Тарасова доля». Яго радавала глыбока душэўная блізкасць Тараса Шаўчэнка і Янкі Купалаў. М. Рыльскі зазначаў: «Мы не раз адчувалі гукі непадкупнай музыкі Тараса ў смутных і гнеўных, у радасных і светлых — пасля Вя-

ТОМ ПЕРШЫ

СЕРГЕЙ ГРАХОЎСКИЙ
РАННІ СНЕГ

У выдавецтве «Мастацкая літаратура» выйшлі новыя кнігі. Змішчаем іх вокладкі: першы том збору твораў Янкі Маўра (мастак М. Рыльскага), апошні Сяргей Грахоўскага «Ранні снег» (мастак Т. Андрэянаў).

Рэдакцыя атрымала пісьмо ад студэнта Віцебскага культурна-адукацыйнага цэнтру В. Кустава, які піша: «Мне трэба было напісаць сачыненні на творах савецкай літаратуры. Я прачытаў гэтыя творы і, не карыстаючыся крытычным матэрыялам, выказаў свае думкі. Выкладчык у водгукі зазначыў: «Сачыненне — гэта вучэбны матэрыял, карыстацца крытычнымі артыкуламі абавязкова». Ці правільна ён мяркуе?».

Мы напрасілі дапамогу Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна, кандыдата філалагічных навук В. П. Рагойшы адказаць аўтару пісьма.

Паважаны тав. В. А. Кустаў! (даруйце, што не звяртаюся да Вас па імені і па бацьку — Вы іх у сваім лісце не назвалі). Рэдакцыя «Літаратуры і мастацтва» азнаёміла мяне з Вашым лістом. Мушу загадаць папярэдзіць: ні я, ні хто-небудзь іншы не змогуць даць вычарпальнага адказу на пытанне: ці правільна паступіў педагог, паставіўшы за ўсе Вашы сачыненні тройку? Не змогуць працаваць таму, што для гэтага трэба было б мець пад рукою Вашы сачыненні, учытацца ў іх, прааналізаваць іх вартасці і, магчыма, недахопы. А Вы нават тэмы іх не назвалі. Неяднаду такаса, ці гэта сачыненні па сучаснай беларускай, ці па сучаснай рускай літаратуры.

Мая сітуацыя ў дадзеным выпадку нагадвае сітуацыю доктара, які ведае толькі, што «нехта» недзе хворы, а на якую хворобу гэты «нехта» хварэе і

якія асаблівасці яго арганізма — можна толькі здагадацца. Вы разумееце, што ў такім выпадку ніводзін доктар не стане ставіць дыягназы, а вычарпальна хваробы, тым больш — прызначаць курс лячэння. Віраць, не стаў бы і я так падрабязна, а галоўнае — прылюдна, праз газету, адказаць на Ваш ліст, калі б не адна акалічнасць.

У лісце сваім Вы пішаце: «...я нават пераканаў педагога, што лепш не ў лепшым стылі(?) выказаць свой пункт гледжання, чым спісаць крытычны матэрыял у вядомых крытыкаў». Не ведаю, як і наколькі пераканалі Вы педагога ў слушнасці такіх думак, але не выклікае сумнення іншае: напісаўшы гэтую фразу, Вы, мабыць, самі таго не жадаючы, закралі адну з важнейшых праблем крытычнай ацэнкі мастацкага тэксту — праблему самастойнасці аналізу. Гэтая праблема вартая таго, каб

Чытачу адказвае вучоны

САМАСТОЙНАСЦЬ УЧУНЯ І САПРАЎДНАЯ

пагаварыць пра яе ўголас, пагаварыць шчыра. У мяне нават узнікла спадзяванне, што наша з Вамі гаворка можа даць штуршок для больш грунтоўнай гутаркі на гэтую тэму, спецыяльнай гутаркі прафесіянальных літаратуразнаўцаў.

Адначасна вернемся да пытання самастойнасці, арыгінальнасці крытычнай думкі. Адрозна ідэя ў вочы, што самастойнасць у крытыцы Вы разумееце не як саеабавязнасць. Згодна Вашым меркаванням выходзіць: лепш ЗУСІМ НЕ КАРЫСТАЦАК крытычнай літаратурай, чым СПІСАВАЦЬ «у вядомых крытыкаў». Вядома, спісаць (гэта значыць прысвоіць чужыя разважанні) цалкам, слова ў слова, або частку іх) — гэта непрыгомы, неэтычны занятак не то што

для студэнта, але і для школьніка. Аднак няўжо альтэрнатывай «сваёму» пункту гледжання можа быць толькі спісванне? І няўжо хто-небудзь, у тым ліку Ваш педагог, ралчы карыстацца крытычнай літаратурай, мае на ўвазе спісванне? Ці можа крытычная літаратура сама штурхае на гэты няпільны, шодны занятак? Думаю (і Вы, спадзяюся, згодзіцеся тут са мною), што гэта далёка не так. У такім разе чаму ж выкладчыкі (і Ваш педагог, і я, як дацэнт універсітэта, і ўсе іншыя) прапаноўваю АБАВ'ЯЗКОВА знаёміцца з крытычнай літаратурай па той тэме, на якую патрабна напісаць сачыненне або — калі мецца на ўвазе сярэднія і вышэйшыя навукальныя ўстановы — кантрольную, курсавую, дыпломную работу?

Першая мэта, якая ставіцца пры гэтым, — чыста навукальная. Вам прапанавалі напісаць сачыненне не толькі таму, каб правесці Вашу пісьменнасць або Вашы адносіны да таго ці, іншага твора. Зразумела, і тое, і другое таксама вельмі важна. Аднак важнай усё ж іншае: як Вы ведаеце творчасць (твор) пэўнага пісьменніка, як разбіраецеся ў ёй (ім), як спасцігілі творчую саеабавязнасць мастака. А ўсяго гэтага, канечне, нельга ўсяюдніць без належнага паглыблення — не толькі ў сам твор, але і ў літаратурна-крытычныя працы аб ім — ня хай гэта будзе манаграфія або артыкул, акадэмічная гісторыя літаратуры або рэцэнзія.

Мяркуючы па тым, што Вам былі прапанаваны сачыненні па САВЕЦКАЙ ЛІТАРАТУРЫ, у аснове Вашых назіранняў ляжалі творы Ул. Маляўскага або А. Фадзеева, М. Шалахава або А. Твардоўскага, Я. Купалаў або Я. Коласа, П. Броўкі, М. Танка, І. Мележа ці іншых «праграмных» пісьменнікаў. Няўжо іх мастацкую адметнасць, традыцыі і навагарства, што ў тых ці іншых творах адлюстраваліся, глыбока сацыяльнага і псіхалагічнага аналізу, эстэтычную вартасць твораў Вы змаглі б (я нават не кажу — змаглі) поўнасьцю зразумець, а пасля і паказаць у сваім сачыненні, не звяртаючыся да дапамогі іншых, больш кваліфікаваных у гэтых адносінах людзей?

Разгледзіце творы нават самых вялікіх нашых аўтарстваў у крытыцы — В. Бялінскага, М. Дабралюбава, М. Чарнышэўскага, І. Франка, М. Багдановіча. Колькі там спасылак на працы іншых крытыкаў, вучоных літаратуразнаўцаў! Як рупна і

нястомна ўбіралі пны ў сябе усё лепшае, што ў навуцы пра літаратуру «выпрацавала чалавецтва» (У. І. Ленін) на працягу многіх вякоў! Менавіта таму напісанае ім вызначаецца надзвычайнай глыбінёй і аб'ектыўнасцю, грунтоўнасцю і праўдзівасцю.

Але дзе ж, у такім выпадку, тая слаўная самастойнасць? А яна выляцця — абавязкова выляцця! — пры разглядзе розных пунктаў гледжання на тое ці іншае пытанне, у тым, на чыю пазіцыю Вы станеце ў творчай спрэчцы крытыкаў, у змаганні розных поглядаў, меркаванняў, каго з крытыкаў падтрымаеце, каго з сябраў і г. д. Зусім верагодна, што пры гэтым Вы выкажэце цалкам новае, самастойнае меркаванне. Але ўжо хаця б для таго, каб ведаць, што думае гэты, на Ваш, што Вы не вынаходзіце ў соты раз веласлед, трэба быць добра дасведчаным у крытычнай літаратуры.

Такім чынам, заклікаючы да знаёмства з крытычнай літаратурай, выкладчык, па сутнасці, і падводзіць Вас да самастойнасці — самастойнасці мыслення.

Нарэшце, у працы крытыка (а крытыкам у той ці іншай ступені з'яўляецца кожны, хто брэцца ацэньваць працу пісьменніка) ёсць яшчэ і этычны момант. Вы з нейкім, я сказаў бы, самаздавальненнем пішаце, што «прачытаў гэты творы (якія) — В. Р.) і, не карыстаючыся крытычным матэрыялам, напісаў сачыненні». Нават у сваёй прыпісцы да сачыненняў Вы напісалі: «Крытычным матэрыялам не карыстаўся. Выкладаў свае думкі аб прачытаным». Мы ўжо — яшчэ не значыць цалкам арыгінальнай, самастойнай. Старажытны рымляне некалі казалі: «Няма нічога сказанага, чаго б не было сказана раней». Яны, безумоўна, мелі пэўную рацыю. Мы не пра гэта зараз гутарым. Больш важна засведчыць іншае: «Калі крытык абыходзіць маўчаннем «сказанае раней», беручы напранат нават не словы-думкі, гэтым ён абражае сваіх налег па пры, падрывае веру чытачоў у арыгінальнасць і сур'ёзнасць літаратурна-крытычнай працы. Такія наўмыслны «правалы памяці», на жаль, часам сустракаюцца нават у некаторых прафесіянальных крытыкаў. Таму, мне думаецца, ужо змалку, са школьнай і студэнцкай парты, патрэбна выхоўваць у будучых даследчыкаў літаратуры не толькі добры эстэтычны густ, глыбокае веданне гісторыі літаратуры, дасканалае валоданне метадычнай літаратура на аналізу, але таксама ўвагу і павагу да зробленага іншымі.

Вось што, тав. В. А. Кустаў, хацелася сказаць мне па закранутай Вамі праблеме. Магчыма, мае развагі залішылі агульныя, без канкрэтных назіранняў, прыкладаў. Але гэта прадвызначана самым характарам Вашага ліста.

З павагай В. РАГОЙША.

РЭПЛІКА

ЦІ НЕ ПАСПЯШАЎСЯ АЎТАР?

Я з цікавасцю саму за творчасцю маладых паэтаў, якія жывуць у Беларусі. Сярод іх намала піша па-руску. Кніжкі іх часта выходзяць у выдавецтве «Мастацкая літаратура». Надаючы чытачы атрымалі і другі зборнік Барыса Ганіна «Трою торці...». Аўтар гэты мне знаёмы, некалькі гадоў назад я прачытаў яго першую кніжку. У ёй былі і вершы — лепшыя і горшыя — з рэшт рэшт — гэта дабыт, і ты яшчэ прыглядзеўся да аўтара, толькі пачынаеш уважліва ў ягоны свет. Другі ж зборнік — эпіграм больш складаны. Бо трэба не толькі замацаваць набыткі, але і дабыць значны крок наперад. Правільна гавораць, што пісьменнік звычайна пачынаецца з другой, а то і трэцяй кнігі.

Мяне парадаваў раздзел «Воспоминания о детстве». Тут змешчаны вершы пра перакітае у ваенным маленстве, і яны, безумоўна, лепшыя ў зборніку. Але ж гэты раздзел займае ў кнізе п'яначую плошчу. І калі перачытаеш уважліва тавом, то пераконваешся, што ў Б. Ганіна шмат творчых выдаткаў, таго, што называецца «словеснай рудою».

Некаторыя вершы нагадва-

юць рыфмаваныя радкі, у якіх часам цяжка дайсці да сэнсу сказанага. Вось як, напрыклад, аўтар піша пра рэчку Інгурты: «Вода под скалами грохочет, фосфоресцирует, хочет...» (падрэслена тут і далей мною. — Р. П.)

А чаго варты наступныя вобразы: «...пни в сиреневых бретах», сэрвік жа можа сядзець «как грач, на ветке тонкой»?

Часам Б. Ганін мае цямняе ўяўленне аб тым, пра што піша. Сензакная вежа ў яго становіцца сіласнай: «зеленая маковка силосной башни...»

І хоць у адным са сваіх вершаў піша:

Писал о муках, мук не ведал,
по-книжному порой страдал.
А мир огромный, неизведанный
меня за дверью ожидал. —

пераконваешся, што кніжнасць па-ранейшаму прысутнічае ў ягоных творах, і, што асабліва прыкра, гэта элементарная няўважнасць і нават, я сказаў бы, непавага да чытача. Як жа іншым можна растульмачыць, што побач стаяць два вершы «Контрольная-следовая полоса» і «Ветер Афганец», і ў іх амаль аднолькавыя радкі: «...мы начинаем от этой полочки всплаханной земли» і «идут вдоль

КСП солдаты — вдоль всплаханной сухой земли».

У кнізе ёсць верш «Семиклассники». Гэта пра тых, каго «уже называют» дэвушканы, дэвушканы іх не называюць». Хораша, светла піша тут аўтар:

Им порой взгрустнется

ненадолго,
но и грусть светла,
мечты чисты.

Жизнь еще — как ровная дорога,
полная надежд и красоты.

Але як не хапае гэтай светласці, шчырасці некаторым вершам пра каханне! Чытаеш іх, і такое адчуванне, што лірычны герой аўтара не кахае, не перажывае, а як быццам жыць у нейкім уяўна-рамантычным свеце, дзе чалавечыя пачуцці падмяняюцца сентыментальнасцю. Тады і радкі пачынаюць гучаць ледзь не парадыйна:

Я иной.
Любимой нет.
Нет весны.
Включая свет.

А аўтар жа можа гаварыць пра каханне хораша: «Любовь», «Но ты не привыкай», «Будь!».

Другая кніжка Б. Ганіна, як мне здаецца, атрымалася вельмі няроўнай. Аўтар паспяшаўся яе хутчэй выдаць. Безумоўна, пабольш думкавацца — жадаю ў многіх, хто робіць першы літаратурны крок. А вось куды глядзелі работнікі выдавецтва «Мастацкая літаратура», што прапанавалі чытачу не адрэдагаваную як след кніжку?

Р. ПРАТАСЕВІЧ,
слухач Мінскай ВПШ,

УДЗЯЧНЫМ СЛУХАЧАМ

На гэтым тыдні закончыўся цыкл канцэртаў артыста Беларускай дзяржаўнай філармоніі, заслужанага дзеяча культуры БССР Аляксея Слесарэнкі, прысвечаных творчасці Міхаіла Шолахава. Чытальнік выступаў у студэнцкіх аўдыторыях і інтэрнатах Беларускага політэхнічнага інстытута. Ужо больш за тры дзесяцігоддзі Аляксей Слесарэнка нясе ўдзячнаму чытачу ўзоры творчасці выдатнага савецкага пісьменніка. Малады салдат, які прайшоў нялёгкі баявы шлях ад Вялікіх Лук да Берліна, у вольны ад баёў час чытаў сваім франтавым сябрам урыўкі з «Узнятай цаліны», і шолахаўскае слова акрыляла воінаў.

Пасля вайны А. Слесарэнка чытаў Шолахава ў многіх

гарадах і вёсках Беларусі, выступаў у Ленінградзе, Кіеве. Рабочыя і калгаснікі, студэнты і салдаты з вялікай цікавасцю слухалі ў яго выкананні ўрыўкі з «Узнятай цаліны» і «Ціхага Дона», маналог Звягінцава з рамана «Яны змагаліся за Радзіму».

Каб яшчэ бліжэй адчуць выток характара прозы пісьменніка, А. Слесарэнка ў 1961 годзе едзе на Дон, да Шолахава. Яму і яго сям'і беларускі артыст з заміраннем сэрца чытаў ужо добра вывучаныя ўрыўкі з твораў, і ўсё ж хваляванне не пакідала яго. Яно аказалася дарэчным, і на развітанне Шолахаў падарыў А. Слесарэнку «Узнятую цаліну» са сваім аўтаграфам.

Мы спыталі А. Слесарэн-

ку, што прывабіла яго асабіста ў творчасці М. Шолахава?

— Спалучэнне высокага грамадзянскага пафасу, тонкай лірыкі і народнага гумару, — адказаў артыст. — А разнастайнасць фарбаў пісьменніцкай палітры дае чытальніку магчымасць выявіць багацце форм сцэнічнага ўвасаблення. Слухачы з нягаснай увагай успрымаюць і глыбокую трагедыю смерці Аксініі і бязмежны народны гумар дзеда Шчукара. Вельмі ўдзячны слухач—моладзь.

Зараз А. Слесарэнка працуе над беларускім варыянтам маналог Звягінцава.

А. МАЖЭЙКА.

СА СТАРОНАК ПРОЗЫ

Аднаго разу, праглядаючы праграмы нашага рэспубліканскага тэлебачання, я зацікавілася перадачай пра заслужанага артыста БССР Паўла Кармуніна. Ведаю яго па купалаўскай сцэне, а таксама многіх мастацкіх фільмах і тэлевізійных перадачах. У тым ліку і па карціне, створанай паводле прозы Міхаіла Шолахава («У блакітным стэпе»).

І вось на экране тэлевізара зноў ажылі знаёмыя нам усім старонкі любімых кніг. Мы адчулі, што словы артыста П. Кармуніна пра тую асалоду, якую ён перажыў,

па-творчы далучыўшыся да палітры вялікай мастацкай прозы, да малаўнівай шолахаўскай мовы, да вобразнага свету з юнацтва блізкіх нам усім кніг, — гэта справядлівыя словы. Верылася, што П. Кармунін з радасным здзіўленнем пераўвасабляўся ў данскога казака, ролю якога яму выпала іграць у фільме «У блакітным стэпе».

Для акцёра гэты персанаж — не выпадковы ў творчай бяг-

рафі. Ён па-артыстычнаму адкрыў для сябе сапраўдныя скары і жыццёвую глыбіню, што замацаваны на паперы мастацкім пяром.

Праглядаешы перадачу, я адчула жаданне яшчэ раз пагартань і перачытаць тыя апавяданні, што былі пакладзены ў аснову карціны «У блакітным стэпе».

С. ПУЗАЧ,
студэнтка БДУ імя
У. І. Леніна.

Шырокай папулярнасцю карыстаюцца творы выдатнага савецкага пісьменніка Міхаіла Шолахава на Беларусі. Першую кнігу «Узнятай цаліны» беларускі чытач атрымаў на роднай яму мове ўжо ў 1934 годзе, і попыт на яе быў такі вялікі, што спатрэбіліся два выданні на беларускай мове (у 1935 і 1936 гадах) і адно — на рускай (у 1936 годзе). Адно выданне выйшла ў Мінску на польскай мове. Цікава, што адразу пасля вайны, калі наш народ адбудоўваў разбураную ворагам народную гаспадарку, чытач зноў пацягнуўся да Шолахава — у 1950 годзе была яшчэ раз узноўлена на беларускай мове першая кніга «Узнятай цаліны».

Тры тамы «Ціхага Дона» на беларускай мове выйшлі да вайны, а «Лёс чалавека» — у 1959 годзе.

Агульны тыраж выдадзеных у Беларусі кніг М. Шолахава дасягнуў многіх дзесяткаў тысяч экзэмпляраў.

Да 70-годдзя пісьменніка выдавецтва «Мастацкая літаратура» выпускае раман «Яны змагаліся за Радзіму» ў перакладзе на беларускую мову М. Лужаніна.

Міхаіл ШОЛАХАЎ

СТАРШЫНЯ РЭЎВАЕНСАВЕТА РЭСПУБЛІКІ

АПАВЯДАННЕ

Рэспубліка наша не надта вялізная — усяго толькі двароў з сотню, і знаходзіцца яна ад станіцы вёрст за сорок па Топкай лагчыне.

Рэспублікай яна стала гэтакім чынам: на прадвесні вяртаюся я да родных курэняў з арміі таварыша Будзённага, і выбіраюць мяне грамадзяны старшынёю хутара — за тое, што маю два ордэны Чырвоных Сцягу за сваю доблесную храбрасць пад Врангелем, якія таварыш Будзённы асабіста мне начапіў і руку вельмі паціва ціснуў.

Заступіў я на гэтую пасаду, і жылі б мы хутарам на мірным становішчы, як увесь народ, але ў хуткім часе ў нашых краях аб'явілася банда і ўзялася наш хутар дашчэнтку спусташаць. Наедуць, то коней забяруць і здыхляцін узамен пакінуць, то апошняю пашу патраваць.

Народ вакол нашага хутара — паскудны, бандзе аказваюць перавагу і сустракаюць яе хлебам-соллю. Убачыўшы гэткае абыходжанне суседніх хутароў з бандаю, склікаў я на сваім хутары і кажу грамадзянам:

— Вы мяне паставілі старшынёй?

— Мы.

— Ну, дык я ад імя ўсіх пралетарыятаў на хутары прашу вас захоўваць сваю аўтаномію і ў суседнія хутары спыніць рух, таму што яны — контры і нам з імі вельмі нават сорамна адну сцяжыну таптаць... А хутар наш цяперака будзе называцца не хутарам, а рэспублікай, і я, выбраны

вам, прызначаю сябе старшынёю рэўваенсавета рэспублікі і аб'яўляю вакол стан аблогі.

Тыя, якія несвядомыя, — маўчалі, а маладыя казакі, якія пабылі ў Чырвонаарміі, сказалі:

— У добры час!.. Без галасавання!..

Тут пачаў я ім прамову гаварыць:

— Давайце, таварышы, паможам савецкай нашай уладзе і ўступім з бандаю ў змаганне да апошняй кроплі крыві, таму што яна ёсць гідра і ў корані падлога, падгрызае ўсеагульную сацыялізму!..

Старыя, якія стаялі ззаду людзей, спачатку супраціўляліся, але ў матам іх агітаваў, і ўсе са мною згадзіліся, што савецкая ўлада ёсць маці наша карміцелька і за ейны прыпол павінны мы ўсе катэгарычна трымацца.

Напісалі сходам паперу ў станічны выканком, каб выдалі нам вінтоўкі і патроны, і каб паслалі ў станіцу мяне і саклатара Нікана.

Раненька на досвітку запрагаю сваю кабылку і едзею. Вёрст з дзесяці праехалі, у лагчыну з'язджаем, і бачу я: вецер пыл падхоплівае на дарозе, а за пылам пяцёра верхавых насустрач скачучы.

Занудзілася тут ў мяне ў сярэдзіне. Здагадваюся, што скачучы злыя ворагі з гэтага самае банды.

Ніякае ніцятывы з саклатаром мы не прыдумалі, ды і прыдумаць было немагчыма: таму што стэп навокал распасцёрся, да сараматы голы, ні табе кусціка, ні табе лагчыні ці

ўзгорачка, — і спынілі мы кабылу пасярод дарогі...

Зброі пры нас не было, і былі мы бяскрыўдныя, быццам спавітае немаўля, а скакаць ад коннікаў было б вельмі нават неразумна.

Саклатар мой напалохаўся гэтых злых ворагаў, і зрабілася яму дужа кепска. Бачу, намерваецца сігаць з павозкі і бегчы! А куды бегчы, і сам не ведае. Кажу я яму:

— Ты, Нікан, прышчамі хвост і не рыпайся! Я старшыня рэўсавета, а ты пры мне саклатар, дык павінны мы з табой і смерць у кучы прымаць!..

Але ён, як несвядомы, сігануў з павозкі і паішоў істрыкаць па стэпу, і гэтак шпарка, што як быццам і ганчакі не дагнаць, а на самай справе конныя, убачыўшы такіх ўцёкі па стэпу падазронага грамадзяніна, прыпусцілі за ім і хутка дагналі яго ля курганка.

Я высакародна злез з павозкі, праглынуў усе неадпаведныя паперы і дакументы, гляджу, як яно далей будзе. Толькі бачу, нагаварылі яны з ім вельмі мала і, сабраўшыся ўсе разам, пачалі яго сячы шашкамі кржы-накрыж. Грымнуўся ён вобземлю, а яны кішэні ягоныя абшукалі, пахадзілі вакол, туды зноў на коней і да мяне.

Бачу я, жарты-жартамі, а пара ўжо і хвост кабак, ды нічога не зробіш — чакаю. Падскокваюць.

Паперадзе атаман Іхні, Фамін па прозвішчу. Зарос увесь рыжай барадой, фізіяномія ў пыле, сам, нібы звер, вачмі лыпае.

— Ты Вагатыроў, старшыня?

— Я.

— Пераказвай я табе старшынёўства кінуць?

— Чуў пра гэта...

— А чачу не кідаеш?!

Задае ён мне гэтыя мярзотныя пытанні, аднак выгляду не падае, што злудзец.

Кінуўся я тут у адчай, бо ад такога кампаніі, бачу, усё адно галавы на плячах не ўтрымаць.

— Таму, — адказваю перад ім, — што я ў савецкай улады цвёрда стаяю на платформе, усіх праграм спраўна трымаюся і з платформы гэтае вы мяне катэгарычна не скінеце!..

Злаяў ён мяне непатрэбнымі словамі і нагайкаю дбайна сенажу на галаве. Валам лёг у мяне цераз увесь лоб адчувальны гуз, калібрам атрымаўся з добры агурок, якія на насен-

не бабы пакідаюць...

Памацаў я гэты гуз пальцамі і кажу яму:

— Вельмі нават непрыгожа вы лютуеце з прычыны вашае несвядомасці, але я сам грамадзянскую вайну зламаў і бязлітасна знішчаў таму падобных Врангеляў, два ордэны ад савецкае ўлады маю, а вы для мяне ёсць парожня і нікчэмнасць, і я вас ва ўпор не бачу!..

Тут ён да трох разоў разганяўся, хацеў канём мяне стаптаць і нагайкаю сек, але я астаўся непакінутым на сваіх падстанюках, як і ўся наша пралетарская ўлада, толькі конь напыхом раскруціў мяне калена і ў вушах ад гэтых сутыкненняў стаяў вельмі нядобры перазвон.

— Ідзі наперад!..

Гоняць яны мяне да курганка, а ля таго курганка ляжыць мой Нікан, увесь крывёю падліты. Злез адзін з іх з сядла і перавярнуў яго дагары жыватам.

— Глядзі, — кажа мне, — мы і цябе зараз пакалавалім, як твайго саклатара, калі не адступішы ад савецкае ўлады!..

Штаны і споднікі ў Нікана былі спунчаны і палавое пытанне ўсё шашкамі пасечана да брыднасці. Балюча мне было глядзець на гэты здзек, адварнуўся, а Фамін ашчэрыўся:

— Ты не вярні носа! Цябе дакладна гэтак жа абсталюем і хутар ваш закаснелы камуністычны ясным агнём зашлілі з чатырох канцоў!..

Я на словы гарачы, мне не хапіла сілы і далей цярэць, і я адказваю ім вельмі рашуча:

— Па мне няхай зязюля ў лявадзе паплача, а што датычыцца нашага хутара, дык ён не адзін, апрача яго па Расіі іх больш за тысячу набярэцца!

Выцягнуў я капшук, высек агонь крэсівам, закурыў, а Фамін каня паводамі крэтае, на мяне едзе і кажа:

— Дай, браток закурыць! У цябе тытунёк ёсць, а мы другі тыдзень пакутуем, конскі памёт курым, а за гэта мы не будзем цябе мучыць, засячэм, як у сумленным баі, і сям'і твайёй перакажам, каб забралі цябе пахавань... І хутэй, а то нам часу няма!

Я капшук у руцэ трымаю, і крываўна мне зрабілася да болю, што тытунь, вырашчаны ў маім гародчыку, і баркун пахучы, на зямлі савецкай любімы, будучы курыць гэтыя подлыя

ЭКРАННАЕ ЖЫЦЦЁ

Больш як чатырнаццаць гадоў ведаю нашых даманаўскіх кінамеханікаў—Івана Міхайлавіча Дразда і яго мочніка Мікалая Міхайлавіча Падгорнага. Яны не толькі зладжана, з веданнем справы працуюць, але і сябруюць хораша.

Іх часта можна сустрэць у мясцовай сярэдняй школе, саўгасе «Даманава», на камбінаце будаўнічых матэрыялаў, чыгуначнай станцыі...

То яны расклеіваюць аб'явы, якія запрашаюць людзей паглядзець новы цікавы кінафільм, то арганізуюць культпаходы ў кіно...

Так было і на гэты раз. Да выкладчыкаў рускай мовы і літаратуры, а таксама старшакласнікаў прыйшлі І. Дрозд і М. Падгорны, каб параіцца, як лепш арганізаваць тэматычны паказ фільмаў, пастаўленых па творах Міхаіла Шалахава. Як вядома, творчасць гэтага выдатнага савецкага пісьменніка песня звязана з развіццём айчыннага кінематографа. Да яго раманаў, ранніх і пазнейшых апавяданняў звярталіся такія вядомыя кінарэжысёры, як С. Герасімаў («Ціхі Дон»), А. Іваноў («Узнятая цаліна»), Бандарчук («Лёс чалавека»), Л. Фецін («Данская аповесць»).

Зразумела, што кінамеханікаў цікавіла тое, у якой, скажам, паслядоўнасці паказваць гэтыя кінатворы, каб яны супадалі з вучэбнай праграмай і школьнікі змаглі лепш засвоіць кінамацэрыял, які будзе дэманстравацца на экране.

Пачаць тэматычны паказ фільмаў па творах Шалахава было вырашана з «Ціхага Дона», які днём і паглядзець вучні старшых класаў.

І. Дрозд і М. Падгорны з'яўляюцца лепшымі кінамеханікамі Брэсцкай вобласці. У сувязі з 50-годдзем беларускага кіно яны ўзнагароджаны многімі граматамі, маюць падзякі.

В. МАРОЗ,
настаўнік Даманаўскай сярэдняй школы ўвазвіцкага раёна.

мярзотнікі. Зірнуў на іх, а дны страшэнна баяцца, што развею я па ветры тыгунь. Працягнуў Фамін з сядла руку па кісет, а яна ў яго дробна-дробна задрыгала.

Але я так і зрабіў, вытрас з капшукі тыгунь і сказаў:

— Забівайце, калі паміж сабой згоды маце. Мне ад казацкае пашкі смерць прыняць, а вам, галубочкі, на калодзежных жураўлях веселіцца, адна мода!..

Пачалі яны мяне вельмі спакойна сячы, і ўпаў я на сырую зямлю. Фамін з нагана ўдарыў два разы, грудзі мне і нагу прастрэліў, але тут пачуў я з бальшака:

— Ф'юць!.. Ф'юць!..

Кулі засвіселі вакол нас, па бур'яну шаркочуць. Падхапіліся мае забойцы і ходу! Бачу, па дарозе міліцыя станічная пыліць. Ускочыў я на ногі з гарачкі, а кроў вочы засціць і зямля з-пад ног вакол-вакол бяжыць.

Памятаю, закрываю:

— Браткі, таварышы, не дайце загінуць!

І згасла ў вачах белае святло...

Два месяцы пралякаў калодаю, мова аднялася, памяць адбіла. Калі апытомнеў—лапнуў, а левая нага ў адсутнасці, адрэзана — па прычыне антонава агню...

Вярнуўся дадому з акружнай бальніцы, чыкільгаю нека на мыліцы ля прызбы, а ў двор заезджае станічны ваенком, і не вітаючыся, пытаецца:

— Ты чаму называеш сябе старшынёй рэўаенсавета і рэспубліку аб'явіў на хутары? Ты ведаеш, што ў нас адна рэспубліка? З якое прычыны аўтаномію заводзіў?!..

Толькі на гэта я яму вельмі нават рашуча адказаў:

— Прану вас, таварыш, тут не сур'езнічаць, а наконт рэспублікі магу растлумачыць: была яна па прычыне банды, а цяперака, пры мірным абыходжанні, называецца хутарам Тапчанскім. Але майце на ўвазе: калі на савецкую ўладу зноў адбудзецца напад белых гідраў і іншае спалаты, дык мы з кожнага хутара зможам зрабіць чыгандаль і рэспубліку. Стары і падлеткаў на коней пасадзім, і л, хоць з адною нагою, а першы катэгарычна пайду праліваць кроў.

Яму не было чым мяне крыць і, руку мне паціснуўшы вельмі моцна, паехаў ён тым жа следам назад.

З рускай пераклаў Леў САЛАВЕП.

Уладзімір ШУРПА

Уладзімір Шурпа нарадзіўся ў в. Савалеўна Гродзенскага раёна ў 1939 годзе. Пасля заканчэння сямігодка працаваў трактарыстам. Вучыўся ў вячэрняй школе. Затым скончыў Гродзенскі педінстытут. Працаваў у Іўеўскім і Гродзенскім раёнах настаўнікам, дырэктарам сярэдняй школы. Зараз — рэдактар Гродзенскай студыі тэлебачання.

ПЕРШАЯ БАРАЗНА

Зямля і Сонца

у пяшчотных ласках

Зноў нараджаюць хмельную

зару.

Матораў гул

і гусеніцаў ляскат

Пераспяваць стараецца жайрук,

Ідуць машыны ў веснавым

парадзе

У наступ

на аблогі і дзіраан,

Кладуць плугі бліскучым

пляррадзем,

Як шчогку

на запылены дыван.

●

Вы чуеце музыку любых вачэй,

Нібыта сатканую з зорных начэй,

З празрыстых крыніц і цароўных

світанняў,

З вялікага шчасця, сустрэч,

развітанняў,

З вясновага лесу,

з блакітнага неба,

З азёр беларускіх,

з духмянага хлеба?

Вы чуеце? — Льецца званчэй

і званчэй

Цудоўная музыка любых вачэй.

●

Навізна. Кожны раз навізна:

Гэта снежаньская белізна,

Гэта постаці тонкіх бяроз,

Гэта сонца і звонкі мароз.

Навізна. Кожны раз навізна:

Лес, што сёння не змог

я спазнаць,

Гэта месяц і зоркі ўначы,

Алеся Письмянкова нарадзіўся ў 1957 годзе ў прыгожай лясной вёсцы Бялынкавічы, што на беразе ракі Бясядзь, у сям'і рабочага мясцовага саўгаса. Скончыў сярэднюю школу. Зараз працуе ў рэдакцыі Касцюковіцкай раённай газеты «Сцяг камунізму».

Вершы Алесі Письмянкова прасякнуты шчырасцю і юнацкай непасрэднасцю. У яго паэтычных радках ёсць святло і дабрыня, любоў да людзей і роднага краю. Гэтыя вершы — першая публікацыя Алесі Письмянкова ў рэспубліканскім друку.

Аляксей Пысін.

Плыве вясна ў расчыненыя

дзверцы —

У плённай працы

трактар нарасхрыст.

І рукавом, як кажучы, па інерцыі

Пот выцірае

з твару

трактарыст.

СЫН

Якое гэта шчасце —

Сын

Пасля работы сустракае!

Хай не шанцуе

больш ва ўсім,

І то б свой лёс

не напракаў я.

Дзвіз наш просты — неспакой.

Чытаю я —

і ён «чытае».

І асвятляе мой пакой

Галоўка светла-залатая.

Усё патрэбна знаць яму,

Каб пасталець, узняцца,

І пастаянныя «чаму»

Мне нават ноччу сняцца.

Як дождж ідзе?

А што было б,

Калі б не грэла сонца?..

Ён як дарослы моршчыць лоб

І думае бясконца.

Пакуль мяжа яго — парог.

Мой сын, як колас, высыпае,

А колькі пройдзе ён дарог?

А колькі песняў праспявае?

СЛАВА

Фанфараў медных

гучных акорды

Няўмольна глушыць

●

Міхась РАДОЎСКИ

●

І шэпт губ аб усім — ні аб чым...

Навізна. Кожны раз навізна.

●

Цёплым сонейкам сагрэта,

Па зямлі ступае лета.

Лета з зорнымі вачамі,

Лета з добрымі начамі.

Лета з жайранкамі ў полі,

Лета з жытам у прыполе.

Ласкай сонечай сагрэта,

Па зямлі ступае лета.

●

Свежы вецер прыціх

На дняпроўскай далоні.

Ранкам барвовым

За сонцам іду.

Гляджу і дзіўлюся:

Знаёмныя коні,

Коні маленства,

Пюць жывую ваду.

●

Алеся ПИСЬМЯНКОЎ

●

Мая вёска, мая вёска,

Кветка мар маіх, надзей.

Усміхаецца бярозка,

Сустрэкаючы людзей.

Тут і радасць, і трывога,

Кожны кут мне дарагі.

Хлапчуком я басаногім

Рос ля Бясядзі-ракі.

Тут пагоднымі дзянькамі

У зеляніне явароў

Я з вясельмі дзядзькамі

Вудзіў шэрых печуроў.

Мая вёска, мая вёска,

Кветка мар маіх, надзей.

Усміхаецца бярозка,

Сустрэкаючы людзей.

●

Як мастак, акварэллю

Восень красіць сяло.

Залатою мяцеллю

гром апладысмантаў.

Ідуць насустрач

будучым рэкордам

Спартсмены ўсіх краін

і кантынентаў.

Апошні круг

пачэснага параду...

На старце судзі:

— Увага!

Калі ласка!

І вось выходзіць

смела да снарада

Нікому невядомая гімнастка.

Адразу тэм

няўрымслівы і бурны.

Тут нельга

абьякавым застацца.

Ураз заціхлі здзіўлена

трыбуны —

Не, тут не спорт —

сапраўднае мастацтва!

Пяніць нязвыкла

пераможцы роля.

Ад рэпарцёраў

не абараніцца.

У самым цэнтры ўвагі

наша Оля —

Спартсменка з Наднямоння,

чараўніца.

І твар,

такі нам блізкі, родны,

Усмешкі шле

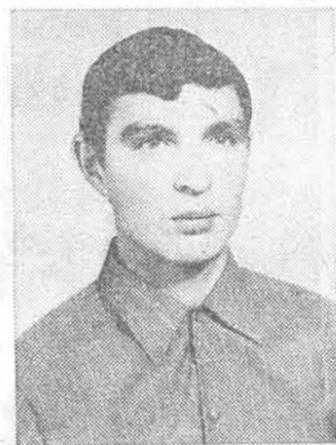
з пачэснага ўзгорка,

...А мо ля тэлевізара

у Гродна

Застыла сціпла

будучая «зорка»?

Міхась Радоўскі нарадзіўся ў 1948 годзе ў гарадскім пасёлку Бялінічы. Пасля заканчэння Мінскага архітэктурна-будаўнічага тэхнікума працаваў на будаўніцтве Магілёўскага камбіната сінтэтычнага валакна імя У. І. Леніна. Потым служыў у Савецкай Арміі. З мінулага года — карэспандэнт бялініцкай раённай газеты «Зара камунізму». З'яўляецца студэнтам-заочнікам БДУ імя У. І. Леніна. У «Літаратуры і мастацтве» выступае ўпершыню.

Сцежкі ўсе замяло.

Адгарэла рабіна

Пад суседнім акном.

Чую плач жураўліны

Над прыціхлым сялом.

Адшумелі бярозы

Сярод шэрых лугоў.

І здаюцца мне росы

Слязьмі тых журавоў...

●

Мой край дарагі, край сасновы,

Вясне ўсміхаецца зноў.

Я веру у добрыя словы,

Я веру у шчырасць сяброў.

Хай радасці выступаць слёзы,

Каханне хай сэрца кране!..

Як родныя сёстры, бярозы

На ўзлеску сустрэлі мяне.

●

Сустрэлі ласкава і ветла,

Адсніўшы зімовыя сны.

Іскрыцца бярозавік светлы,

Як першая радасць вясны.

НА СТАРОНКАХ гісторыі адлюстравана шмат выдатных падзей і фактаў сумеснай барацьбы, дружбы і супрацоўніцтва двух народаў-братоў — літоўскага і беларускага. Але асабліва яркімі вяхамі яна намячана за апошнія дзесяцігоддзі — у сямі савецкіх сацыялістычных рэспублік. Гэта вялі ўсебаковых эканамічных сувязей, абмену вопытам камуністычнага будаўніцтва, узаемаўзбагачэння нацыянальнай эканомікі і культуры.

28 сакавіка закончылася вялікае свята дзвюх брацкіх культур — Дні літаратуры і мастацтва Беларускай ССР у Савецкай Літве. На працягу дзесяці дзён лепшыя прафесіянальныя і самадзейныя калектывы, асабліва выканаўчы, пісьменнікі, кампазітары, мастакі нашай рэспублікі знаёмлілі працоўных прыёмнага краі з літаратурай і мастацтвам Савецкай Беларусі.

туры і быту кожнага з народаў нашай Радзімы. У той жа час любая з савецкіх нацыянальных культур жыцця не толькі з уласных крыніц, але і чэрпае з духоўнага багацця іншых брацкіх народаў і, са свайго боку, аказвае на іх дабратворны ўплыў, узбагачае іх.

Праішоўшыя Дні літаратуры і мастацтва Беларускай ССР у Савецкай Літве — адно з яркіх таму папярэдніх. Больш чым праз трыццаць гаў брацкай рэспублікі пралягалі маршруты свята. Праведзена звыш 130 творчых сустрэч і канцэртаў, на якіх прысутнічалі 122 тысячы працоўных. 165 тысяч гледачоў наглядзелі ў рамках праграмы фестывалю беларускія мастацкія і дакументальныя фільмы. У Палацы выставак, дзе разгорнуты экспазіцыі жыванісу, скульптуры, графікі, кнігі, пабывала ўжо 15 тысяч чалавек.

Пасланцы нашай рэспублікі, у сваю чаргу, мелі выдатную магчымасць бліжэй пазнаёміцца з таленавітым і працавітым літоўскім народам, з яго дасягненнямі ў барацьбе за выкананне рашэнняў XXIV з'езда КПСС, у развіцці эканомікі і культуры.

Урачыстым, хваляючым акордам свята культур двух брацкіх народаў стаў вялікі канцэрт закрыцця Дзён літаратуры і мастацтва Беларускай ССР у Савецкай Літве.

У маляўнічым убудаванні Вільнюскага Палаца спорту. Ён рэкламачаны флагами савецкіх рэ-

спублік, лозунгамі ў гонар перапарунай дружбы народаў нашай Радзімы. У глыбінні сцэны — эмблема свята.

На ўрачысты вечар прыбылі кандыдаты ў члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КП Беларусі П. М. Машэраў, другі сакратар ЦК КП Бе-

ларусі А. Н. Аксеінаў, а таксама дэлегацыя Беларускай ССР на Днях літаратуры і мастацтва на чале з сакратаром ЦК КПБ А. Т. Кузьміным.

Разам з імі ў прэзідыуме перша сакратар ЦК КП Літвы П. П. Грышкявічус, Старшыня Савета Міністраў Літоўскай ССР Ю. А. Маношыс, сакратары ЦК КП Літвы А. С. Баркаўскас, Р. І. Сагайла, А. А. Ферэнса, першы намеснік Старшыні Савета Міністраў Літоўскай ССР К. К. Кайрыс, старшыня Камітэта народнага кантролю рэспублікі А. Б. Бараўскас, старшыня Літоўскага рэспубліканскага савета прафесіянаў К. Ю. Мацкявічус, іншыя партыйныя і савец-

дзяўчы і прыгажосці прайшлі яны на нашых гардах і ўсеках, пабывалі літаральна ў кожнай сям'і.

Перапоўненыя залы і бурныя апладысменты, усемскі і кветкі, гарачыя поціскі рук красамоўна гавораць аб тым, што наша прафесіянальнае і самадзейнае мастацтва — глыбока ідэйнае, яркае і самабытнае, цесна звязанае з прагрэсіўнымі традыцыямі мінулага і жыццём сучаснага — знайшло шлях да розуму і пачуццяў нашага народа. Нас радуе, што беларуская мастацкая творчасць, якая карыстаецца велізарным поспехам як у нас у краіне, так і за яе межамі, уносіць вялікі ўклад

каў, да магія войнаў і партызан, ва ўсёй сутнасці гэтых Дзён праявілася любоў да Радзімы, Савецкай Арміі — вызваліцельніцы, выражалася народная памяць аб загінуўшых героях, клятвы быць вартымі іх подвігу.

Адлюстраванне героікі Вялікай Айчыннай вайны, слаўных баявых традыцый, патрыятычнае выхаванне моладзі — гаворае прызначэнне дзевяці культуры, літаратуры, мастацтва!

Паўклініцеся ад імя літоўскага народа памяці кожнага нацвёртага жыхара Беларусі, які сніць над Вялікім агнём!

Перадайце нашы віншаванні і гарачыя прывітанні ветэранам вайны, легендарным беларускім партызанам. Мы ім жадаем добрага здароўя і велізарнага шчасця!

Пад бурныя апладысменты Л. К. Шэніціс уручыў гэтым памяткам падарунак.

Слова атрымаў першы міністр культуры Беларускай ССР Ю. М. Міхневіч.

З брацкай зацікаўленасцю знаёмліліся мы ў гэтыя дні з нашым цудоўным краем, з яго гасцінным і працавітым народам, гавораць ён. Усе нашы сустрэчы былі афарбаваны ў светлыя сэрцавыя тэм. Уздэльнікі Дзён літаратуры і мастацтва да глыбіні душы ўсхваляваны атмасферай гэтых святочных і разам з тым дзелавых сустрэч, шчодрым пахам і смакам нашага хлеба-солі, шырэйшай народнай душы, адкрытай пасустрачы народу-суседу, народу-брату.

Мы адчулі ў гэтыя дні жывое рэха рэвалюцыйнага мінулага, адчулі быццам бы побач з сабой бішчэ сэрцаў слаўных сыноў літоўскай зямлі — тых, хто аддаў сябе барацьбе за свабоду і шчасце народа. І гэта хваляючае адчуванне завілася ў нашых сэрцах з нашай памяццю аб гераічных сіндах і дочках усіх савецкіх народаў.

Мы пабывалі на прадпрыемствах, бачылі іх выдатную прадукцыю — творэнне таленавітых і нястомных рук рабочага класа Літвы. І радаваліся таму, што прамысловасць абедзвюх нашых рэспублік паспяхова набірае круты ўздым, уноўнена крокіш у магутным спры сацыялістычнай эканомікі СССР.

У ДРУЖБЕ І БРАЦТВЕ

Закрыццё Дзён літаратуры і мастацтва

кія кіраўнікі, прадстаўнікі творчых саюзаў і арганізацый рэспублікі.

Да мікрафона падыходзіць міністр культуры Літоўскай

на ўзаемаўзбагачэнне нашых культур.

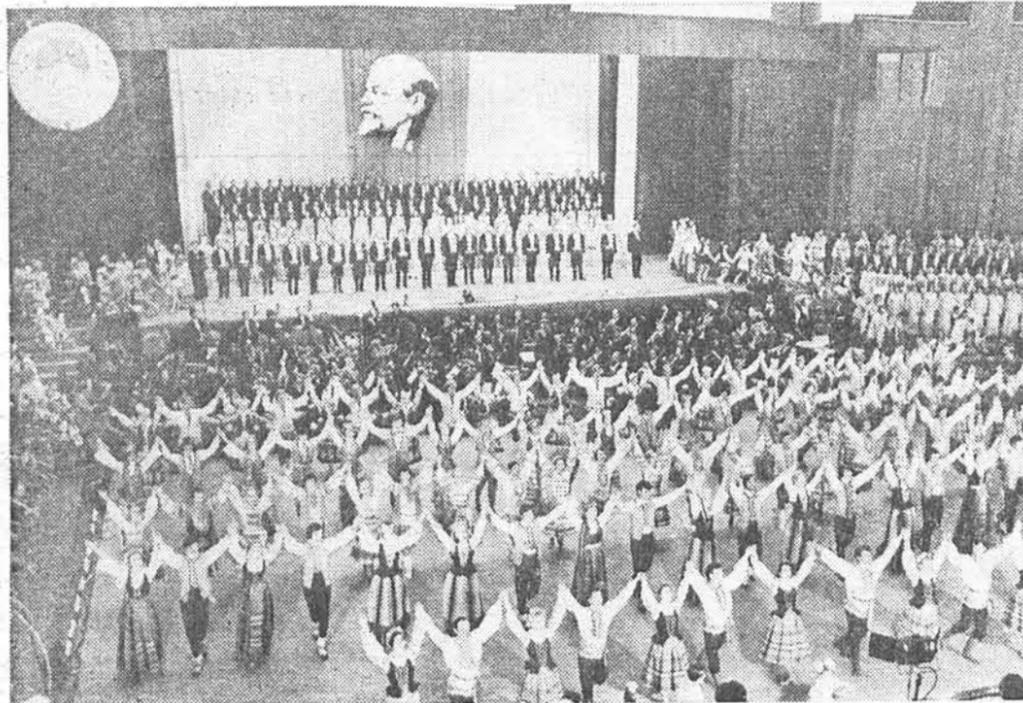
Народнае прызначэнне — гэта вышэйшая апэка і мета савецкай мастацкай культуры.

Дзізельні ачу, пчырае дзякуй! Вялікае дзякуй вам, дарагія сябры, за магчымасць яшчэ бліжэй пазнаёміцца са скарбамі духоўнага багацця нашага народа, за шчодраць талентаў, за незабыўныя ўражанні.

Перадайце, сябры, працівітаму беларускаму народу, працівітаму Л. К. Шэніціс, усім, хто стаіць ля станкоў і пультаў кіравання, працуе на жывёлагадоўчых фермах, хто творыць у навуковых лабараторыях і мастацкіх майстэрнях, наша сардэчнае, добрае прывітанне. Мы жадаем ім вялікіх поспехаў на карысць нашай вялікай Радзімы, у імя камунізму! Жадаем вам светлага шчасця!

У гэтым годзе савецкія народы, усё прагрэсіўнае чалавецтва адзначаюць найвялікшую з гістарычных дат — 30-годдзе Перамогі савецкага народа над фашызмам. Разам пралітаў кроў слаўных сыноў і дочок рускага, украінскага, беларускага, літоўскага і іншых народаў абараніла нашу свабоду і незалежнасць.

Дні літаратуры і мастацтва Беларускай ССР праходзілі пад знакам дастойнай сустрэчы юбілею вялікай Перамогі. У іх маршрутах, праграмах і рэпертуарах, у сустрэчах баявых сяброў, у кветках, што мы разам з вамі ўскладалі да помні-

Фінал заключнага канцэрта Дзён літаратуры і мастацтва Беларускай ССР у Савецкай Літве. Фота Г. УСЛАВАВА. (БЕЛТА).

У Савецкім Саюзе, гаварыў Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. І. Брэжнёў, есклалася і расквітнела адзіная па духу і па свайму прышчыповаму зместу савецкая сацыялістычная культура. Гэта культура ўключае ў сябе найбольш каштоўныя рысы і традыцыі культур

публік, лозунгамі ў гонар перапарунай дружбы народаў нашай Радзімы. У глыбінні сцэны — эмблема свята.

На ўрачысты вечар прыбылі кандыдаты ў члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КП Беларусі П. М. Машэраў, другі сакратар ЦК КП Бе-

ССР Л. К. Шэніціс. Ён гаворыць:

— Дарагія беларускія сябры! Паважаныя таварышы!

Праз некалькі мінут прагучыць заключны акорд Дзён літаратуры і мастацтва Беларускай ССР у Савецкай Літве. Як хваляючае радаснае свята

ЗА ПЛЕННЮЮ работу па прапагандзе дасягненняў беларускай культуры сярод працоўных Літвы і ў сувязі з паспяховым правядзеннем Дзён літаратуры і мастацтва Беларускай ССР у Савецкай Літве. Прэзідыум Вярхоўнага Савета Літоўскай ССР ўзнагародзіў ганаровымі граматамі мастацкія калектывы, творчыя саюзы і ўстановы культуры нашай рэспублікі, а таксама вялікую групу ўдзельнікаў Дзён літаратуры і мастацтва Беларускай ССР у Савецкай Літве.

Ганаровымі граматамі Вярхоўнага Савета Літоўскай ССР ўзнагароджаны Дзяржаўны сімфанічны аркестр БССР, Дзяржаўны народны аркестр БССР імя І. І. Жыновіча, Дзяр-

жаўныя акадэмічныя харавыя капэлы БССР, Дзяржаўны народны хор БССР, Дзяржаўны ансамбль танца БССР, Мінскі камерны аркестр, вاکальна-інструментальны ансамбль Беларускай філармоніі «Песняры», народны ансамбль песні і танца «Неман» Гродзенскага гарадскога Дома культуры, народны ансамбль песні і танца Маладзечанскага Дома культуры, дзіцячы народны ансамбль танца «Равеснік» Палаца культуры Белсаўпрофа, ансамбль пантэмімы «Рух» Палаца культуры Белсаўпрофа, хор Беларускага тэлебачання і радыё, дзіцячы хор сярэдняй спецыяльнай музычнай школы пры Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі імя А. В. Луначарскага, актэт балалаек Віцебскага музычнага вучылішча, ансамбль цымбалістак Мінскага музычнага вучылішча, ансамбль народных інструментаў Беларускага тэлебачання і радыё, Міністэрства культуры БССР, Дзяржаўны ордэна Леніна акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета БССР, Беларуска-дзяржаўная ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга фі-

лармонія, саюзы кампазітараў, пісьменнікаў, мастакоў, кінематаграфістаў БССР, кінастудыя «Беларусьфільм», Беларуска-дзяржаўная кансерваторыя імя А. В. Луначарскага.

Намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета Літоўскай ССР І. І. Більджунас ва ўрачыстай абстаноўцы ўручыў узнагароды прадстаўнікам Савецкай Беларусі.

Ганаровыя граматы Прэзідыума Вярхоўнага Савета Літоўскай ССР уручаны сакратару ЦК КПБ А. Т. Кузьміну, намес-

ніку Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Л. Сняжковай, загадчыку аддзела культуры ЦК КПБ С. В. Марцалову, міністру культуры БССР Ю. М. Міхневічу, старшыні Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па кінематаграфіі У. В. Мацвееву, старшанам прафесійнага творчых саюзаў БССР: пісьменнікаў — народнаму паэту Беларусі Максіму Танку, мастакоў — В. С. Пратасені, актрысе Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горкага, народ-

Мы атрымалі жывое пера-
раднае ўдзяленне аб сучаснай лі-
тоўскай вясня, аб працесах пера-
ўтварэння яе аблічча. Гэта
асобліва радасна бачыць сё-
ня, калі краіна адзначае дзеся-
цігоддзе сакавіцкага (1965 г.)
Пленума ЦК КПСС, які з'явіў-
ся гістарычнай вяхой у ажыц-
цяўленні аграрнай палітыкі
партыі.

Мы бачылі ў гэтыя дні пры-
гажосці літоўскага ўзбярэжжа,
яго выдатных працаўнікоў—ры-
бакі, маракоў, людзей стры-
маных вонкава і тэмперамент-
ных у сваіх адносінах да спра-
ваў, у аднолькавай меры скром-
ных і смелых.

Учарашняя сустрэча ў Пірчу-
нісе, працягнуў Ю. М. Міхне-

слова мы звяртаем да дарагога
Ільіча. Праграму свята адкры-
вае тысячагалосы хор, складзе-
ны з лепшых калектываў аб-
дзюноў рэспублікі. Велічна і па-
лымяна гучыць у яго выканан-
ні «Гімі Леніну» кампазітара
А. Пятрова на верш М. Дудзі-
на.

Сцена расквечваецца мно-
ствам фарбаў—выконваецца ва-
кальна-харэаграфічная кам-
пазіцыя «Нёман—дружбы ра-
ка».

Але раптам абрываецца пес-
ня, гаснуць фарбы, і ў напру-
жаную цішыню залы чорным
смерчам урываецца з экрана
вайна. Паступова нарастае і
мацее суровы заклік: «Вета-
вай, страна огромная!».

І Жыновіча іграе вясёлы та-
лец «Палескай сюіты» Я. Гле-
бана, самадзейныя артысты
ўзорнай сельскай капэлы «Гале-
нес» выконваюць літоўскую
польку.

Сваё патхнёнае мастацтва
дараць глядачам салісты бел-
арускага балета—лаўрэат між-
народнага конкурсу В. Сар-
кісян, заслужаныя артысты
рэспублікі Л. Бржазоўская і
Ю. Траян, народная артыстка
БССР, вакалістка С. Данілюк,
Мінскі камерны аркестр, наро-
дны артыст Савецкага Саюза
В. Нарэйка, аб'яднаны ан-
самбль скрыпачоў, узорны хор
дзяўчынак «Ленінтэс», іншыя
выканаўцы і калектывы.

Сцену запаўняюць юныя ар-
тысты ў нацыянальных касцю-
мах народаў нашай краіны—
дзяўчыны ансамбля танца «Ра-
веснік» Палаца культуры Бел-
саўпрофа паказвае малаўлічкую
танцавальную сюіту «Дружба
народаў».

Гарачымі апладысентамі су-
стракаюць глядачы выступлен-
ні вакальна-інструментальнага
адуэбля «Песняры» і Дзяр-
жаўнага ансамбля танца БССР,
салістаў—лаўрэата Міжнарод-
нага конкурсу А. Дзедзіка і
лаўрэата Усесаюзнага конкур-
су артыстаў эстрады Н. Якіма-
вай.

Проз усе сцену працягваец-
ца шырокая стужка, на якой
напісаны дарагія кожнаму з
нас словы: «Драўгітэс»—
«дружба». Вакальна-харэагра-
фічную кампазіцыю «Стужка
дружбы» дараць глядачам ар-
тысты праслаўленага ансам-
бля песні і танца «Летува». Вя-
нок беларускіх народных та-
нцаў паказалі самадзейныя ар-
тысты народнага ансамбля песні
і танца «Нёман», Маладзеч-
нскага народнага ансамбля
песні і танца, Дзяржаўнага на-
роднага хору БССР, Дзяржаў-
нага ансамбля танца БССР і
танцавальных груп народных
ансамбляў песні і танца Віль-
нюскага дзяржаўнага ўніверсі-
тэта імя В. Канцуска і Віль-
нюскага педагагічнага інстыту-
та.

Гімнам працы і творчасці са-
вецкага чалавека, яго вялікім
дзійненням, адданасці партыі
гучыць песня С. Тулікава
«Мы—людзі ленінскаго века»,
якую выконваюць усе харавыя
калектывы і салісты Беларусі і
Літвы, якія ўдзельнічаюць у
канцэрце.

Велічна, шырока і раздолна
лецца «Песня о Родине» І. Ду-
наеўскага, яе падхонлівае ўся
зала.

Заціхлі апошнія акорды кан-
цэрта. Яго ўдзельнікі развіта-
юцца з сардэчнымі літоўскімі
гледачамі, а тыя гарачымі ап-
ладысентамі дзякуюць артыс-
там і музыкантам, кіраўнікам
калектываў...

Да пабачэння, родная сястра
Літва! Да новых сустрэч!

**П. БЕРАЖКОУ,
Я. ГАРЭЛІК,
Спец. нар. БЕЛТА.**

Беларускі дзяржаўны драматычны тэатр імя Януба Коласа па-
казаў прэм'еру драмы «Лёнушка» Л. Лянова.

Паставіў спектакль народны артыст БССР І. Папоў у дэкара-
цыях народнага мастака БССР Я. Нікалаева. Музыка народнага
артыста БССР А. Багатырова.

На здымку—заслужаная артыстка БССР Т. Шашкіна, Л. Труш-
но, народныя артысты БССР А. Трус і А. Шэлег у адной са сцэн
спектакля.

Фота С. КОХАНА.

НАША СІЛА

Беларускай ССР у Савецкай Літве

віч, хвалюючыя сувязі з бы-
лымі партызанамі, з самім гэ-
тым сьвінчынным кутком літоўс-
кай зямлі—вечным сведкам
красавых выпрабаванняў вай-
ны—з новай сілай паноміла
аб знамянальнай даце—30-год-
дзі Перамогі над фашызмам,
якую адзначаюць у гэтым го-
дзе ўся наша краіна і ўсё пра-
грэсіўнае чалавецтва.

Цяперашнія сустрэчы прад-
стаўнікоў Беларусі, пасланцоў
яе літаратуры і мастацтва з
брацкім народам Савецкай Лі-
твы патхняць нашых пісьмен-
нікаў, кампазітараў, мастакоў,
артыстаў, усе папу творчую
інтэлігенцыю на стварэнне но-
вых выдатных твораў.

Дарагія сябры, мы памята-
ем вашы развіталыя словы
пры ўрачыстым закрыцці ў мі-
нулым годзе Дзёна культуры
Савецкай Літвы ў Беларусі.
Сёння мы гаворым на разві-
талі вам: мы ад'язджаем з
брацкай Літвы ўбагачанымі і
акрылёнымі. Мы ведаем, што
гэтыя пачуцці ў нас з вамі
ўзаемныя і аднолькава глы-
бокія.

Сваё выступленне Ю. М.
Міхневіч закончыў здравіцамі
ў гонар Камуністычнай партыі
Савецкага Саюза, у гонар бра-
цкай дружбы савецкіх народаў.

...Пад скляпеннямі залы пль-
вучь пазыўныя Беларускага,
Літоўскага і Усесаюзнага ра-
дыё. Пачынаецца вялікі кан-
цэрт дружбы, аб'яднаны дэві-
зам: «У барацьбе і працы пад
сцягам Леніна мы Радзіму сла-
вім сваю».

Як заўсёды ў нашым жыцці,
у дні ўрачыстасцей і ў рабочыя
будні першую песню і першае

Як рэжыём загінуўшым, як
паказ жывым: «Іх высокая
пазвігу будзьце дастойныя!».
Гучыць сёмай сімфонія Д. Ша-
стаковіча. Яна адкрывае другі
раздзел канцэрта «Памяць сэр-
ца».

У напружанай цішыні зала
слухае песню І. Лучанка «Па-
мяць сэрца» ў выкананні за-
служанага артыста БССР
В. Вуячыца, услед за аб'ядна-
ным хорам і салістам Беларус-
кага радыё А. Падгайскім у
думках паўтарае словы баллады
Я. Глебана на верш П. Макаля
і А. Вярцінскага «Равеснікі»,
разам з заслужанай артысткай
Літоўскай ССР Г. Апанавічутэ
дзеліць горкія пакуты маці,
якая страціла ў агні вайны
свайго адзінага сына.

Мінула маўчання. Б'юць зва-
ны Хатыні. Веліччя ў сваім
пеназбыўным смутку фігура ма-
ці Пірчуніса. Гэтыя помнікі,
якія сталі на беларускай і лі-
тоўскай зямлі, ведае ўвесь свет.
Назва дзюноў вёсак—гнеўны
прыгавор фашызму.

З экрана ўвага глядачоў пе-
рапосіла на сцену, дзе ў змро-
ку палае Вечны агонь—ар-
тысты беларускага балета і
народны ансамбль пантанімы
«Рух» выконваюць харэаграфі-
чную кампазіцыю «Хатынь».

Некаторы час у зале стаіць
цішыня, але наступова яе вы-
цяняюць гукі музыкі, сцена
зноў напамінаецца яркім свят-
лом—пачынаецца трэці раз-
дзел канцэрта «Свята». Лецца
раздолная песня аб Радзіме
А. Далуханяна ў выкананні на-
роднага артыста Літоўскай
ССР В. Даўнараса, Дзяржаў-
на народны аркестр БССР імя

служанаму дзеячу мастацтваў
БССР Б. М. Сцяпанаву і ін-
шым. Усяго ўзнагароджана 116
чалавек.

Ад імя ўзнагароджаных і
ўсіх удзельнікаў Дзёна літарату-
ры і мастацтва Савецкай Бе-
ларусі ў Літоўскай ССР высту-
пілі сакратар ЦК КПБ А. Т.
Кузьмін, галоўны рэдактар ча-
сопіса «Маладоць» Г. М. Бу-
раўкін, народны артыст БССР
У. У. Алоўнікаў, заслужаны
дзеяч мастацтваў БССР, кіна-
рэжысёр В. П. Чацверыкоў.
Яны гарача падзякавалі ЦК
Кампартыі Літвы, Прэзідыуму
Вярхоўнага Савета і ўраду Лі-
тоўскай ССР за высокую ацен-
ку работы, праведзенай удзель-
нікамі дзёна на прапагандзе да-
сягненняў культуры нашай рэ-

спублікі сярод працоўных Лі-
твы.

Старшыня Вярхоўнага Са-
вета Літоўскай ССР, сакратар
ЦК КП Літвы А. С. Баркаў-
скас ад імя Цэнтральнага Кам-
ітэта Кампартыі Літвы, Прэ-
зідыума Вярхоўнага Савета і
Савета Міністраў Літоўскай
ССР сардэчна павіншаваў ў-
знагароджаных, пажадаў ім да-
лейшых творчых поспехаў.

На цырымоніі ўзнагароджан-
ня прысутнічалі намеснік
Старшыні Савета Міністраў Лі-
тоўскай ССР Л. Ю. Дзіржыл-
скайтэ і загадчык аддзела
культуры ЦК КП Літвы С. А.
Шымкус.

БЕЛТА.

Дзяржаўны тэатр музычнай камедыі БССР папоўніў сваю Каль-
манію новым спектаклем на музыку выдатнага венгерскага кам-
пазітара—адбылася прэм'ера «Марыцы». Паставіла аперату-
рэжысёр В. Вярбоўская, дырэжыруе М. Фоцін, дэкарацыі зрэ-
блены мастаком А. Марозавым.

На здымку—артысты В. Мазур і К. Лосеў у ролях Марыцы і
Тасілы.

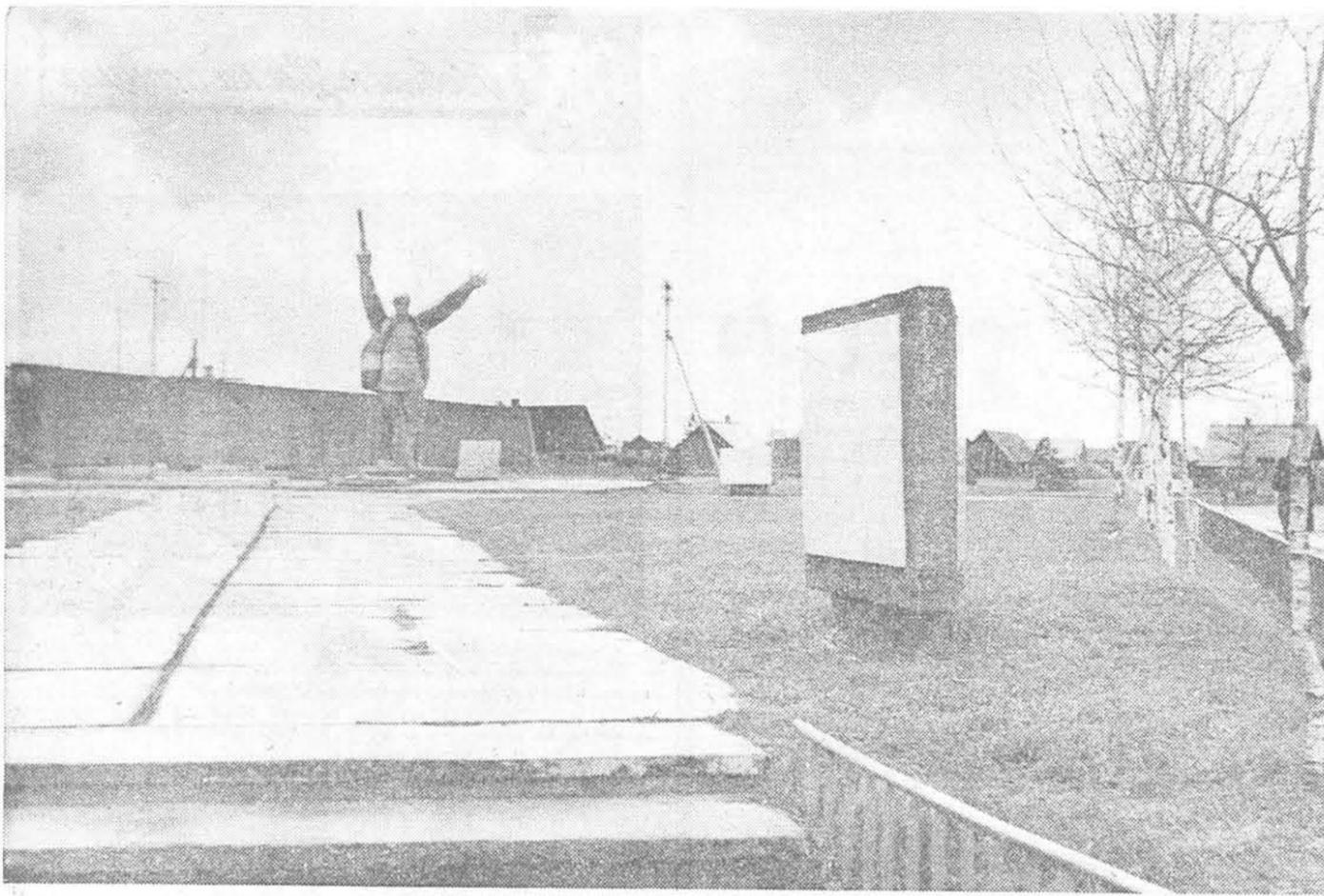
Рэспубліканскі тэатр юнага глядача імя 50-годдзя намсамола
Беларусі паказаў новы спектакль—«Дождж ліў, як з вядра» па
п'есе А. Хмеліка і М. Шатрова, (пераклад І. Калесніна). Рэжысі-
равала пад кіраўніцтвам Р. Баравіна Л. Тарасава. Афармленне
мастана В. Тарасава.

На здымку—сцена са спектакля.

Фота Ул. КРУКА.

ДЗЁН

най артысты ССР А. І. Клі-
мавай, старшыні калгаса «17
верасня» Глыбоцкага раёна
Л. К. Пугаўку, прадзільчыцы
Мінскага камвольнага камбіна-
та З. М. Бычкоўскай, галоў-
наму рэжысёру ДАВТ
БССР, заслужанаму дзеячу ма-
стацтваў БССР А. М. Дадзіш-
кіліяні, кампазітару, заслужа-
наму дзеячу мастацтваў БССР
І. М. Лучанку, мастацкаму
кіраўніку ансамбля «Песня-
ры», заслужанаму артысту
БССР В. Г. Мулявіну, наро-
днай артыстцы ССР Т. М.
Ніжнікавай, кінарэжысёру, за-

прымацаваны мармуровыя пліты. На першай стэле, з боку цэнтральнай вуліцы вёскі Эдзітава, высечана:

«Тут з 5 па 12 красавіка 1944 года партызанская брыгада «Савецкая Беларусь» (камандзір М. У. Бабкоў, камісар П. І. Масалаў) разам з партызанскай брыгадай імя Дзяржынскага, атрадам № 345 і імя Будзённага мужна змагаліся з пераўзыходзячымі сіламі нямецка-фашысцкіх захопнікаў і сарвалі іх планы па ліквідацыі партызанскай зоны, дзе знаходзіліся падпольныя абком і райком партыі, абком і райком камсамола, штаб Брэсцкага партызанскага злучэння, рэдакцыя абласной і раённай газет «Заря» і «Пламя».

У летніце партызанскай барацьбы гэтыя баі ўвайшлі пад назвай «Эдзітаўская абарона».

У надпісу на супроцьлеглым боку стэлы пералічаны ўсе партызанскія атрады, якія прымалі ўдзел у баях ля вёскі Эдзітава.

На чатырохграннай стэле, што бліжэй да скульптуры, — імёны народных месціцаў, якія загінулі тут.

На зялёным дыване плошчы вясной пасадыць плакучыя вербы і блакітныя елкі. У дні народных урачыстасцей і мітынгаў тут будзе запальвацца агонь Славы.

Аўтары праекта комплексу «Эдзітаўская абарона» — галоўны архітэктар горада Брэста Мікалай Пак і скульптар Брэсцкіх мастацкіх майстэрняў Віктар Кліменка.

Людген СЯЛЕНЯ.

ТУТ КІПЕЎ КРЫВАВЫ БОЙ

Ад асфальтаванай стужкі шашы Бароза — Драгічын збочвае налева палявая дарога. Ля павароткі — паказальнік: «Эдзітава». Гэта вёска — адна з самых старажытных у Брэсцкай вобласці. Упершыню яна ўпамінаецца ў 1252 годзе. Слаўныя старонкі гісторыі вёскі Эдзітава напісаны ў час

Вялікай Айчыннай вайны. Яны ўвайшлі ў летніце ратных подзвігаў народных месціцаў Брэстчыны пад назвай «Эдзітаўская абарона».

Як памяць пра гэты бой, у вёсцы Эдзітава напачатку быў устаноўлены невялікі абеліск. У сувязі з 30-годдзем вызвалення Беларусі ад

нямецка-фашысцкіх захопнікаў тут было вырашана збудаваць комплекс «Эдзітаўская абарона».

Першая чарга комплексу — завершана. Цэнтральнае месца ў ім займае шасціметровая скульптура партызана з высока ўзнятым у правай руцэ аўтаматам. За скульптурай — бетонная сцяна ў

форме паўдужжа, на якой будуць зроблены барэльефы, прысвечаныя асобным эпізодам Эдзітаўскай абароны. Справа ўверсе на тарцовай частцы сцяны — ордэн Айчыннай Вайны, унізе — дубовая галінка.

На плошчы, што прымыкае да асноўнай фігуры, стаяць дзве бетонныя стэлы, на якіх

І АЖЫВАЮЦЬ ВОБРАЗЫ ГЕРОЯЎ...

Штогод у рэспубліканскіх выдавецтвах выходзіць шмат кніг, прысвечаных подзвігу савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. Падзеі ваенных часоў, бітвы на франтах, барацьба партызан у тыле ворага сталі тэмамі асобных твораў і ілюстрацый да кніг многіх беларускіх мастакоў.

— Якое месца ў вашай творчасці займае ваенная тэма? Які літаратурны матэрыял дакументальна альбо мастацкая літаратура — вабяць вас як мастака? Якія кнігі вы афармлялі, ці ілюстравалі ў апошні час? — з такімі пытаннямі наш карэспандэнт звярнуўся да некаторых беларускіх графікаў.

Ю. ПУЧЫНСКІ:

— Усё далей адыходзіць ад нас пара ваеннага ліхалецця. Памяць вяртае мяне да тых дзён, калі я быў кулямётчыкам і змагаўся з ворагам пад Сталінаградом...

Кожнае палатно, якое я пішу пра Вялікую Айчынную вайну, кожная кніга на ваенную тэму, праілюстраваная мною, зноў і зноў нібы варушаць прыгаслы было касцёр, і тады яркае полымя высвечвае твары, падзеі тых год.

У 1943 годзе ў Чэлябінскім шпіталі я ўпершыню пачаў са зводкі Саўінфармбюро пра подзвіг Рымы Шаршнёвай. Карціна пра маю слаўную зямлячку была задумана ў гады вайны. А напісаць яе давялося ажно ў 1951 годзе. Толькі праз 15 год я стаў працаваць над карцінай «Памяць», якую прысвяціў жанчыне, маці, салдатцы.

Вайна ў кніжнай ілюстрацыі заняла асобнае месца ў маёй рабоце. Гэта — і «Глыбокая плынь» І. Шамякіна, і «Векапомныя дні» М. Лынькова, і «Альпійская балада» В. Быкава, і «Лясны ўрок» Я. Курто, і «Агні партызанскай дружбы» — зборнік нарысаў — успамінаў аб

дружбе беларускіх і чэшскіх партызан.

Адна з нядаўніх работ над кнігай — афармленне аповесці Г. Бурэўкіна «Тры старонкі з легенды». Кніга пабудавана на дакументальным матэрыяле. Гэта абумовіла і яе графічнае вырашэнне. Малючкі былі задуманы як ілюстрацыі дзеяння, ілюстрацыі псіхалагічныя. Кніга адрасавана маладому чытачу, і, як мне здавалася, сімволіка — сінтэтычная ілюстрацыя была б тут не да месца.

Цяпер я працую над карцінай пра вайну, якую спадзяюся паказаць на выстаўцы, прысвечанай 30-годдзю Перамогі.

В. ШАРАНГОВІЧ:

— Бессмяротны подзвіг савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне, яго мужнасць і гераізм — гэта тэма, якая знаходзіць шырокае адлюстраванне ў беларускай літаратуры, кране і хаалое мяне.

Мае першыя дзіцячыя ўражанні звязаны з вайной, дзяцінства прайшло ў партызанскім краі — нарчанскія лясы ў гады вайны далі прытулак не аднаму атраду народных месціцаў. І да гэтага часу стаяць у вачах суровыя, мужныя твары партызан, якія часта заходзілі ў бацькаву кузню, каб адраман-

таваць зброю ці падкаваць копей.

Таму, калі мне прапанавалі аформіць раман Ул. Карпава «Нямігі крывавага берага», я з ахвотай згадзіўся. У кнізе размова ідзе пра Мінскае падполле, пра сувязі партызан з падпольшчыкамі.

Афармляў я таксама з вялікім задавальненнем раманы І. Навуменкі «Вецер у соснах» і «Сорак трэці». У гэтых раманах ярка апісана ўсенародная барацьба супраць гітлераўцаў. Наогул творчасць І. Навуменкі падабаецца мне высокай праўдай паказу партызанскага руху, прастотай апавядання.

Г. ПАПЛАЎСКІ:

— Я з пакалення, чыё дзяцінства апалена вайной. Вайна прайшла скрозь гады, калі перажытае застаецца ў памяці на ўсё жыццё. Падзеі, звязаныя з вайной, і сёння мог бы апісаць дзень за днём — ад першай бамбёжкі да салюта Перамогі.

Не магу, не маю права не пісаць пра вайну. І калі бяруся афармляць кнігу пра вайну, імкнуса карыстацца і сваім уласным вопытам — тымі вобразамі, якія вынес з дзіцячых гадоў.

На ваенную тэму аформіў дзесятак кніг. З іх бліжэй за іншыя сталі для мяне творы А. Адамовіча. Ілюстравалі яго дыялогі «Вайна пад стрэхамі» і «Сыны ідуць у бой».

Мне вельмі блізка літаратурны матэрыял раманаў і аповесцей Адамовіча. Калі чытаю іх, нібы наава перажываю сваё дзяцінства. Падзеі іх разгор-

ваюцца на Бабруйшчыне, — у тых месцах, дзе я нарадзіўся, дзе мяне заспела вайна. Письменнік многа расказвае пра падлеткаў і піша так, што міжволі ўсё перажываеш разам з аўтарам і яго героямі. Вабціў праўдзінасць абставін, дакладнасць дэталей.

І вось новая сустрэча з героямі Адамовіча. На гэты раз — героямі яго «Хатынскай аповесці», «Хатынскай аповесці» і «Вайна пад стрэхамі» рыхтуюцца да выдання асобнай кніжкы ў выдавецтве «Прагрэс» на іспанскай мове.

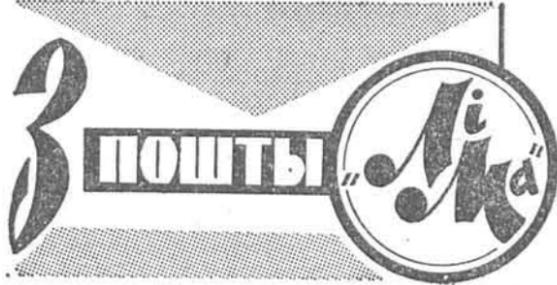
Тое, што я ствараю цяпер, нельга назваць чыста кніжнай ілюстрацыяй. Больш дакладна, гэта дзесяць графічных лістоў, дзесяць літаграфій — кожная са сваёй акрэсленай тэмай.

Асноўны герой ілюстрацый — народ. Усё дзеянне вырашана на плоскасці, дзе няма другога плана, няма адыходзячых перспектыв. Кампазіцыя пабудавана строга ў фас. І такое рашэнне падказана літаратурнай першакрыніцай. У Адамовіча няма неабавязковых персаніжаў, няма другарадных дэталей. Письменнік сканцэнтравалі ўвагу на галоўным. Трагедыю народа ён вырашае сродкамі трагедыйнага жанру. У Адамовіча ўсё абавязкова, напісана выпукла, шчыльна. У раманах няма «эфектных» паваротаў.

З цягам часу спадзяюся гэтыя дзесяць ілюстрацый перапрацаваць у самастойныя станковыя лісты, прысвечаныя подзвігу народа ў Вялікай Айчыннай вайне.

Б. ЗАБОРАЎ:

— Большая частка кніг пра вайну, якія мне даводзілася афармляць, пабудавана на дакументальным матэрыяле. Гэта — успаміны былых удзельнікаў вайны, былых партызан. Ці выпадае гэта? Ці, мо, ёсць нейкая заканамернасць у тым, што дакументальная хроніка

НАРОДНАЯ БІБЛІЯТЭКА

Вучні Ленінскай сярэдняй школы Жыткавіцкага раёна выступілі ініцыятарамі стварэння ў вёсцы Леніна народнай Ленінскай бібліятэкі. Выканком мясцовага сельскага Савета выдзеліў пад бібліятэку памяшканне пры сельскім клубе. Жыхары вёскі з энтузіязмам падхапілі пачын сваіх дзяцей і падарвалі ў фонд бібліятэкі звыш 650 кніг з твораў У. І. Леніна, а таксама кнігі аб правядуры.

Пры народнай Ленінскай бібліятэцы створаны савет, старшынёй якога абраны Уладзімір Баярын, сакратаром — Таццяна Сузанава. Члены савета звярнуліся праз раённую газету «Новае Палессе» да ўсіх жыхароў Жыткаўшчыны з просьбай дасылаць у бібліятэку кнігі правядуры, а таксама творы пра жыццё і дзейнасць Ільіча.

I. БАРКОУ.

ДАРАГІЯ РЭЛІКВІІ

Творы беларускіх пісьменнікаў карыстаюцца вялікай цікавасцю на Украіне. На паліцах бібліятэк, што ў пасёлку харкаўскіх трактарабудайнікоў, шмат твораў літаратуры з братняй Беларусі. Іх ахвотна чытаюць працаўнікі ЛТЗ — людзі розных нацыянальнасцей і прафесій.

Ёсць у нашым пасёлку чыяла кнігалюбаў, якія ахвотна набываюць кнігі беларускіх пісьменнікаў для ўласных бібліятэчак. Як самую дарую

рэлівію, захоўваюць кнігі з аўтаграфамі пісьменнікаў Івана Мележа, Ільі Гурэкага і інш. Па часнае месца займаюць на маёй паліцы творы Якуба Коласа, Міхася Лынькова, Івана Шамлякіна, Алеся Адамовіча.

К. СЕРГІЕНЯ,
інжынер Харкаўскага трактарнага завода.

ПА ЧАСОПІС У... МІНСК

Шмат на нашай зямлі помнікаў гісторыі і культуры. Няма іх і на Маладзечаншчыне. Тут помнікі баявой, рэвалюцыйнай славы і доўгажданага. Адно больш вядома, другія — менш, а пра іншыя — нават і не чуў. А ведаць трэба!

Выдаецца ў рэспубліцы цікавы і карысны бюлетэнь «Помнікі гі-

сторыі і культуры Беларусі». Знайсці яго ў Маладзечне не так проста. Хіба толькі пасхаць у Мінск? Нашы кіёскі яго не атрымліваюць. Кіёскеры ў адзін голас гавораць: «Нам яго не даюць».

І бібліятэкі горада таксама не выпісваюць гэтае выданне. Яго няма нават у чытальнай зале

Цэнтральнай бібліятэкі імя Н. К. Крупскай.

Ці нельга зрабіць так, каб аматары - краязнаўцы маглі набывць бюлетэнь у кіёсках і карыстацца ім у чытальнай зале нашай галоўнай бібліятэкі горада?

У. ЗЯНЬКО,
слесар лакаматыўнага дэпо.

АБ СПРАВАХ БАЯННЫХ

Хачу падзяліцца з чытачом сваімі думкамі і ўражаннямі аб Усеаюзным адборы баяністаў і акардэаністаў на міжнародны конкурс «Дні гармонікі» (ГДР) і «Кубак Міру» (Фінляндыя), які праходзіў ва Уфе. За ганаровае права ўдзелу ў гэтых конкурсах змагаліся музыканты Масквы, Ленінграда, Кіева, Мінска, Растова-на-Доне і іншых гарадоў. Усяго выступіла 42 выканаўцы.

Штогадовыя Усеаюзныя адборы баяністаў на міжнародны конкурс — гэта найвышэйшая школа ігры, дэманстрацыя метадычных напрамкаў, аналіз поспехаў і пралікаў, вынік творчых дася-

ненняў і адкрыццё новых перспектыв.

Уфійскае праслухоўванне ясна паказала, што віртуозны бляск і беспамылковая ігра — не галоўны крытэрыі ацэнкі: выканаўцу неабходна стварыць багаты вобразны свет, дакладна раскрыць асаблівасці стылю твора. Мастацкая задума павінна ўвасабляцца з тонкім артыстызмам. Пospех залежыць таксама і ад таго, ці мае музыкант упэўненасць, перакананасць у правае сваёй логікі, вось комплекс якасцей, якімі павінен валодаць баяніст, каб назвацца першым.

Ці прадставілі беларускія баяністы сёлета такога ідэальнага канкурсанта? На адборы

ва Уфе дэбютаваў студэнт 3-га курса кансерваторыі Уладзімір Гурбо - Новік. Гэта здольны музыкант. Многае яму дала прырода, многае ён набыў на сваім музычным шляху. Падводзіць вынікі конкурсу і аналізуючы выступленні кожнага ўдзельніка, старшыня журы заслужаны дзель мастацтваў РСФСР С. Калабоў высока ацаніў выступленне беларускага баяніста, прызнаўшы яго перспектыўным канкурсантам. Асаблівай пахвалы ўдасцілася выкананне п'яціфаніі (Фангазія і Фуга ля мінар Баха). Разам з гэтым былі адзначаны і недахопы — адсутнасць належнага артыстызму, малы конкур-

У Гродна адбыўся справядліва - выбарны сход абласнога аддзялення Беларускага тэатральнага аб'яднання. Заслужаны артыст БССР А. Цароў расказаў, як актывісты аб'яднання ўдзельнічаюць у творчым і грамадскім жыцці, клопаюцца пра ўзбагачэнне рэпертуару, вядуць шэфскую работу. Абласны драматычны тэатр узнагароджаны пераходным Чырвоным сцягам Беларускага і Міністэрства культуры БССР за высокі паказчык ў абслугоўванні сельскага насельніцтва. Грамадскасць сцэлы сустрагла яго спектаклі — «Багна» А. Астроўскага, «Апошні шанс» В. Быкава, «Мядовы месяц»

МАЦУЕЦА САДРУЖНАСЦЬ

К. Губарэвіча. Члены БТА па-творчы абмяркоўваюць прэм'еры. Часта бачыць іх у сябе удзельнікі самадзейнасці вобласці, для якіх чытаюцца лекцыі, вядзецца кансультацыя па пытаннях канкрэтнай работы над спектаклямі і ролямі.

На сходзе выступілі заслужаныя артысты БССР В. Грачанскі, Т. Нікалаева, Ю. Нікіцін, А. Бірычэўскі, заслужаны артыст РСФСР А. Ляволаў, Ул. Карута, Б. Валасевіч, В. Смайнеў, першы намеснік старшыні праўлення БТА Р. Мачулін. Пра-

моўны аналізаваў зробленае абласным аддзяленнем па прапагандзе дасягненняў савецкага мастацтва, выказвалі парады, накіраваныя на ўмацаванне садружнасці паміж работнікамі сцэны і шырокімі масамі глядачоў Прыёманскага краю.

Ул. ДЗЕМІН.
Гродна.

ШОСТАЯ НА ЛІКУ

У новым мікрараёне Слоніма адкрылася бібліятэка. Яна размясцілася на першым паверху ў адным з прыгажэйшых будынкаў, адведзеных пад інтэрнат для будаўнікоў камвольна - прадзіл'на-й фабрыкі — наваеўла дзевятай пяцігодкі!

З дня ў дзень папаўняецца кніжны фонд. Ужо цяпер тут ёсць сотні тамоў класікаў марксізму - ленынізму, мастацкай літаратуры, энцыклапедычных выданняў і даведнікаў.

Новая бібліятэка — шостая на ліку сярод масавых бібліятэк горада.

М. РЫЛКО.

АДКУЛЬ ТАКІЯ ПРЫКРЫЯ ПАМЫЛКІ?

Нядаўна ў нотных аддзелах кнігарань з'явіўся вылучаны ў канцы 1974 года выдавецтвам «Беларусь» другі том дапаможніка для музычных вучэбных устаноў — «Хрэстаматыя па чытанню харавых партытур» (складальнік В. Роўда). Першы том быў выдадзены ў 1971 г.

Такая хрэстаматыя выдаецца ў рэспубліцы ўпершыню. Яна ўключае ў сябе як арыгінальныя харавыя творы беларускіх кампазітараў, так і апрацоўкі народных песень. Многія з іх друкуюцца таксама ўпершыню. Гэтае выданне трэба вяртаць яшчэ і таму, што ніраўніні харавой мастацкай самадзейнасці знойдуць тут надзвычай цікавыя музычныя опусы.

Хрэстаматыя мае добры знешні выгляд. Але, на жаль, каштоўнасць і мастацкую якасць зборніка зніжаюць розныя памылкі, а часам і прыкрыя недагледы выдавецкіх работнікаў.

Па-першае, як адрозніць адзін том ад другога, калі яны па знешняму афармленыя як браты-блізняты? Агульнапрыняты парадак нумарацыі тамоў адсутнічае. Няма нумароў ні на вок-

ладцы, ні на тытульнай старонцы.

Далей. Ёсць памылкі, якія, уласна кажучы, не могуць паўна змяніць гучання твора, бо п'сьменны хормайстар зможа іх выправіць сам. Гэта, напрыклад, няпоўная падтэкстоўка (т. 1, стар. 90); прапушчаныя знакі пры ключы (т. 1, стар. 198); нявыстаўленыя дынамічныя адценні (т. 2, стар. 8); адсутнічаюць флажкі наля восьмых нот (т. 2, стар. 22, 23); памылкова падпісаны ноты адна пад другой (т. 2, стар. 24—26); пераблытаны ініцыялы кампазітара (т. 1, стар. 174)...

Але ёсць і такія памылкі, якія па сэнсу змяняюць арыгінал. Скажам, надрукаваныя не тыя ноты (т. 1, стар. 57, 204, т. 2—стар. 8, 102, 103, 124);

адсутнічаюць выпадковыя знакі альтэрацыі (т. 2, стар. 104); зменены рытмічныя малюнак партыі саліста (т. 2, стар. 9); няма другога куплета ў песні, а замест яго дадзены пераклад першага куплета на рускую мову (т. 1, стар. 112). А чым растлумачыць, што ў абодвух тамах хрэстаматыі змешчана адна і тая ж апрацоўка беларускай песні «Ой, загуду» (т. 1, стар. 112, т. 2, стар. 7)? І яшчэ — чаму ў першым томе аўтарам гэтай апрацоўкі лічыцца М. Гайваронскі, а ў другім — А. Кошыц?

Такія памылкі недаравальныя ў карысным, патрэбным многім музыкантам і артыстам (прафесіянальным і самадзейным) выданні.

Н. ХВІСЮК.

З 1947 года працуе хор у калгасе імя Пушкіна Бабруйскага раёна, якому прысвоена ганаровае званне народнага. Зараз у хоры ўдзельнічае 36 чалавек з ліку хлэбаробаў, працаўнікоў ферм, сельскай інтэлігенцыі.
На здымку — злева направа — загадчык сельскага клуба Галіна Пракопчык, бухгальтар калгаса Галіна Гацко, лабарантка Варагнянскай сярэдняй школы Галіна Парахневіч.

Фота Л. СІЛАНЦЕВАЙ.

ны вопыт. Гэта не дазволіла Ул. Гурбо-Новіку ўвайсці ў чацвёрку лепшых і працягнуць барацьбу на міжнародным спаборніцтве.

Наогул, станаўленне музыканта — гэта комплексны, спецыфічны шлях эстэтычнага фарміравання асобы. Сістэма прафесіянальнага навучання музыцы мае ўзаемазвязаныя ступені — школу, вучылішча, кансерваторыю. Музыкант засвойвае сваю спецыяльнасць 16—17 гадоў.

Усе думкі, праца і сілы выкладчыкаў выканаўчых спецыяльнасцей кансерваторыі накіраваны на пошук і выхаванне яркіх выканаўцаў, сапраўдных артыстаў, майстэрства якіх карысталася б прызнаннем у рэспубліцы і за яе межамі. Аднак не заўсёды ўдаецца за пяцігадовы тэр-

мін навучання дабіцца жаданых вынікаў. Вельмі часта ў вышэйшай навучальнай установе даводзіцца займацца вучэбнымі элементамі, якія павінны быць прадметам прафесійнай дыдактыкі музычных вучылішчаў і нават школ. Менавіта там трэба выхоўваць рытмічную дысцыпліну, трывалыя асновы фразіроўкі, артыкуляцыю. На жаль, да гэтага часу мы ў кансерваторыі трацім у класе баяна два, а то і тры гады, каб навучыць студэнта самастойна чытаць музычны тэкст, бо толькі потым ён атрымае свабоду ў арганізацыі мастацкага музычнага руху.

Майстроў было б значна больш і стаялі б яны на вышэйшай ступені, калі б у баянных класах музычных вучылішчаў больш актыўна імкнуліся памагчы нам: па-сапраўднаму, з большай адказнасцю рыхтавалі сваіх навучэнцаў.

У наступным годзе нас чакае 1-ы рэспубліканскі конкурс выканаўцаў на народных інструментах. Гэта спаборніцтва дазволіць на ўсіх дэталях прааналізаваць плён нашай дзейнасці. Ужо сёння Беларусь мае многа цікавых выканаўцаў. У будучым іх стане яшчэ больш. Хацелася б, каб лепшыя нашы салісты часцей выступалі ў канцэртах у філармоніі, удзельнічалі ў тэле- і радыёперадачах. Гэта ж таксама шлях да ўдзелу ў адказных усеаюзных і міжнародных конкурсах.

Валентын ЧАБАН,
старшы выкладчык Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі імя А. В. Луначарскага.

ЯШЧЭ некалькі гадоў таму назад будынак Запольскага сельскага Дома культуры лічыўся лепшым у Карэліцкім раёне. Пра яго тады пісалі ў газетах, часопісах. За будаўніцтва Дома культуры калгас «Новае жыццё» ставілі ў прыклад іншым. Нядаўна мне давялося набываць зноў у гэтым раёне. Цяпер ужо ў многіх калгасах вельмі рэльефна паказана характэрная рыса часу — на самым лепшым месцы ў вёсцы ўзвышаецца тышавы Дом культуры. На свайму архітэктурнаму абліччу, набору будаўнічых і аддзелачных матэрыялаў, добрапарадкаванню — гэта самы прыгожы будынак на вёсцы, які ўжо нельга параўнаць са сваім старэйшым сабратам у Заполлі. Радуюць вока як знешнім выглядом, так і ўнутранай планіроўкай Жухавіцкі, Яроміцкі, Мажаніцкі, Калжэўскі, Турэцкі і іншыя дамы культуры. Такія змены ў нейкай меры ўласцівы ўсім раёнам рэспублікі. Аб гэтым сведчыць і той факт, што да канца дзевятай пяцігодкі сетка клубных новабудоваў павялічыцца больш чым на 134 тысячы месцаў.

Сёння паспяхова выконваецца задача па адкрыццю на тэрыторыі кожнага сельскага Савета новай, адпавядаючай сучасным патрабаванням установы культуры — сельскага Дома культуры. Толькі за мінулы год у рэспубліцы створана 482 дамы культуры. Цяпер у 1073 сельскіх Саветах замест клубу паспяхова дзейнічаюць сельскія дамы культуры. Гэта дае магчымасць значна палепшыць культурнае абслугоўванне сельскіх працаўнікоў, павысіць каэфіцыент эфектыўнасці масавых мерапрыемстваў, пашырыць іх геаграфію.

Але непахісная ісціна, што вялікія і малыя, новыя і старыя памяшканні клубаў і бібліятэк павінны быць утульнымі, прыгожымі, прыбавнымі, своеасаблівай школай выхавання ў людзях высокіх эстэтычных пачуццяў. На

жаль, гэтым патрабаванням не адпавядаюць яшчэ сёння многія назвы клубы, дамы культуры. У іх нярэдка выступаюць безгустоўнасць, прымітывізм, штამп, рамесніцтва як у мастацкім афармленні інтэр'ераў, так і ў стварэнні розных сродкаў нагляднасці. Таму настойлівая патрэба — карэнным чынам палепшыць дэкаратыўна-мастацкае афармленне культурна-асветных устаноў, стварыць у іх разнастайную высокую якасную цікавую і прыбавную наглядную агітацыю. Калі глядзець рэальна на становішча, якое склалася ў рэспубліцы, то найбольш правільным і перспектыўным выхадам з'яўляецца стварэнне мастацка-афарміцельскіх майстэрняў пры раённых аддзелах культуры.

Некаторыя з 62 дзеючых такіх майстэрняў на практыцы даказалі сваё права на існаванне, унеслі адчувальныя якасныя змены ў афармленне нагляднай агітацыі.

Многа павучальнага ў афармленні стэндаў «Наш калгас у дзевятай пяцігодцы», «Завяршальнаму году пяцігодкі — нашы ўдзячны працу і патхенне», «Правафланговы наш калгас», «І ў баі, і ў працы — заўсёды наперадзе», «Яны змагаюцца за Радзіму», інфармацыйных біюлетэняў, календароў працоўнай славы, эканамічных лістоў і іншых форм нагляднасці ёсць у культурна-ветустановах Гомельскага раёна. Усё гэта — творчасць мастакоў-афарміцеляў майстэрні, створанай чатыры гады таму назад пры раённым аддзеле культуры. Аб уплыве і працаздольнасці яе сведчыць таксама штогадовае налічэнне даходнай часткі ў дзесятках тысяч рублёў. На свайму складу майстэрня з'яўляецца адной з буйнейшых у рэспубліцы. У ёй працуе 6 мастакоў, фатограф, стаяр, нарміроўшчык. Кантроль за ідэйна-мастацкім бокам нагляднай агітацыі ў раёне ажыццяўляе метадычны савет пры раённым камітэце партыі, які складаецца з 9 чалавек. Савет разглядае эс-

кізы афармлення інтэр'ераў, плакатаў, вуліц, стэндаў і іншых форм наглядных сродкаў, а таксама вызначае ідэйна-мастацкую вартасць вырабленых найбольш аб'ёмных і складаных работ.

Вопыт работы Гомельскага раёнага аддзела культуры па арганізацыі афармлення нагляднай агітацыі, прыяццп і парадак прыёму заказаў, дзейнасць метадычнага савета дастойны раснаўсюджвання. Не выпадкова тут былі прабедзены се-

творчы цэх, які закліканы выпускаць плакаты, стэнды, плакаты і г. д. Таму неабходна правіць шмаг увагі, клопатаў, стварыць спрыяльныя ўмовы для творчай дзейнасці майстроў гэтага цэха. Разумеючы важнасць і адчувальны востры патрэбу ў сродках нагляднасці, трэба прыняць неадкладныя меры для стварэння мастацка-афарміцельскіх майстэрняў пры ўсіх раённых аддзелах культуры, забяспечыць іх аднаведнымі кадрамі мастакоў, фатогра-

лення і вырабу заказаў. Гэта дало б магчымасць аддзелу культуры своечасова атрымаць неабходны асартымент і колькасць матэрыялаў, забяспечыць бесперашынюю работу майстэрні на працягу года, а заказчыку — у пэўны тэрмін атрымаць гатовую прадукцыю. Дарэчы, аб афарміцельскіх матэрыялах. Цяпер ужо вельмі рэдка можна ўбачыць плоні, аксаміт, грувактыя, з рознымі папышлівымі цацкамі фанерныя дошкі гонару, стэнды. У дэкара-

НА САМЫМ ДЭДШЫМ

мінаны розных катэгорый работнікаў культуры не толькі вобласці, але і рэспублікі.

Аналіз дзейнасці раду майстэрняў сведчыць аб тым, што некаторыя органы культуры ставіцца да іх, як да нечага другараднага, не імкнучы стварыць для іх работы добрых бытавых умоў, размяшчаюць іх на гарышчы, у паўдэмных падвальных пакоях. У Іванаўскім раёне, напрыклад, вось ужо некалькі гадоў майстэрня туліцца ў старым халодным памяшканні. А каб дабрацца да мастацка-афарміцельскай майстэрні ў Вярэце, трэба ўзняцца на гарышча, раёнай бібліятэкі.

Мастацка-афарміцельская майстэрня — гэта вы-

фаў, стаяроў і іншых спецыялістаў, павысіць роль грамадскіх метадычных саветаў на нагляднай агітацыі.

Як вядома, мастацкія афарміцельскія майстэрні дзейнічаюць на прыяццпнах мастацкага разліку. Рытмічнасць іх работы залежыць ад шэрагу фактараў, у першую чаргу ад планамернасці, складанасці і аб'ёму паступаючых заказаў, ад забяспечанасці гэтых заказаў афарміцельскімі матэрыяламі. Тут некалькі гадоў і робіць некаторыя аддзелы культуры, не чакаючы выладковага заказчыка, устанавіць першаарговавасць афармлення аб'ектаў, вызначыць патрэбу ў тых або іншых формах нагляднасці, тэрміны наступ-

тывна-мастацкім афармленні клубных устаноў іх усё часцей выцягваюць такія сучасныя, педарагія, прыгожыя матэрыялы, як драўняна-стружкавыя пліты, пенапласт, арганічнае шкло і іншыя. Але як бы асыяжылі інтэр'ер нашых устаноў культуры натуральнай драўніна, кветкі, ракушкі, саломка і іншыя «дары прыроды», калі ўмела іх узяць. Тут шырока поле дзейнасці для народных умельцаў, у першую чаргу самадзейных мастакоў. У кожным раёне ёсць нямола аматараў, якія займаюцца рознымі відамі самадзейнага мастацтва: маляваннем, рыскаваннем, інкрустацыяй і г. д. Пры пэўных умовах яны маглі б аказаць

Вялікім поспехам у калгаснікаў і рабочых саўгасаў наростаюцца выступленні агітбрыгады Крычаўскага раённага Дома культуры.

Фота В. БЫСАВА.

ВЕСНАВЫЯ МАРШРУТЫ

Калі ўсе расселіся ў аўтобусе і шафёр завёў мотор, да дзверцаў яшчэ раз падышоў загадчык раёнага аддзела культуры Віктар Мікалаевіч Кандыбовіч.

Ён прыветліва памахаў рукой, прамовіў:

— То нічашлівай вам дарогі і добрага выступлення!

— Дзякуем, дзякуем! — пачуліся ў адказ дружныя галасы.

Аўтобус развярнуўся і ўзяў кірунак на вёску Казлы, што ў пяцікіламетрах ад райцэнтра.

Ехалі незвычайныя пасажыры — удзельнікі аўтаклуба раёнага аддзела культуры, самадзейныя артысты — спевакі, танцоры, дэкламатары. Вы скажаце, чаму «незвычайныя»? Справа ў тым, што ўсе яны працуюць у розных культурна-ветустановах раёна. І вось у пэўны час збіраюцца ўсе разам, ды едуць у той ці іншы калгас, у брыгаду, на ферму.

Сёння «артыстаў» чакаюць механізатары калгаса «Дружба», аўтаклубаўцы выступіць перад імі з тэматычным канцэртам «Каб машына без рамонту пасяўную правяла».

— Давайце, сябры, пакуль даедзем — трошкі парпнеццюем, — прапановівае загад-

чыца аўтаклуба Данута Платун.

І артысты пад гукі баяна пачынаюць сваю канцэртную праграму...

Камсамолка Данута Платун закончыла Гродзенскае культурна-ветушышча і ўжо другі год працуе ў раённым аддзеле культуры. Гэта па яе ініцыятыве створаны аўтаклуб, у які ўвайшлі работнікі сельскіх дамоў культуры, калгасных клубаў. Вось і цяпер у калгас «Дружба» едуць загадчыца Завітанскага сельскага клуба Ганна Карнач, мастацкі кіраўнік Карэвіцкага сельскага Дома культуры Людміла Сняжкова, загадчыца Вужанкаўскага сельскага клуба Галіна Сулятыцкая, дырэктар Грыцкавіцкага сельскага Дома культуры Людміла Смолка, загадчыца Казловіцкага сельскага клуба Сафія Качура, метадыст Гарадзейскага гарпасялянолага Дома культуры Наталля Фаб'ян і іншыя.

Усе яны — камсамольцы — энергічныя, няўрымслівыя.

У дарозе непрыкметна бяжыць час. Аўтобус пад'язджае да сядзібы калгаса, спыняецца ля рамонтнай

майстэрні. Тут і адбудзецца выступленне гасцей.

Удзельнікаў аўтаклуба сустракае галоўны інжынер калгаса Вячаслаў Уладзіміравіч Платун, запрашае праісці ў памяшканне.

Некалькі хвілін на падрыхтоўку і вось ужо чуюцца зычны голас Дануты Платун:

Мы шчыра вітаем, таварышы, вас,
І песняй, і жартам вясёлым,
Вы працай праславілі родны калгас,
Для вас — наша шчырае слова...

Перад тым, як выканаць песню «Марш трактарыстаў», удзельнікі агітбрыгады гавораць, што яна прысвячаецца лепшым механізатарам калгаса трактарыстам Аляксандру Ігнатавічу Антановічу, Міхаілу Дзмітрыевічу Вуйко, Віталію Іванавічу Карачуну і Мікалаю Уладзіміравічу Гадуну, якія разам з усімі калгаснікамі слаўна напярцавалі летась, а сёлета, у завяршальным годзе пяцігодкі, абавязаліся атрымаць з кожнага гектара па 30 цэнтнераў збожжа, 220 цэнтнераў бульбы і 260 цэнтнераў цук-

ровых буракоў.

Пасля ўдзельніца самадзейнасці Галіна Малец спявае задуманую песню «Алёшанька» для шафёраў Арсенія Паўлавіча Чурака і Пятра Мікалаевіча Парэйкі.

Не засталіся па-за ўвагай камбайнеры, рамонтнікі. Для іх былі выкананы заліхвацкія частушкі, прачытаны вершы. Да спадобы прыйшліся механізатарам жартоўныя вершы Якуба Коласа і байкі Уладзіміра Корбана, з чытаннем якіх выступілі Галіна Вярэга і Рыгор Дзязька.

Механізатары шчыра дзякавалі сваім гасцям за гэтыя хвіліны радасці, за добры адпачынак пасля напружанай працы.

Самадзейныя артысты пачынаюць сёлета вясной таксама ў механізатароў калгасаў «Радзіма» і «17 верасня», а зімой яны выступілі з цікавай канцэртнай праграмай перад жывёлаводамі калгасаў імя Леніна, «Рассвет», «Беларусь», «Слава» і іншых гаспадарак.

Работа агітклуба раёнага аддзела культуры — самая разнастайная. У калгасах імя Кірава і «17 верасня», напрыклад, праведзены «вусны часопісы» на тэму «Каб лепш раздзіла зямля». Перад пачаткам канцэртаў тут выступілі спецыялісты гаспадарак. Цікава прайшоў «вусны часопіс» на тэму «Нашы планы» ў калгасе імя Кірава. А ў калгасе «Радзіма» агітклуб арганізаваў сустрэчу хлебаробаў з удзельнікамі Вялікай Айчыннай вайны, прысвечаную 30-годдзю Перамогі над нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

... Па вясенніх дарогах Нясвіжчыны імчыцца невялікі аўтобус. У ім — дванаціць культработнікаў. Іх, як са- мых дарагіх гасцей, чакаюць на палях станах і ў майстэрнях, у «чырвоных кутках» ферм і ў аддаленых брыгадах.

Шчаслівай дарогі вам, няўрымслівыя!

В. ШЫМУК.

Нясвіжскі раён.

значную дапамогу як у мастацкім афармленні памяшканняў устаноў культуры, так і ў стварэнні сродкаў нагляднай агітацыі.

Само сабой зразумела, што для гэтага трэба было б арганізаваць вучобу народных майстроў, аказаць ім дапамогу ў больш дасканалым авалоданні любімым відам самадзейнага мастацтва. Такімі свосасаблівымі вучэбнымі цэнтрамі маглі б стаць студыі, гурты, школы пры дамах культуры, музычных

парадамі, практычнымі справамі.

На каго раўняцца, з каго браць прыклад у афарміцельскім мастацтве? Хацелася б, каб на гэтае пытанне адказалі прафесіянальныя майстры пэндзля шпыхам стварэння ў культасветустановах, у калгасах, саўгасах апорна-паказальных баз на нагляднай агітацыі. Спачатку дастаткова было б мець хоць бы на два-тры паказальныя цэнтры ў раёне, шырока выкарыстоўваючы іх

чыкаў, «маланак», календароў славы і іншых, то гэта справа рук саміх работнікаў культуры, актывістаў. Таму было б мэтазгодна ў кожным раёне правесці спецыяльныя семінарыяныя заняткі, як мінімум трохдзённыя, на авалоданне прасцейшымі навыкамі ў афармленні нагляднай агітацыі, на выкарыстанне ў гэтай справе тэхнічных сродкаў і недарогіх мясцовых матэрыялаў. Добрым дапаможнікам могуць быць метадычныя рэкамендацыі, надрыхтаваныя Рэспубліканскім навукова-метадычным кабінетам культасветработы.

Калі мы гаворым аб фарміраванні асяроддзя, якое садзейнічае ўзбагачэнню, задавальненню духоўнага свету чалавека, пры гэтым маецца на ўвазе не толькі мастацкае ўбранне, абсталяванне клубнай установы, але і добраўпарадкаваная вакол яе тэрыторыя. Прывабны знешні выгляд будынку, кветкі, зялёныя насаджэнні, акуратна настаяўленая агародак, афальтаваныя дарожкі, — усё гэта стварае атмасферу прыязнасці, утульнасці, чысціні. Хто-хто, а ўжо клубці Дом культуры павінен надаваць прыклад добрага густу ва ўсім. Безгустоўнасць, нехайнасць тут нецярпimy. Можна толькі пазаўздросціць высокаму ўзроўню добраўпарадкавання тэрыторыі, вуліц, якія прылягаюць не толькі да устаноў культуры, але і да праўленняў калгасаў, калгасна-аграпрамыслова-сельскіх Саветаў у Рагачоўскім раёне. Тут ужо стала традыцыяй штогадовае правядзенне спаборніцтваў на лепшае добраўпарадкаванне вуліц, двароў, за высокую

санітарную культуру ў дамах, установах і арганізацыях, на рабочых месцах. Ужо нярэдка можна ўбачыць на сценах дамоў у Лучыне, Яшчыне, Гадзілавічах, Астроўе, Забалотці і іншых вёсках раёна акуратна афармленыя таблічкі «Дом высокай культуры». Актыўны ўдзел у гэтым высакародным руху прымаюць культурна-асветныя ўстановы.

У рэспубліцы праходзіць агляд-конкурс на лепшае агітацыйна-мастацкае афармленне культасветустановаў і прылегаючых да іх тэрыторый, аб'яўлены Міністэрствам культуры БССР, Бельсаўпрофам і Саюзам мастакоў рэспублікі. Галоўная задача агляду-конкурсу заключаецца ў тым, каб дабіцца яшчэ большай яркасці, выразнасці, высокага ідэйна-мастацкага ўзроўню разнастайных сродкаў нагляднай агітацыі, павысіць яе дзейнасць, прыязнасць, эмацыянальнасць.

Аналіз стану нагляднай агітацыі ў клубах, дамах культуры, бібліятэках сведчыць аб тым, што яшчэ не ўсе абласныя ўпраўленні, гарадскія і раённыя аддзелы культуры, культасветустанавы актыўна ўключыліся ў конкурс, не ўсюды актывізавана дзейнасць аглядных камісій!

Першы этап падвадзення вынікаў агляду-конкурсу ў гарадах і раёнах супадае са знамянальнымі датамі — 30-годдзем Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай

вайне. Таму найпервейшы абавязак кожнага клуба, Дома культуры, бібліятэкі і іншых культурна-асветных устаноў — дастойна сустрэць гэтую вялікую і слаўную дату ў жыцці не толькі савецкага народа, але і ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва. Разам з надрыхтоўкай і падвадзеннем розных культурна-масавых мерапрыемстваў, прысвечаных неўміручаму подзвігу савецкіх людзей у суровыя гады вайны, неабходна прывесці ў поўны парадак ўсю нашу «культурную гаспадарку», выкарыстаць усе наяўныя рэзервы і магчымасці, асабліва ў афармленні нагляднай агітацыі. Новыя арыгінальныя формы стэндаў, планшэтаў, іх глыбокі змест з вялікай яркасцю мастацкага выканання павіны расказаць аб кіруючай ролі Камуністычнай партыі ў разгроме нацызма-фашызму захойнікаў і японскіх мілітарыстаў, гераізм савецкіх людзей, воінаў і партызан у гады Вялікай Айчыннай вайны, аб патрыятычных здзяйсненнях працаўнікоў горада і вёскі на выкананне задач і планаў дзесятай пяцігодкі.

Няхай усе нашы культурна-асветныя ўстановы ў гонар гэтага вялікага свята ўзбагацяцца новым, прыгожым, высокамастацкім убаваннем, глыбока амястоўнай, яркай, прывабнай нагляднай агітацыяй.

П. ДУБОВІК,
намеснік начальніка Упраўлення культасветустановаў Міністэрства культуры БССР.

МЕСЦЫ...

штобах, мастацка-афарміцельскіх майстэрнях, заняткі ў якіх узяліся б весці выкладчыкі малівавання, мастацкіх майстэрняў як мастацкага фонду БССР, так і майстэрняў пры раённых аддзелах культуры, найбольш спрактыкаваныя аматары самадзейнага выяўленчага мастацтва.

Разумеючы важнасць нагляднай агітацыі ў палітычным, працоўным і эстэтычным выхаванні насельніцтва, работнікі культурна-асветных устаноў рэспублікі чакваюць ад Саюза мастакоў БССР больш актыўнай, мэтанакіраванай прафесійнай дзейнасці пад клубамі, дамамі культуры, калгасамі, саўгасамі, новабудовамі, дапамогі добрымі

для правядзення практычных заняткаў, семінараў па п'ятніцах дэкаратыўна-мастацкага афармлення і стварэння высокаідэйнай, прывабнай, глыбокай на зместу нагляднай агітацыі.

Было б няправільна думаць, што стварыўшы ў раёне мастацка-афарміцельскую майстэрню, як на загаду чарадзейнай палачкі, усе цяжкасці і складанасці з афармленнем нагляднай агітацыі будуць ліквідаваны. Якой бы ні была прадукцыйнай майстэрня, у лепшым выпадку, яна зможа забяспечыць усе культасветустанавы толькі больш стабільнымі формамі нагляднай агітацыі. Што ж датычыць аператыўных сродкаў — дошак паказ-

ГАВОРКА ДОБРАЯ ВАЧЭЙ

З гэтым калектывам Уладзімір Колесаў спаткаўся выадкова. Ды з якім калектывам, Яго, на самай справе, тады яшчэ і не было. Некалікі самадзейных артыстаў Рэспубліканскага Палаца культуры глухіх вырашывалі наспрабаваць свае сілы ў жанры пантамімы. Спачатку самі і рыхтавалі такія-сякія нумары, асабліва песпехаў не атрымлівалі, але глядзчы іх цёпла сустракалі на сцэне.

Аднойчы яны запрасілі да сябе на «агеньчык» артыста Беларускай дзяржаўнай філармоніі Уладзіміра Коле-

саву са сваімі новымі сябрамі вазаўсёды, пачаў працаваць рэжысёрам.

Скончыўшы Усеаюзную студыю эстраднага мастацтва, атрымаўшы кваліфікацыю артыста першай катэгорыі ў жанры пантамімы Уладзімір Колесаў ведаў, што наперадзе карпатлівая і настойлівая праца. Справа ў тым, што галоўны касцюм калектыву складалі людзі, пазбаўленыя слыху. Ён разумеў і другое — глухія маюць асабліва высокую схільнасць да пантамімы. Яны як бы на сваім усекалагічнаму складу і ха-

на адзін дзень: рэжысёр і артысты імкнуліся адклікацца на вольны падзеі жыцця, заваяваць шырокага глядзча. А дэсюль, мабыць, і назва тэатра невыпадкова — «Рух».

Першыя выступленні і першыя песпехі. А ў кастрычніку 1971 года тэатр быў удастоены высокага гонару — прадстаўляць нашу мастацтва пантамімы на другім Міжнародным фестывалі ў чэхаславацкім горадзе Брно. Калектыву выдатна выступілі на гэтым прадстаўнічым конкурсе. У ім прымалі ўдзел мiмы Францыі, вучні ўсім вядомага міма Марселя Марсо, Чэхаславакіі, Румыніі, Югаславіі, ГДР і Польшчы. Першую прэмію сярод індывідуальных выканаўцаў за антыфашысцкую пантаміму «Не!» атрымаў саліст тэатра Уладзімір Пракоф'еў. А калектыву была прысуджана другая прэмія.

У 1972 годзе калектыву мімаў удастоіўся ганаровага звання — народнага тэатра. І зноў пешуці, лілліфоўка майстэрства. Рэжысёр тэатра Уладзімір Колесаў з'яўляецца аўтарам усеіх рэпертуарных работ, падбор музыкальнага суправаджэння таксама апліцыўляецца ім. У рэпертуары тэатра каля 50 пантамімы. Дыяпазон тэматыкі шырокі і разнастайны. Пантамімы актуальныя і даходлівыя да глядзча. Сярод іх такія, як «Вызваленне», «Хатынь», «Радзіма», «Салдатка», «Нібыццё», «Чылі» карыстаюцца вялікім песпехам.

Прапагандуючы мастацтва пантамімы народны тэатр часта вызджае ў сельскую мясцовасць, у абласныя цен-

тры, у школы-інтэрнаты. Усё гэта і прынесла багаты плён. У лістападзе 1973 года мімаў з Беларусі былі зноўку запрошаны ў той жа самы горад Брно на трэці Міжнародны фестываль. І тут іх чакаў песпех. Салістка тэатра Таціяна Воўк за пантаміму «Радзіма» атрымала першую прэмію. Артысты тэатра былі ўдзельнікамі пятага Усеаюзнага конкурсу артыстаў эстрады. Яны атрымалі званне лаўрэатаў першага рэспубліканскага конкурсу артыстаў эстрады, які праходзіў у красавіку ў Мінску.

З асобнымі нумарамі артысты народнага тэатра пантамімы «Рух» тройчы выступалі і ў Мінску. І як ні крыўдна, але толькі зусім недаўна Дом мастацтваў упершыню арганізаваў цікавую сустрэчу тэатра з двухгадзінай праграмай са сталічнымі глядзчамі. За кожны нумар — гучныя воплескі ў зале. І вось перад намі пачатак пантамімы «Хатынь».

Палае вечны агонь. Тут не патрэбны галасы і гаворка. Усё зразумела нашаму глядзчу. Асабліва тым, хто бачыў тых жахі, хто перажыў гэта сам. З вечага агню, як манументальная, вырастае Хатынь на сцэне, узнімаецца ўгору на выцягнутых руках. А званы насцяроўваюць людскія сэрцы аб нечым трагічным і незабытым. Тэатральнае музыкальнае афармленне дакладна перадае і дапаўняе рух і жэсты артыстаў. Кампазіцыйнае прадстаўленне разка змяняецца. Пачынаецца спакойны рытм мімага часу. І які трапны знойдзены сюжэт, хвалюючы і непаўторны. Твердая фантазія рэжысёра палкам апраўдалася ў вобразе маленькай дзяўчынкі. Яна нічога не ведае, не адчувае сваім дзіцячым сэрцам. Перад ёй ішчэлівае дзяцінства: яна лойць матылька.

І раптам чорныя хмары нависаюць над мірным небам. У вёску ўрываюцца фашысты. Зноўку перад намі трагічная карціна. Група мірных мяхараў у акружэнні катаў ідзе па вуліцы. Людзей заганяюць у хлест і падпальваюць яго сцены.

Як непераложны сімвал народа, з агню выходзіць Юсіф Камінскі, адзіны мяхар Хатыні, які вырваўся з варожых ніпнёваў. Успыхвае зарыва. Грымюць набатам званы, якія былі напамінаюць людзям: «Помніце нас і пільна сачыце за мірным небам, каб таное не паўтарылася».

Апладыменты ў некаторых жанчы на вачох сёзды. Так, спектакль удаўся. Калі гэта не падробка і сапраўднае майстэрства, яно заўсёды хвалюе глядзча. Па рэагаванню глядзчоў можна дакладна судзіць аб песпехах і няўдачах.

Менавіта такую ж рэакцыю глядзчоў выклікаў пантамімічны нумар «Чылі» і некаторыя іншыя. Асобныя нумары не так удалы. Але галоўнае, што гэты калектыв — адзіны ў нашай рэспубліцы, свосасаблівы і сапраўды народны. Шнада толькі, што ён пакуль што мала сустракаецца з шырокім глядзчам. І ў гэтым віна, напэўна, не самога тэатра. Яму патрэбна дапамога, як з боку нашага аўтарытэтнага БТА, так і з боку некаторых іншых устаноў.

Дарэчы, госцем тэатра пантамімы быў вядомы французскі міма Марсель Марсо. Ён высока ацаніў майстэрства беларускіх мімаў. На развітанне сказаў: «Мастацтва — найвышэйшае праўдлівае душэўнай прыгажосці чалавека. А яно ў вашым калектыве іскрына прафесіянальнымі рыскамі».

І. БАРАВІК.

сава, які таксама захапіўся пантамімай і выконваў некількі нумароў у сур'езных панцэртах. Але яго сэрца шукала большых крыніц, настойлівая натура юнака імкнулася знайсці свой «канект».

А тут сустрэча з маленькім, цікавым калектывам і заранішняе працаванне разам. Так і застаўся Уладзі-

рактару найбольш ўвасабляюцца ў гэтых ролях.

Спачатку зрабіў падбор удзельнікаў, пасля ж пачаў працаваць у адзіліфоўцы пантамімічнай тэхнікі ацёрскага майстэрства. Выбар рэпертуару і творчых пошукаў займалі асобнае, стрыжнёвае месца.

Спектаклі рыхтаваліся по-

Сёння Венгерская Народная Рэспубліка ўрачыста святкуе слаўную гадавіну вызвалення краіны ад фашызму. У трыццаты раз яна адзначае гістарычны паворот у сваім лёсе, які адбыўся дзякуючы Перамозе Савецкай Арміі-вызваліцельніцы і барацьбе рэвалюцыйных сіл венгерскага народа. Гэтае вялікае нацыянальнае свята венгерскі народ сустракае новымі дасягненнямі ў развіцці народнай гаспадаркі і культуры, пасляхова будуючы сацыялістычнае грамадства.

З кожным годам мацнеюць культурныя сувязі паміж нашымі краінамі. Даўняя дружба звязвае тансама беларускіх і венгерскіх літаратараў. У канцы мінулага года ў Венгрыі пабыў паэт Мікола Хведаровіч. Прапануем чытачам яго дарожныя нататкі.

шыню гары ўпрыгожвае ста-
туя жанчыны, якая сімвалі-
зуе свабодную Венгрыю. Яна
стаіць на высокім пастамен-
це і трымае ў руках пальма-
вую галіну. Стварасца
ўражанне, нібыта жанчына
лупае высока над горадам.
На цокалі гэтага велічнага
помніка высечаны імёны са-
вецкіх герояў, якія ў Вялі-
кую Айчынную вайну аддалі
сваё жыццё за вызваленне
Венгрыі. Адсюль відаць уся
сталіца: і рабочы Чэпелъ,
і сем мастоў, што злучаюць
берагі зхатлівага Дуная.
І цудоўная грамада пар-
ламента, дзе зараз засядае
народны ўрад. З гары Ге-
лерт відаць, як удалены
разбегліся ва ўсе бакі цу-
доўныя паркі і скверы, ву-
ліцы і плошчы вялікага го-

ветня анталогія паэзіі, пер-
шыя тамы якой ужо выйшлі
з друку. Гэта досыць ёміс-
тыя кнігі, і, гартуючы іх, я
заўважыў імёны А. Алексан-
дровіча, П. Броўкі і інш.
Дзёрдз Рада прымае акт-
ўны ўдзел у яе складанні.
Неяк за абедам Дзёрдз
Рада нават прыгадаў некато-
рыя вершы Рыгора Бараду-
ліна, Ніла Гілевіча, Анато-
ля Вярцінскага, Уладзіміра
Паўлава, якія ў апошні час
трапілі ў венгерскі друк у
перакладзе маладых венгер-
скіх паэтаў.

Незабыўным было маё
развітанне з Рада перад ад-
ездам з Будапешта. Яно ад-
былося ў рэстаране «Піль-
вакс», які мае цікавае гіс-
тарычнае мінулае. У 1848 го-
дзе тут быў штаб венгерскай
рэвалюцыі. У той дзень, калі
да Пешта дайшлі весткі аб
паўстанні ў Вене, тут саб-
раліся кіраўнікі рэвалюцый-
най моладзі. З імі быў і
Шандар Пецэфі. Адсюль по-
лымя рэвалюцыі ўспыхнула
і размылося па ўсёй краіне.
Паэт часта наведваў «Піль-
вакс». Тут ён чытаў сваім
сябрам натхнёныя вершы. І
сюды заўсёды напер прыхо-
дзіць паэты і артысты, тыя,
хто заханляецца палымя-
най творчасцю вялікага вен-
герскага паэта гэтак, як і
мы. Дарма, што за акном
шоў праліўны асенні
дождж. Але ён ніколі не
перашкоджаў нам. Прыгад-
валіся вуліцы Мінска і даў-
ня сярэбрыя сустрэчы, на-
ведванне разам з Рада тэат-
ра імя Янкі Купалы і мемар-
ыяльнага музея нашага пе-
сняра. Я раскажыў, які зараз
цудоўны помнік Янку Купа-
лу стаіць ля яго музея, як
выглядае плошча Якуба Ко-
ласа... Бачыў, з якой вялі-
кай цікавасцю слухаў мяне
мой сябра. Яму хачэлася ве-
даць усё, што адбылося за
апошні час у нашым літарат-
урным жыцці. Асабліва ці-
кавілі яго творчыя задумы
Івана Шамякіна, раманы
якога так шырока вядомы ў
братніх сацыялістычных
краінах. Дарчы, выдавецтва
«Корвін» зараз рыхтуе да
выдання яго роман «Сэрца
на далоні». Даведаўшыся,
што наша «Мастацкая літа-
ратура» рыхтуе анталогію
венгерскай паэзіі, Рада абя-
цаў аказаць сяброўскую да-
памогу ў гэтай адказнай ра-
боте.

Паэзія гэтка ж цікавая
гутарка адбылася ў рэдакцыі
газеты «Неспабадшаг» — ор-
гане Венгерскай сацыяліс-
тычнай рабочай партыі. Нас
прымаў член рэдакцыі, за-
гадчык аддзела культуры та-
варыш Пал Фехер. Размаў-
ляючы па-руску, ён цікавіўся
не толькі жыццём нашай
літаратуры, але і мастац-
твам. З асаблівай сімпатыяй
гаварыў пра Васіля Быкава.
Аказаўся, у свой час ім
даводзілася сустракацца ў
Маскве. Адзначаючы вялікую
папулярнасць творчасці Ва-
сіля Быкава сярод венгер-
скага чытача, ён прасіў
перадаць яму, што газета
«Неспабадшаг» з прыемнас-
цю надрукуе яго апавяданні
альбо раздзелы з новых апо-
весцей. Ён цёпла ўспамінаў
Максіма Танка і Андрэя Ма-
каёнка, казаў, што верш Ма-
ксіма Танка «Вячэрні Буда-
пешт» друкаваўся ў пера-
кладзе на венгерскую мову
ў газеце «Неспабадшаг».
Таварыш Пал Фехер прасіў і
нас супрацоўнічаць з газе-
тай і ўсё, што будзе напіса-
на аб Венгрыі, прысылаць у
рэдакцыю.

А за вокнамі рэдакцыі ў
неонавым асвятленні зіхаеў
Будапешт. Рэкламы клікалі
наведваць тэатры, магазіны,
рэстараны. Нашы сябры-
пісьменнікі забяспечылі нас
білетамі ў Будапешцкую
оперу і мы вымушаны былі
развітацца з гэцімі рабочы-
мі работнікамі рэдакцыі.

Адзін дзень мы прысвя-
цілі знаёмству з выдавецт-
вам літаратуры для моладзі

і юнацтва. Гасцінна, па-ся-
броўску сустрэў нас галоўны
рэдактар Міклэш Ковач і
вядомы дзіцячы паэт, супра-
цоўнік выдавецтва Іштван
Кормаш. Міклэш Ковач пад-
рабязна расказаў нам аб пла-
нах выдавецтва на бліжэй-
шыя гады, нагадаўшы, што ў
гэтых планах знойдзецца
месца для цікавых маладых
беларускіх аўтараў. Выда-
вецтва вядзе вялікую работу
з пачынаючымі пісьменніка-
мі і перыядычна выдае іх
творы. Такія зборнікі яны
падарылі на памяць і нам.
Выдавецтва трымае цесную
сувязь з «Маладой гварды-
яй» у Маскве і юнацкімі вы-
давецтвамі сацыялістычных
краін. Дарчы, у юнацкім
ілюстраваным часопісе, пры-
свечаным 150-годдзю з дня
нараджэння Пецэфі, надру-
каваны і мой артыкул.

«Еўропа» — самае папу-
лярнае і вялікае выдавецтва
па выпуску перакладной лі-
таратуры. Яно выпускае
зборнікі, альманахі, перы-
ядычную літаратуру на вен-
герскай мове. За апошнія га-
ды ў перакладах на венгер-
скую мову выйшлі творы
многіх рускіх, савецкіх піс-
меннікаў. Сярод іх — апо-
весці Васіля Быкава «Трэ-
цяя ракета», «Альпійская
балада», «Сотнікаў» і ін-
шыя. Мы наведвалі «Еўропу»
па запрашэнню загадчыка
рэдакцыі Янаша Герондчы-
ка і рэдактара Шары Карыг,
якая рыхтуе выданне
анталагічнага зборніка
беларускай літаратуры. Шары
Карыг не так даўно наведала
Мінск. У Саюзе пісьменнікаў
БССР тады адбылася ціка-
вая сустрэча. Шары Карыг
гутарыла з Максімам Тан-
кам, Янкам Брыльм, Іванам
Мележам, Іванам Шамякі-
ным. Разам з беларускімі
паэтамі Нілам Гілевічам,
Аляксеем Русецкім, Алесем
Бачылам яна наведвала Ха-
тынь і Курган Славы.

Анталагічны зборнік бела-
рускай літаратуры заплана-
ваны на 1976 год. Зараз рэ-
дакцыя працуе над перакла-
дамі. Актывны ўдзел у гэ-
тым прымае Шары Карыг.
Дарчы, яна ж рыхтуе да
выдання зборнік апавядан-
няў Івана Шамякіна,
і Янаша Герондчыка, і Шары
Карыг добра чытаюць па-
беларуску. Яны паказалі
нам бібліятэку выданняў
«Еўропы».

Усе найлепшыя праяві-
ныя творы, якія з'яўляю-
цца на старонках «Новаго ми-
ра», адразу перакладаюцца
выдавецтвам «Еўропа» і
друкуюцца паасобнымі вы-
даннямі імятысячнымі ты-
ражамі. Сярод кніг, мы ба-
чылі лепшыя творы савецкіх
пісьменнікаў А. Платонава,
В. Панова і іншых. Янаш
Герондчык падарыў нам на
ўспамін чарговага зборнік, у
якім надрукавана аповесць
В. Быкава. Некалькі гадоў
назад выдавецтва выпусці-
ла анталагічны зборнік су-
светнай сучаснай паэзіі, дзе
надрукаваны вершы Янкі
Купалы, Якуба Коласа,
А. Куляшова, П. Броўкі,
М. Танка. Выпуск чарговага
паэтычнага альманаха «Ары-
он» плануецца ў гэтым годзе.
Ён будзе прысвечаны 30-го-
ддзю вызвалення Венгрыі ад
нямецкіх акупантаў.

Саюз пісьменнікаў Венгрыі
арганізаваў для нас незабыў-
ную паездку на машынах па
лукавіне Дуная.

...Пакідаючы шумлівыя ву-
ліцы Пешта машыны імчаю-
цца па гладкай, як шкло, ас-
фальту ўздоўж блакітнага
Дуная. Над зялёнымі гара-
мі, якія з левага боку пры-
крываюць Дунай ад халод-
ных вятроў, плыве сіняватая
дымка. Паўз асфальтавую
шырокую магістраль палым-
нее духмяныя кветнік руж.
Яны жоўтыя, белыя, чырво-
ныя, яшчэ поўныя асенняй
прыгажосці і свежасці, што
разліта скрозь у крамяным
паветры.

Мікола ХВЕДАРОВІЧ

ТАМ, ДЗЕ БЛАКІТНЫ ДУНАЙ...

дзень разам са сваімі ўра-
жаннямі, турботамі і радас-
цямі, і невядома ўжо, ці не-
шта падобнае калі-небудзь
мржа паўтарыцца.

Ужо другі раз мне нада-
рылася быць гасцем у вен-
герскіх сяброў. Упершыню я
любаваўся цудоўнымі вулі-
цамі і праспектамі Будапеш-
та ў 1967 годзе, калі быў
запрошаны на Усеўрапей-
скую нараду перакладчыкаў
з венгерскай мовы. У той
час я распачаў работу над
перакладам на беларускую
мову твораў Шандара Пецэфі,
вершы якога палюбіліся
мне яшчэ з юнацкіх гадоў.
Пры сяброўскай кансульта-
цыі вядомага літаратура-
знаўцы і паэта Дзёрдз Ра-
ды кніжка выбраных твораў
Шандара Пецэфі ў 1971 го-
дзе выйшла ў выдавецтве
«Беларусь».

Паездка ў Венгрыю ў
1974 годзе мела мэту нала-
джвання яшчэ цяснейшых
кантактаў паміж нашымі лі-
таратурамі, абмену вопытам
перакладчыцкай работы. У гэ-
ты раз ехаў я не адзін, а з
украінскім пісьменнікам Ся-
мёнам Іванавічам Панько,
які, дарчы, дасканала валодае
венгерскай мовай. Для
мяне гэта было зручным вы-

ездка. Ды хіба магчыма ў
словах перадаць бурлівае
жыццё Будапешта, якое не
сціхае ні днём, ні ноччу!..

Прыемную адзнаку пры-
нялі і сяброўства мы сустрака-
лі паўсюдна. Напярэй гаспа-
дыня вілы, дзе мы часова
прыпыталі, распытвала аб
жыцці савецкіх людзей. Уба-
чыўшы на маім лічак значок
з подпісам «Хатынь» —
зацікавілася. І калі я раска-
жыў пра трагедыю беларускіх
вёсак, твар яе спахмурнеў,
на вачах з'явіліся слёзы.
Вайна паклала балючыя руб-
цы і на яе сэрца.

Жыве ў Будапешце вядо-
мы літаратуразнаўца, паэт і
перакладчык, венгерскі піс-
меннік Дзёрдз Рада.

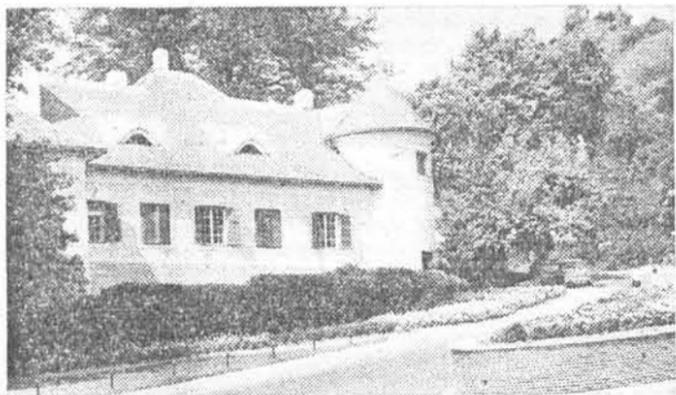
Наша знаёмства пачалося
даўно. Гадоў колькі таму на-
зад ён наведваў разам са сва-
ёй жонкай нашу сталіцу
Мінск, сустракаўся з бела-
рускімі літаратарамі Аляксе-
ем Кулакоўскім, Алесем Ба-
чылам, Аляксеем Русецкім,
Міхасём Калачынскім. Яз-
пам Семязонам. Тады мы
многа гаварылі аб сувязях
нашых літаратур, разам на-
ведвалі Хатынь і Курган
Славы, пабывалі ў Доме ма-
стацтваў, дзе адбыўся вечар
венгерскай паэзіі. Дзёрдз
Рада з таго часу сістэматыч-
на чытае нашы часопісы і
газеты і знаходзіцца ў курсе
ўсёх нашых літаратурных
падзей. Да выдання выбра-
ных твораў вялікага венгер-
скага паэта Шандара Пецэфі
«Ліра і меч» на беларус-
кай мове ім была напісана
прамова і аказана дапамога
ў рэдагаванні перакладу.
Цяпер ён пастаянна інфар-
муе венгерскіх чытачоў аб
дасягненнях нашай беларус-
кай літаратуры. Ім напісаны
і выданы нарыс аб Беларус-
кай ССР, дзе змешчаны вя-
лікі раздзел пра нашу літа-
ратуру, культуру і мастац-
тва. У гэтым нарысе разгля-
даецца беларуская літарату-
ра ад Франціска Скарыны
да нашых дзён. Вершы Дуні-
на-Марцінкевіча, Францішка
Багушэвіча, Янкі Лучыны,
Янкі Купалы, Якуба Коласа,
Максіма Багдановіча, Цішка
Гаргінага, Змітрака Вядулі,
Петруся Броўкі, Максіма
Танка, Аркадзя Куляшова
перакладзены ім асабіста
для гэтага выдання.

Дзёрдз Рада валодае мно-
гімі еўрапейскімі мовамі і за
свае працы карыстаецца вя-
лікай папулярнасцю як во-
пытны літаратуразнаўца за
межамі краіны.

У Венгрыі выдаецца сус-

підкам, каб пашырыць і ўда-
сканаліць свой моўны ба-
гак...
Нас цёпла сустрэлі прад-
стаўнікі Саюза венгерскіх
пісьменнікаў і ўладкавалі на
адпачынак з дарогі ў ціхай
загараднай віле. З высокай
гары, якая прыкрывае Буду-
ад паўночных вятроў, праз
маё акно, як маяк, зіхаеў
высокі, на дваццаць паверхаў,
будынак атэля «Будапешт».
Рапцю на другі дзень
венгерскія сябры запрасілі
нас на таварыскую сустрэчу.
Адбылася вельмі шчырая
планами на будучыя гады. У
працэсе таварыскай гутаркі
склалі графік нашай паездкі
па Венгрыі з разлікам шыро-
кага азнаямлення з культур-
ным жыццём рэспублікі.
Дзесьці дзён мы прабывлі
ў Будапешце. Днём у нас
адбываліся сяброўскія сустрэ-
чы з паэтамі і пісьменніка-
мі, рэдактарамі газет, часо-
пісаў і выдавецтваў. Вечара-
мі мы наведвалі канцэртныя
залы і тэатры, гулялі па
шматлюдных вуліцах.

З гары Гелерт можна агле-
дзець увесь Будапешт. Вяр-

На здымку — Сіглігет. Дом творчасці.

підкам, каб пашырыць і ўда-
сканаліць свой моўны ба-
гак...
Нас цёпла сустрэлі прад-
стаўнікі Саюза венгерскіх
пісьменнікаў і ўладкавалі на
адпачынак з дарогі ў ціхай
загараднай віле. З высокай
гары, якая прыкрывае Буду-
ад паўночных вятроў, праз
маё акно, як маяк, зіхаеў
высокі, на дваццаць паверхаў,
будынак атэля «Будапешт».
Рапцю на другі дзень
венгерскія сябры запрасілі
нас на таварыскую сустрэчу.
Адбылася вельмі шчырая

У МІНСКІМ Палацы мастацтваў разгорнута экспазіцыя новых выставак. Асаблівую цікавасць уяўляе выстаўка, прысвечаная шматнацыянальнаму мастацтву нашай краіны. Яна арганізавана Саюзам мастакоў СССР і расказвае пра творчы пошук жывапісцаў

Карціны «На поўдні», «Юны канструктар» прысвечаны маладому пакаленню краіны. Гісторыка - патрыятычная тэма набывае асаблівую публіцыстычнасць у творчасці мастакоў сярэдняга пакалення. Вылучаецца тут серыя палотнаў «Рубяжы жыцця Радзімы» П. Асоўскага. Падзеі і лёс людзей мастак па-

ца Л. Кокле. Мастак нібы спыняе на імгненне свайго героя. Дрэвы, зямля, якія імкнуцца насустрэч глядачу, перадаюць адчуванне «спрадвечнага руху». Сёняшні дзень адчуваецца ў работах маладых мастакоў, якія здолелі панаваму ўбачыць свайго героя. Людзі працы — цесляры,

Д. Джамабаева «Каханне», Р. Атаяна «Чынарис», Г. Нарманія «Восень. Песня». Апошняя ўсім сваім стрымана - гарманічным ладам нібы ўваскрэшае гучанне старадаўняй грузінскай песні.

Шырокай папулярнасцю карыстаецца мастацтва бакінца Т. Нарыманбекава — аднаго з яркіх і найбольш экспрэсіўных жывапісцаў апошняга дзесяцігоддзя. Нібы звонкі бубен, гучыць яго яркае палатно «Спячая Асмар».

Іншы лад вобразаў у такога стрыманага майстра, як Т. Салахаў. Яго палотны выклікаюць напружаную думку, духоўную актыўнасць глядача. Пейзаж «Скалы ля Каспія» Т. Салахава — абспрадвечным проціборстве прыроды, мора і скал. А ў яго «Націорморце» раскрытаецца яшчэ адна адметная асаблівасць таленту мастака — уменне перадаць непаўторную прыгажосць самых будзённых з'яў і прадметаў. У творчасці Т. Салахава арганічна злучаны інтэрнацыянальныя рысы і нацыянальная самабытнасць, своеасаблівае бачанне і трапяткое пачуццё часу.

Бясспрэчнай увагі заслугоўваюць і пейзажы Э. Калыніна, якія перадаюць паэзію мора, блакіт аблакаў і хваляў. На выстаўцы прадстаўлены трыццаць адэскага жывапісца Л. Дульфіна, партрэтная і дэкаратыўная скульптура і многае іншае.

В. ГАРЧАКОВ.

Сцежкі красавіка. Фотаэцюд Ул. КАШКАНА.

ПРЫГАЖОСЦЬ, ЛІРЫЗМ, АКТУАЛЬНАСЦЬ

Расіі і Прыбалтыкі, Сярэдняй Азіі і Закаўказзя.

Цэнтральнае месца ў экспазіцыі займаюць палотны Б. Ігансона і А. Дэйнекі. У творчасці Б. Ігансона шырокую распрацоўку атрымала ленынская тэма. Воля і надзвычайная моц думкі, чалавечнасць і прастата правядыра рэвалюцыі вызначаюць гістарычную маштабнасць створанага мастаком вобраза ў карціне «У. І. Ленін». Гэты твор вабіць цеплынёй і праўдай пачуццяў, ён пераносіць нас у эпоху першых гадоў Савецкай дзяржавы.

Прыгажосць савецкага чалавека, яго маральная сіла, накіраванасць у будучыню, светлы лірызм вызначаюць змест твораў А. Дэйнекі.

казвае ў гістарычным працесе стваральнай працы і барацьбы, адлюстроўваючы галоўнага героя гісторыі і сучаснасці — савецкага чалавека.

Па-майстэрску перададзеныя паветра, святло ў карціне А. Мыльнікава «У садзе» ствараюць настрой шчасця, радасці мацярынства.

Глыбокае разуменне новых сацыяльных, эстэтычных, духоўных аспектаў жыцця — асноўная тэндэнцыя сучаснага мастацтва.

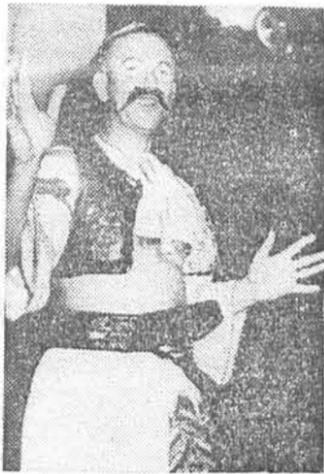
Вострае пачуццё часу характэрна для «Партрэта экс-чэмпіёна свету, мотагоншчыка Э. Эрманіса» — работы латвійскага жывапіс-

хлебаробы — увайшла ў мастацтва ў рабочых спяцоўках, халатах, камбінезонах.

Цалініні — героі карціны таджыкскага жывапісца Р. Абдурашыдава. Яны сабраліся за сціплым палымым абедам. Карціна нібы запрашае глядача да сяброўскай гутаркі людзей, чыё жыццё і праца неаддзельны ад барацьбы за ўраджай.

Дэкаратыўнасць, якая арганічна звязана з вытокамі народнага мастацтва, уласціва многім жывапісцам Сярэдняй Азіі і Закаўказзя. Для мастакоў Туркменіі, Азербайджана, Арменіі і Грузіі жывапіс неаддзельны ад паэзіі, песні, музыкі. Гэта адчуваецца ў карцінах

Люда ЗЕЛЕНКА

Вядомы славацкі пісьменнік-гумарыст Люда Зеленка з'яўляецца не толькі аўтарам дасціпных гумарэсак, але і цудоўным іх выканаўцам.

На здымку — Л. Зеленка ў грыве чытае свае творы.

Прапануем увазе чытачоў жарты з кнігі Л. Зеленкі «Паліяўнічыя смехоты» (Браціслава, 1974 г.).

ПАЛЯЎНІЧЫЯ ЖАРТЫ

— Стрэльбу забыў ўзяць! — крычыць услед паліяўнічому жонка.
— Вось бачыш, дарагая, як здараецца, налі вечна спяшаешся.
— Дык вярніся за ёй.
— Ні ў якім разе! Тады ж на паляванні не пашанцуе.

— Ці пачаўся паліяўнічы сезон?
— Яшчэ не. Мой сусед-паліяўнічы ўчора дуна лаўся, што на базары зайцоў і курапатні падаражалі.

— Гэта праўда, што твая сучка ашалела і пакусала прафесара латыні?
— Праўда.
— І якія вынікі?
— Якія? Сучка брэша паліцінску, а прафесар замест латынскай граматыкі вучыць студэнтаў паліяўнічай латыні.

— Ты меткі стралок?
— Магу біцца аб заклад на сто крон, што на адлегласці ў шэсцьдзесят крокаў выб'ю з рукі трохіронавую манету. Згодзен?

— Добра. Толькі спачатку адшукай такога дурня, які згодзіцца трымаць у руцэ манету.

— Дзе ты правёў свой адпачынак?
— Два дні на паляванні, а месяц у гіпсе.

Ляснік нёс у горад двух забітых зайцоў, сустраў паліяўнічага і адразу прапанаваў:
— Дай мне на літр віна і можа прапесці абодвух зайцоў цераз увесь горад.

— Як вы, пан доктар, адчу-

ваецце сябе ў нашай паліяўнічай хатцы?

— Добра. Толькі вось мышэй многа.
— А вы хацелі за пяць крон у сутні, каб хата была поўная аленяў і дзіноў?

— Чаго больш за ўсё жадае жанаты лавец жаночых сэрцаў!
— Каб яго жонка была спяпой, а палюбоўніца нямой.

За сталом у кавярні сядзяць паліяўнічыя і слухаюць расказ сябра, які вярнуўся з палявання:

— Многа гадоў прапалюў, а танной суровай зімы ў Татрах яшчэ не бачыў.
— Колькі градусаў?
— Не менш як пяцьдзесят.
— Цэльсія ці Румера?
— Мароз, дурні вы!

— У медальёне на грудзях носіш пасмачку валасоў свайго каханай?
— Ды не! Поўсць зайца, які зімой прыйшоў у сад, дзе яго задушыў мой паліяўнічы сабака.

— Пан сведка, вы мяркуеце, што брананьё быў глухі?
— Вядома. Я з усёй сілы крычаў яму: «Стоі!» а ён так хутка бег ад мяне прэч, як бы і не чуў мяне.

— Амлянка, жонка мая залатая! — радасна выгукнуў з парога вясёлы паліяўнічы.
— Што здарылася, Емка?
— Амлянка, два тыдні нічога не будзеш купляць для кухні!
— Няўжо так многа настраляў?
— Не! Я праіграў у карты ўсю зарплату!

Мікола ДУБОЎСКИ

ХОБІ

Іван Капушта быў дужа дачытлівы чалавек... І таму ніколі не адставаў ад моды. Бачыў, напрыклад, што нехта са знаёмых захапіўся фізкультурай, бегав у выхадныя дні па двары — і яму карцела гэтак жа рабіць. Увайшло ў моду ездзіць за горад на рыбную лоўлю — і ён купіў кніжку для рыбалова... А то некай нават сталірынічань спрабаваў у вольны ад працы час — накуль не папасаваў хатнюю мэблю... З фатаграфаваннем увогуле каэфуз атрымаўся: рабіў і жончыні партрэт, і знаёмых, але на здымках чамусьці ўсё страшэнна пераблыталася... Жонка раззлавалася: гэта ж умудрыўся сфатаграфавань так, што на здымку з'явілася толькі жончына сукенка, а твар і вочы — суседкі... Відзень у адзін кадр трапілі Але ж дакажы гэта жончыні? Цэль тылзень не размаўляла...

І тады Іван Капушта нечаканна зняйшоў сапраўднае хобі: ніякіх матэрыяльных страт і карысць здароўю. Ды яшчэ якая! Межня гадоў дзесяці лішніх вяржыць. Адно, рабі так, як у кніжцы мудрай ражы...

Пачаў усё ў выхадны. Памы і з'еў дзве морквіны. Больш анічагусенькі ў рот не ўзяў. Тое ж рабіў і ў наступныя дні — еў адну капусту, моркву і цыбулю. А потым наліваў у місю вады і носам, шумна ўнягаў яе ў рот... Жонка, якая прывыкла да мужавых дзівацтваў, спачатку не звяртала ўвагі на ўсё гэта. Але калі аднойчы рапёной убачыла, як той стаіць на галаве ды салпе і чмыкае, страшэнна перачалюлася. Сумненняў не магло быць: нешта здарылася з чалавекам... Яна хупенька пазваніла. Куды? Вядома ж куды... Праз некалькі хвілін людзі ў белых халатах былі ўжо на месцы. Жонка правяла іх у спальню, дзе Іван Капушта ўсё яшчэ стаяў на галаве.

— Грамадзянін, устаньце на ногі! — лагодна напросіў урач.
— Калі ласка...

Але, нягледзячы на самыя вельмія просьбы, Іван Капушта працягваў стаяць на галаве. Яму хацелася паказаць сваё умельства, прадэманстравань перад медыкамі.

— Ванька, уставай, — з плачам прасіла і жонка. — Уставай, міленькі... Гэта ж носам ваду п'е... Гэта ж адну моркву з капустай есць...

— Ваша? — спытаў ён.
— Мая, — адказаў Іван Капушта.
— Ну, тады ўсё зразумела... Нам рабіць тут няма чаго.
— Як няма чаго? Ды ён жа звар'яцеў, хіба не бачыце? — лемантавала жонка. — Памажыце!

— Супакойцеся, гаспадынька, — сказаў урач. — Вам пачаюць наваля — ваш муж усяго-наўсяго толькі йг... Есць такая гімнастыка... Усё будзе нармальна. Прайдзе...

— Прайшло, Цяпер Іван Капушта іншае хобі шукае. Такі ўжо ён чалавек...

Мікола ВЯРШЫНІН

МІНІЯЦЮРЫ

ПАРАДОКС У НАВУЦЫ

Ён лічыцца ў навуцы — бог, А сам яе штурхае ўбок, Бо ўперад — здольнасцей не мае, Назад — начальства прытрымае.

СКАРГА ЛЕКТАРА-ВАДАЛЕЯ

— Прабачце, нешта ў горле перасохла, Хачу напіцца, ды няма вады,
— Калі б канспект ваш выкруціць хоць трохі, Напіцца ўсім хопіла б нам тады!

ПРЫНЦЫП ТВОРЧАСЦІ

Пішы, як маўчаць немагчыма, І правіла цвёрда трымайся: Паэзія — нібы дзяўчына, Не любіш — дык не займайся!

Георгій ЮРЧАНКА

РАЗГУБЛЕНАСЦЬ

Плаўна коцяцца вагоны, Наўздагон ляцяць вароны, Станіслаў ШУШКЕВІЧ.

Кошык, нож, вузлок з абедам, Па грыбы вясёлы еду.

Плаўна коцяцца вагоны, Наўздагон ляцяць вароны, Раз, два, тры, чатыры, пяць... Чарадой услед ляцяць, А сарокі на карчы Спрятна лічаць: — Чы-чы-чы... Што рабіць мне, як мне быць? Браць грыбы? Варон лічыць?

**СУСТРЭЧЫ,
ПОШУКІ,
АДКРЫЦЦІ.**

Невядомыя здымкі Францішка Багушэвіча

ПРА ЖЫЦЦЁ ПАЭТА

ВЫСТАўКА МУЗЫЧНЫХ
ІНСТРУМЕНТАў

РАЗМОВА З ЮНЫМІ ЧЫТАЧАМІ

ДЭМАНСТРУЮЦЬ ЧЭХАСЛАВАЦКІЯ СЯБРЫ

Выставачная зала Гандлёва-прамысловай палаты БССР у гэтыя дні ператварылася ў своеасаблівы музычны салон — знешнегандлёвае аб'яднанне ЧССР «Музыкэкспарт» знаёміць савецкіх спецыялістаў з прадукцыяй сваіх прадпрыемстваў.

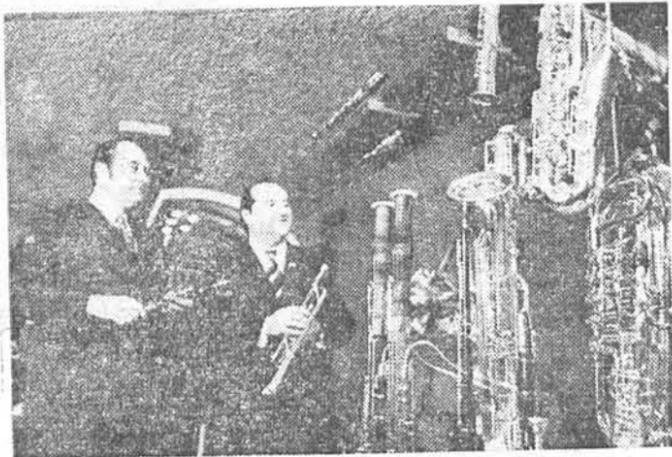
Чэхаславацкія музычныя інструменты даўно ўжо карыстаюцца сусветнай славай. Добра вядомы яны і ў нашай краіне.

У экспазіцыі — піяніна і рэлі праслаўленай маркі «Петраф», тубы «Чэрвені», трубы і мелафоны вытворчасці фабрыкі «Амаці», адначасна знакам вышэйшай якасці — «Ціда», Фабрыка «Крэмона» дэманструе віяланчэлі, скрыпкі, кантрабасы.

выстаўка праходзіць у горадзержоў Мінску. Ваш горад і ўся Беларусь з'яўляюцца для чэхаславацкага народа прыкладам высокага гераізму савецкіх людзей у барацьбе супраць гітлераўскіх акупантаў у гады Вялікай Айчыннай вайны.

За перыяд, што мінуў з 1948 года, падкрэсліў Іозеф Марэш, гандлёвы абарот паміж ЧССР і СССР павялічыўся ў 15 разоў. Важнае месца ў гандлі займаюць тавары шырокага спажывання, у тым ліку музычныя інструменты, якія карыстаюцца добрым попытам у Савецкім Саюзе.

Намеснік генеральнага дырэктара «Музыкэкспарт» Ян

У зале выстаўкі.

Фота Ул. КРУКА.

На цырымоні адкрыцця ў Мінску выстаўкі «Чэхаславацкія музычныя інструменты», якая адбылася 28 сакавіка, сяброў з ЧССР цёпла вітаў старшыня прэзідыума ГПП БССР І. Е. Сталізоненка. Першы намеснік гандлёвага прадстаўніка ЧССР у СССР Іозеф Марэш і першы намеснік міністра гандлю БССР П. І. Брэль абмяняліся прамовамі.

На прэс-канферэнцыі, якая адбылася перад адкрыццём экспазіцыі, Іозеф Марэш сказаў: — Мы вельмі рады, што гэта

Станек і дырэктар Пражскага аддзялення гэтага знешнегандлёвага аб'яднання Уласціміл Зіма расказаў журналістам аб развіцці вытворчасці музычных інструментаў, супрацоўніцтве ў гэтай галіне з савецкімі прадпрыемствамі і арганізацыямі.

Напярэдадні адкрыцця выстаўкі ў Мінску адбыліся папярэднія перагаворы са спецыялістамі ўсесаюзнага аб'яднання «Рознаэкспарт» аб расшырэнні ўзаемавыгоднага гандлю музычнымі інструментамі ў 1976 годзе і наступным пяцігоддзі.

БЕЛТА.

Увосень мінулага года ў архіве Пятра Глебі знайшлі здымкі невядомыя дагэтуль фотаздымкі Францішка Багушэвіча. Было гэта так. Супрацоўнік Беларускай Савецкай Энцыклапедыі Міхась Шавыркін падбіраў для артыкула матэрыял пра Глебіку. Ён заўважыў здымкі, наклееныя на белы картон і паўзверху акаймаваны залатэста-карычневымі лініямі. Адчувалася, што зроблены яны аматарам. Там-сям заспечаны. Адзін чалавек на іх нагадваў аўтара «Дудкі беларускай» Францішка Багушэвіча (Мацея Бурачка); такі ж праніскіны, суровы погляд вачэй з пад насунутай на лоб белай шапачкі, надобны да панамі; тады ж расціраўся вусы, што зліваліся з гэтай, коратка пастрызанай бародкай.

Паднёс на адваротным боку, зроблены тонка завостраным алоўкам на польскай мове, пацвярджалі меркаванні. Так, на ўсіх трох здымках быў Ф. Багушэвіч са сваімі роднымі і блізкімі — жонкай, дачкой, нейкім гімназістам (ці не з сынамі Тамашом?) Але калі б гэтых падпісаў і не было, усё роўна прышла было б прызнаць, што на здымках зняты аўтар «Дудкі беларускай». Сарыентавіца ў гэтым дапамагала хата паэта, пабудаваная ў 1896 годзе, на фоне якой Багушэвіч зняты двойчы.

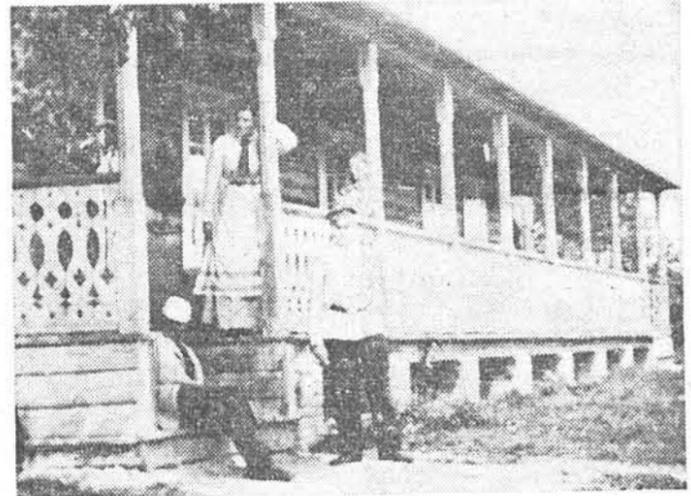
Вось ён сядзіць на той жа нізкім прыступцы левага параднага ўваходу адзін, прыцінуўшыся плечуком да бакавой сценкі ўганніна. Яго поза — паварот галавы, погляд вачэй... Штосці падобнае ўлавіў у яго характары Заір Азгур і перадаў у скульптурным партрэце, што ўстаноўлены ў Жунірахах.

Разам з тым адчуваецца, што паэта адолела нейкая хворасць, на твары затоены боль і пакута. Багушэвіч сапраўды цяжка хвараў у апошнія гады жыцця. З 1898 года ён бязвызна жыў ў Кушлянах. Відаць, у адно з гэтых летаў (1898—1899) да Багушэвіча прыехалі яго сябры з Вільні. Паўна, яны мелі з сабой фотаапарат і знялі тады сваёго хворага прыяцеля.

На трэцім здымку паэт зняты на нейкім узгорку між трох

соснаў; ён стаіць у профіль са сваім перазлучным ядлоўцавым ніем і дзіваецца на працу людзей, што завіхаюцца каля вільных камінеў — ці не тых, што пасля пойдучы на будаўніцтва гумна?

Усе фотаздымкі знайшліся ў архіве Глебі, зроблены ў адзін і той жа дзень, адным і

тым жа чалавекам, на іх адны і тыя ж людзі, яны ў адной і той жа вопратцы, у адным і тым жа прыблізна настраі.

Гэтыя здымкі яшчэ каштоўныя і тым, што даюць нам максімальна дакументальна ўлавіць негаторыя дэталі наваколля Багушэвічавай сядзібы.

Упершыню мы атрымалі магчымасць убачыць і як выглядала Багушэвічавы хата пры яго жыцці. А выглядала яна, як сведчыць фота, даволі вабя.

Як жа трапілі гэтыя здымкі да Глебі?

Жонка паэта Ніна Іларыёнаўна расказвае, што ў 1939 годзе Пятро Фёдаравіч ездзіў у вызваленую Заходнюю Беларусь і адтуль прывёз шмат кніжак, а з імі і фота. Мне ж думалася, што гэта было ў 1910 годзе, калі Глебіка ездзіў разам з іншымі пісьмемнікамі на юбілей паэта-дэмакрата. Менавіта тады ў нашым друку («Літаратура і мастацтва») з'явіліся два невядомыя да таго часу фота Багушэвіча: Багушэвіч — гімназіст і рэпродукцыя малюнка — Багушэвіч у дзень яго смерці.

Шнада, безумоўна, што Глебіка не апублікаваў сам знайшчаныя ім здымкі. Магчыма, мы пачулі б ад яго якіхосьці дадатковыя, больш шырокую інфармацыю пра Багушэвіча, даведваліся б, ад каго ён атрымаў гэтыя здымкі. Але мы яму ўдзячны за тое, што ён захавалі іх. У вайну фота знаходзіліся ў

акупіраваным Мінску на даваеннай кватэры Глебікаў па вуліцы Розы Люксембург, праз дзесяцігоддзі яны данеслі да нас хоць і спуную, але вельмі патрэбную інфармацыю пра слаўнага сына нашатага народа, пра яго апошнія гады жыцця.

Уладзімір СОДАЛЬ.

СВЕТЛЫЯ ўРАЖАННІ

Сялетні Тыздзень дзіцячай і юнацкай кнігі быў прысвечаны 30-годдзю з Дня Перамогі савецкага народа над фашысцкай Германіяй. Бюро прапаганды мастацкай літаратуры СП БССР разам з Беларускай і Міністэрствам асветы БССР распарадзіліся правядзення Тыздні. І вось ва ўсе канцы рэспублікі і за яе межы раз'ехаліся беларускія пісьмемнікі.

...Гродна. Палац культуры таксама прызначыў перапоўнены. Сюды сабраліся дзеці з розных школ горада. Перад вучнямі выступілі Эдаі Агніцвет, Данута Бічэль-Загнетавіч, Сяргей Панінік, Міхась Скрыпка. Як самых дарагіх гасцей сустракалі іх юныя чытачы абласной дзіцячай бібліятэкі імя Пушкіна,

навучэнцы школы № 1 рабочай моладзі.

У Мінску асабліва цікавымі былі выступленні пісьмемнікаў разам з праслаўленымі воінамі і партызанамі, Героямі Савецкага Саюза. Тама гаворкі Міколы Аўрамчыка — «Радок, абарваны кулі» — хваляючы расказ пра сваіх сяброў-пісьмемнікаў, што загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Жаданымі гасцямі ў пяцераў сцэнарыяў вайновых фільмаў, Аляксандр Мірошаў, удзельнік праслаўленай экспедыцыі чалосцінцаў і Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза Алена Мазанік і Юсёў Вайнукоў, журналіст, былы разведчык Напалеон Рыдзеўскі, сувязны і арганізатар

Мінскага падполля Глафіра Сулава і іншыя.

У рэспубліканскім Палацы піянераў і школьнікаў Тыздзень адкрывалі Аляксей Пальчэўскі, Васіль Хомчанік, Васіль Зуека, Артур Волскі. У Гомелі выяздзілі Павел Капалёў і Паўлюк Прануза, у Мгардзі — Галіна Васілеўская, у Брэст — Аляксей Шапкоў і Аляксей Ставер, у Віцебску выступалі Мікола Татур, Майя Бабарыка і Давід Сімоновіч. Выступленні адбыліся і ў іншых гарадах рэспублікі.

Адбыліся сустрэчы і за межамі рэспублікі. У Грузіі пабывалі Васіль Вітка, Іван Сяркоў і Тамара Цулунідзе, на Украіне — Станіслаў Шушкевіч і ўдзельнік абароны Брэсцкай крэпасці-героя Аляксей Махнач.

Усяго за перыяд Тыздні беларускія пісьмемнікі правалі звыш двухсот выступленняў. Іх праслужалі каля сямі тысяч чытачоў.

Д. ВІКТАРАУ.

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісателёў БССР, Мінск.

«ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Выходзіць па пятніцах на шаснаццаці старонках.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Адрас рэдакцыі: 220600, ГСП, Мінск, вул. Захарова, 19.

Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 33-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 33-25-25, адназначнага сакратара — 33-44-04, аддзела грамадска-палітычнага жыцця і інфармацыі — 33-22-04, аддзела прэсы і пазіі — 33-22-04, аддзела крытыкі і бібліяграфіі — 33-24-62, аддзела тэатра, кіно і музыкі — 33-21-53, аддзела выяўленчага мастацтва, архітэктурны і вытворчай эстэтыкі — 33-24-62, аддзела культуры — 33-24-62, аддзела пісем і масавай работы — 33-24-62, выдавецтва — 22-51-62, бухгалтэрыі — 22-50-00.

Рукапісаў рэдакцыя не вяртае.

Галоўны рэдактар Хведар ЖЫЧКА.

Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Барыс БУР'ЯН, Анатоль ГРАЧАНІКАУ, Юрый ГРЫГОР'ЕУ, Канстанцін ГУБАРЭВІЧ, Ігар ДАБРАЛЮБАУ, Васіль ІВАШЫН, Віктар КАВАЛЕНКА, Аляксандр КАПУСЦІН [намеснік галоўнага рэдактара], Уладзімір НЯФЕД, Віктар ПРАТАСЕНЯ, Іраіда САНКОВА, Мікола ТКАЧОУ, Юлія ЧУРНО, Віктар ШЫМУК [адказны сакратар], Рыгор ШЫРМА.

